

T.C.

**ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI

**KENTSEL TASARIM REHBERİNİN
ÇOMÜ TERZİOĞLU YERLEŞKESİNE
YANSIMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Rozerin ÇELİK

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Elif SAĞLIK

ÇANAKKALE – 2022

T.C.

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI

**KENTSEL TASARIM REHBERİNİN
ÇOMÜ TERZİOĞLU YERLEŞKESİNE
YANSIMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Rozerin ÇELİK

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Elif SAĞLIK

ÇANAKKALE – 2022

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Rozerin ÇELİK tarafından Dr. Öğr. Üyesi Elif SAĞLIK yönetiminde hazırlanan ve/2022 tarihinde aşağıdaki jüri karşısında sunulan “**Kentsel Tasarım Rehberinin ÇOMÜ Terzioğlu Yerleşkesine Yansıması**” başlıklı çalışma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü **Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı**’nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak oy birliği/oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Dr. Öğr. Üyesi Elif SAĞLIK
(Danışman)

.....

Prof. Dr. Abdullah KELKİT

.....

Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem BOGENÇ

.....

Tez No :

Tez Savunma Tarihi : 15/06/2022

.....
Doç. Dr. Yener PAZARCIK
Enstitü Müdürü

..../2022

ETİK BEYAN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kuralları'na uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi taahhüt ve beyan ederim.

(İmza)

Rozerin ÇELİK

(Tarih) ../../2022

TEŞEKKÜR

Bu tezin gerçekleŐtirilmesinde, çalıŐmam boyunca benden bir an olsun yardımlarını esirgemeyen saygı değer danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Elif SAğLIK'a, çalışma süresince tüm zorlukları benimle göğüsleyen arkadaşlarıma, hayatımın her evresinde bana destek olan değerli aileme sonsuz teŐekkürlerimi sunarım.

Rozerin ÇELİK
anakkale, Haziran 2022

ÖZET

KENTSEL TASARIM REHBERİNİN ÇOMÜ TERZİOĞLU YERLEŞKESİNE YANSIMASI

Rozerin ÇELİK

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Elif SAĞLIK

15/06/2022, 104

Hızla büyüyen, değişen ve gelişen kentlerde, kırsal alandan kentsel alanlara doğru göç meydana gelmektedir. Bu göç sonucunda düzensiz ve plansız kentlerde sağlıklı mekânlar oluşmaktadır. Kentleşme ve hızlı nüfus artışıyla beraber ortaya çıkan sorunlara çözüm olabilmesi için kentsel alanlarda kimliği, kaliteyi ve yaşanabilirliği sağlayan kentsel tasarım ve kentsel tasarım rehberi kavramları ortaya çıkmaktadır.

Bu çalışmada; kentsel tasarım ve kentsel tasarım rehberi kavramına, tasarım rehberlerinin farklı ölçeklerdeki örneklerine yer verilerek kentsel tasarım rehberi kavramının Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Terzioğlu Yerleşkesine uygunluğu incelenmiştir. Çalışma alanının tasarım rehberi önerisi bakımından uygunluğunu ortaya koyabilmek adına yerinde incelemeler ve gözlemler gerçekleştirilerek yol-erişim, işlevsel, açık alan ve donatı analizleri yapılmıştır. Alan incelemeleri ve analizler sonucunda, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Terzioğlu Yerleşkesinin özgün kimlik ve karaktere yeterli düzeyde sahip olmadığı, yerleşke donatılarının konfordan uzak olduğu, peyzaj bileşenlerinin sürdürülebilirliği ve yaşanabilirliği sağlamadığı tespit edilmiştir. Bu doğrultuda peyzaj mimarlığı bakış açısı ve grafik anlatım tekniğiyle oluşturulan analizlere uygun olarak tasarım hedefleri ve önerileri geliştirilmiştir. Çalışma alanının; girişlerini, sirkülasyon ağını, otopark düzenini, kullanımlarını, açık alanlarını, donatılarını, kimlik ve karakterini esas alarak geliştirilen önerilerin yerleşkede sağladığı pratik fayda

doğrultusunda üniversitenin bünyesinde bulunan diğer yerleşkelere de rehber hazırlanma potansiyeli ön görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çanakkale, Kent, Kentsel Tasarım, Kentsel Tasarım Rehberi, Üniversite Yerleşkesi

ABSTRACT

REFLECTION OF THE URBAN DESIGN GUIDE ON ÇOMÜ TERZIOĞLU CAMPUS

Rozerin ÇELİK

anakkale Onsekiz Mart University

School of Graduate Studies

Master of Science Thesis in Landscape Architecture

Advisor: Assist. Prof. Dr. Elif SAĞLIK

15/06/2022, 104

In rapidly growing, changing and developing cities, migration from rural areas to urban areas occurs. As a result of this migration, unhealthy spaces are formed in irregular and unplanned cities. Urban design and urban design guide concepts are emerging that provide identity, quality and livability in urban areas in order to be a solution to the problems that arise with urbanization and rapid population growth.

In this study; The concept of urban design and urban design guide and examples of design guides in different scales were included and the suitability of the concept of urban design guide for Çanakkale Onsekiz Mart University Terzioğlu Campus was examined. In order to demonstrate the suitability of the study area in terms of the design guide proposal, on-site investigations and observations were made and road-access, functional, open area and reinforcement analyzes were made. As a result of field studies and analyzes, it has been determined that Çanakkale Onsekiz Mart University Terzioğlu Campus does not have enough original identity and character, the campus equipment is far from comfort, and the landscape components do not provide sustainability and livability. In this direction, design goals and suggestions have been developed in accordance with the analyzes created with the landscape architecture perspective and graphic expression technique. Working area; In line with the practical benefit of the proposals developed on the basis of its entrances, circulation network, parking arrangement, uses, open spaces, equipment, identity and

character, the potential of preparing a guide for other campuses within the university is foreseen.

Keywords: Çanakkale, City, Urban Design, Urban Design Guide, University Campus

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
JÜRİ ONAY SAYFASI	i
ETİK BEYAN	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
SİMGELER VE KISALTMALAR	x
ŞEKİLLER DİZİNİ	xi
BİRİNCİ BÖLÜM	
GİRİŞ	
1.1. Kentsel Tasarım	3
1.1.1. Kentsel Tasarım Kavramı	4
1.1.2. Kentsel Tasarım İlkeleri	7
1.1.3. Kentsel Tasarımın Multidisipliner Yapısı	10
1.1.4. Kentsel Tasarım Süreç ve Evreleri	11
1.1.5. Kentsel Tasarım Uygulama Yöntemleri ve Araçları	14
1.2. Kentsel Tasarım Rehberi	16
1.2.1. Kentsel Tasarım Rehberi Kavramı	16
1.2.2. Kentsel Tasarım Rehberinin Amacı	21
1.2.3. Kentsel Tasarım Rehberi Hazırlama Süreci	22
1.2.4. Kentsel Tasarım Rehberi Çeşitleri	25
1.3. Kentsel Tasarım Rehberine Örnekler	27
1.3.1. Dünyadan Örnekler	28
1.3.2. Türkiye'den Örnekler	35
1.3.3. Farklı Ölçeklerde Hazırlanmış Tasarım Rehberi Örnekleri	39

İKİNCİ BÖLÜM	
ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR	47
2.1. Kentsel Tasarım Kavramına Yönelik Çalışmalar	47
2.2. Kentsel Tasarım Rehberi Kavramına Yönelik Çalışmalar	48
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
MATERYAL VE YÖNTEM	52
3.1. Materyal	52
3.2. Yöntem	57
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	
ARAŞTIRMA BULGULARI	60
4.1. Tasarım Rehberi Önerisi Kapsamında 1. Alt Bölge Analizi	62
4.2. Tasarım Rehberi Önerisi Kapsamında 2. Alt Bölge Analizi	71
4.3. Tasarım Rehberi Önerisi Kapsamında 3. Alt Bölge Analizi	82
BEŞİNCİ BÖLÜM	
SONUÇ VE ÖNERİLER	92
KAYNAKÇA	99
ÖZGEÇMİŞ	I

SİMGELER VE KISALTMALAR

ÇŞB	Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı
ÇOMÜ	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
ÖSEM	Öğrenci Sosyal Etkinlik Merkezi
MYO	Meslek Yüksek Okulu
ha	Hektar
DETR	Department of Environment Transport Regions
ATM	Automatic Teller Machine (Bankamatik)

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil No	Şekil Adı	Sayfa No
Şekil 1	Tez akış şeması	3
Şekil 2	Kentsel tasarımın kavramsal yapısı	6
Şekil 3	Kentsel tasarım ilkeleri	7
Şekil 4	Kentsel tasarımın multidisipliner yapısı	10
Şekil 5	Kentsel tasarım evreleri	12
Şekil 6	Kentsel tasarım süreç şeması	13
Şekil 7	Kentsel tasarım uygulama araçları	14
Şekil 8	Kentsel tasarım rehberinin tarihsel gelişimi	17
Şekil 9	Kentsel tasarım ve kentsel tasarım rehberi kavramlarına ait sözcük bulutu	20
Şekil 10	Kentsel tasarım rehberi hazırlama yöntemi	23
Şekil 11	Kentsel tasarım rehberinin fonksiyonel çeşitliliği	25
Şekil 12	Edinburgh kenti ana plan ve yaya aksı	29
Şekil 13	Toronto konut yapıları	30
Şekil 14	Toronto master plan örneği	31
Şekil 15	Harlow kenti sokak ağı	33
Şekil 16	Harlow komşuluk grupları kentsel tasarımı	33
Şekil 17	Ulaşım ağındaki ana güzergâhlar ve bağlantı noktaları	34
Şekil 18	Eminönü-Sirkeci mevcut doku	35
Şekil 19	Araç yolları ve otoparklar	36
Şekil 20	Kemeraltı planlama alanı	37
Şekil 21	Yapısal durum analizi	38
Şekil 22	California Üniversitesi kampüs yaşamı	40
Şekil 23	California Üniversitesi kampüs tasarımı	40

Şekil 24	California Üniversitesi kampüs açık alan düzenleme planı	41
Şekil 25	Colorado Üniversitesi kampüs görünümü	42
Şekil 26	Houston Üniversitesi kampüs yapısı	43
Şekil 27	Kampüs sokak peyzajı	44
Şekil 28	Houston Üniversitesi kampüs otoparkı genel bakış	45
Şekil 29	Başlıca peyzaj alanları ve yaya yolları	45
Şekil 30	Çalışma alanının konumu	52
Şekil 31	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Terzioğlu Yerleşkesinin tarihçesi	53
Şekil 32	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Terzioğlu Yerleşkesi yükseklik profili	54
Şekil 33	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Terzioğlu Yerleşkesinin tarihsel gelişimi	55
Şekil 34	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Terzioğlu Yerleşkesinin 2022 yılına ait görünümü	56
Şekil 35	Çalışma yöntem şeması	57
Şekil 36	Örnek tasarım rehberlerinde ele alınan ve çalışma alanı için önerilen başlıklar	60
Şekil 37	Çalışma alanı sınırları	61
Şekil 38	1. Alt bölgeye ait analiz çalışmalarının genel görünümü	62
Şekil 39	1. Alt bölgeye ait işlevsel analiz görselleri	63
Şekil 40	1. Alt bölgeye ait işlevsel analiz	64
Şekil 41	1. Alt bölgeye ait yol-erişim analiz görselleri	65
Şekil 42	1. Alt bölgeye ait yol-erişim analizi	66
Şekil 43	1. Alt bölgeye ait açık alan analiz görselleri	67
Şekil 44	1. Alt bölgeye ait açık alan analizi	68
Şekil 45	1. Alt bölgeye ait donatı analizi görselleri	69
Şekil 46	1. Alt bölgeye ait donatı analizi	70

Şekil 47	2. Alt bölgeye ait analiz çalışmalarının genel görünümü	72
Şekil 48	2. Alt bölgeye ait işlevsel analiz görselleri	73
Şekil 49	2. Alt bölgeye ait işlevsel analiz	74
Şekil 50	2. Alt bölgeye ait bitkisel doku	75
Şekil 51	2. Alt bölgeye ait yol-erişim analizi görselleri	76
Şekil 52	2. Alt bölgeye ait yol-erişim analizi	77
Şekil 53	2. Alt bölgeye ait açık alan analizi görselleri	78
Şekil 54	2. Alt bölgeye ait açık alan analizi	79
Şekil 55	2. Alt bölgeye ait donatı analizi görselleri	80
Şekil 56	2. Alt bölgeye ait donatı analizi	81
Şekil 57	3. Alt bölgeye ait analiz çalışmalarının genel görünümü	82
Şekil 58	3. Alt bölgeye ait işlevsel analiz görselleri	83
Şekil 59	3. Alt bölgeye ait işlevsel analiz	84
Şekil 60	3. Alt bölgeye ait yol-erişim analiz görselleri	85
Şekil 61	3. Alt bölgeye ait yol-erişim analizi	86
Şekil 62	3. Alt bölgeye ait açık alan analiz görselleri	87
Şekil 63	3. Alt bölgeye ait açık alan analizi	88
Şekil 64	3. Alt bölgeye ait donatı analizi görselleri	89
Şekil 65	3. Alt bölgeye ait donatı analizi	90
Şekil 66	Alt bölgelere özgü bank ve işaret levhaları	95
Şekil 67	Alt bölgelere özgü çöp kutuları	95
Şekil 68	ÇOMÜ Terzioğlu Yerleşkesi Tasarım Rehberi öneri analizi	97

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Kentlerde değişen ve bozulmalara uğrayan dinamikler kullanıcıların ihtiyaçlarını karşılayamamakla beraber monotonluğa sebep olmaktadır. Gerçekleştirilen planlama ve tasarım süreçleri beklenen sonucu vermemekte, kentsel alanlarda yaşanabilirliği arttırmamaktadır. Kentsel alanların kültürel değerleri ve kullanıcı memnuniyeti giderek yok olmakta ve tekdüze şehirleşmenin hâkim olmasıyla kaliteli mekânlar yaratılamamaktadır. Özellikle kentleşmenin etkisiyle ortaya çıkan kentsel problemlerin kalıcı olarak çözülebilmesi için yeni strateji ve politikaların izlenmesi gerekmektedir. Kimlikli mekânların kent dokusuna uyumunun sağlanıp kente katılabilmesi için kentsel tasarım ve kentsel tasarım rehberi kavramları ortaya çıkmaktadır. Bu sebeple kentsel alanlardaki kaliteyi artırarak yaşanabilirliği sağlayabilmek, plansız gelişmeyi önleyebilmek için iyi bir kentsel tasarıma ve uygulama esnasında tasarımı yönlendirerek sorunlara çözüm bulabilecek kentsel tasarımın uygulama araçlarından biri olan kentsel tasarım rehberine gereksinim duyulmaktadır.

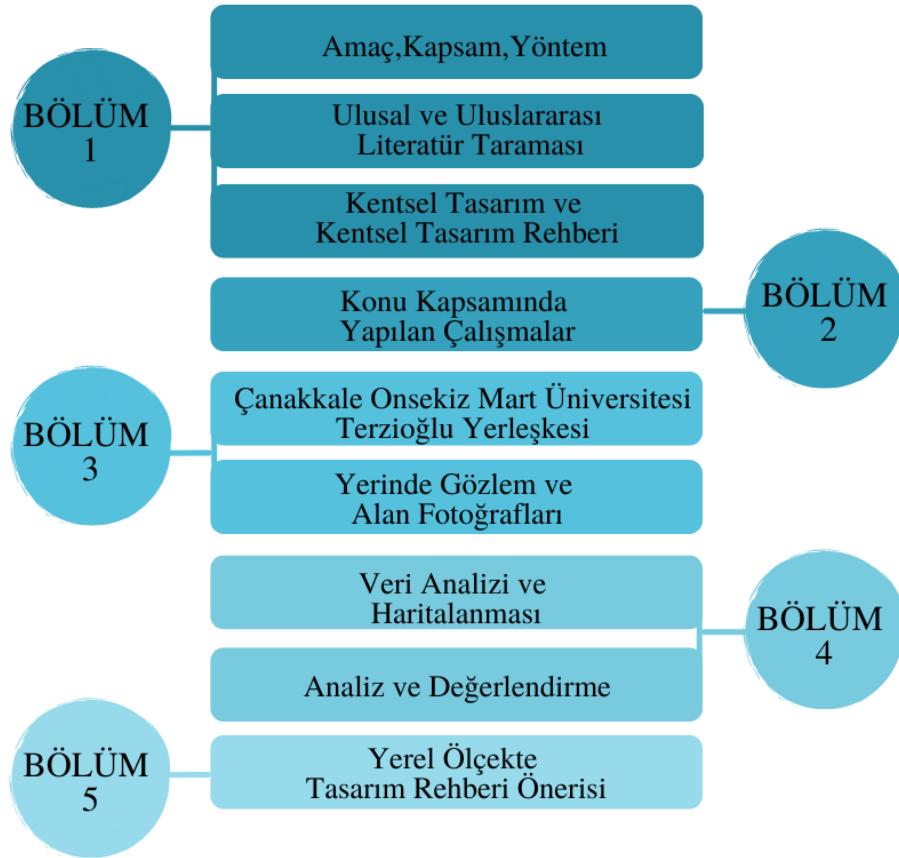
Kentsel tasarım kavramı farklı disiplinlerin bir araya gelmesini sağlayan dinamik bir yapıdır. Kentsel mekânların düzenlenmesini ve tasarımını esas alan bu kavram kentin gelişimine kılavuzluk etmektedir (Greene, 1992).

Kentsel tasarım rehberi kavramı ise, mekânın sosyokültürel ve çevresel özelliklerini ele alarak kaliteli, kimlikli, özgün ve sağlıklı kentsel tasarımların gerçekleştirilmesini hedeflemektedir. Bu rehber ilk kez 1973 yılında İngiltere Essex kenti için hazırlanmıştır. Yıllar geçtikçe gelişen ve değişen kentsel tasarım rehberleri Türkiye’de kentsel yaşam alanlarının dünya standartlarında olması için hazırlanmaktadır. Kentlerde yaşanabilirliği sağlamak amacıyla, uygulandıkları bölgeye özel konularla ve farklı ölçeklerle hazırlanabilen rehberler kaliteli mekânlar yaratmayı esas almaktadır (Şala, 2013).

Çalışmada amaç, kentsel alanlarda karakteristik mekânlar yaratabilmek, yaşanabilirliği ve kaliteyi arttırabilmek için üniversite yerleşke alanında yerel ölçekte öneri tasarım rehberi hazırlamaktır. Bu kapsamda, tasarım rehberi ile mekânın değerini arttırarak anlam ve kimlik kazandırmak, ölçek farklılığı yaratarak yerleşke alanlarında kentsel tasarım rehberinin kullanılabilirliğini göstermek amaçlanmaktadır. Kaliteli kentsel tasarımların kentsel tasarım rehberi aracılığıyla çalışma alanına yansıtılabilmesi ve kullanıcı için yaşanabilir mekânlar yaratabilmek hedeflenmektedir. Bu kapsamda çalışmada, kentsel tasarımın uygulama aracı olan, kurgulanan tasarım ve fikirlerin sorunsuz mekâna aktarılmasını amaçlayan kentsel tasarım rehberi kavramı konu edinilmiştir.

Tez çalışmasında yöntem olarak öncelikle kentsel tasarım ve kentsel tasarım rehberine dair literatür taraması ve bu kavramların detaylı açıklaması yapılmaktadır. Kentsel tasarımın uygulama aracı olan rehberlerin hazırlık aşaması ve süreci incelenmekte olup çalışma alanı için çıkarımlara yer verilmektedir. Kentsel tasarım rehberi kapsamında çalışmaya örnek teşkil etmesi ve yol gösterici olması amacıyla farklı ölçeklerde, konseptlerde ve mekânlardaki Edinburgh, Toronto, Harlow, Eminönü-Sirkeci, İzmir-Kemeraltı, California Üniversitesi, Colorado Üniversitesi ve Houston Üniversitesi tasarım rehberi örnekleri incelenmektedir.

Kentsel tasarım ve kentsel tasarım rehberi kavramlarının detaylı incelenmesi sonucunda ortaya çıkan veriler doğrultusunda Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi (ÇOMÜ) Terzioğlu Yerleşkesinin tasarım rehberi önerisi için vaziyet planı rektörlükten temin edilerek alan çalışması ve araştırmacı gözlemleriyle beraber analiz paftaları oluşturulmuştur. Analiz paftalarından elde edilen sonuçlar doğrultusunda tasarım rehberi önerisi hazırlanmıştır. Bu bağlamda tez kapsamında, tasarım rehberi önerisi oluşturabilmek için izlenen yol Şekil 1' de aktarılmaktadır.

Şekil 1. Tez akış şeması (Orişinal, 2022)

Tez sonucunda, yapılan analizler ve rehberlerin incelenmesi, mevcut kavram ve tanımların tartışılması ile Çanakkale kentinde yer alan ÇOMÜ Terzioğlu Yerleşkesinin gelişimini ve sağlıklı bir yerleşke kullanımını sağlamak amacıyla yerel ölçekte hazırlanabilecek üniversite yerleşkesi tasarım rehberi önerisinin ölçütleri ile beraber hazırlanması hedeflenmektedir. Ayrıca çalışmanın benzer alanlar için oluşturulacak tasarım rehberlerine örnek teşkil etmesi istenilmektedir.

1.1. Kentsel Tasarım

Planlama süreci dâhilinde farklılaşarak oluşan kentsel tasarım kavramı birçok kuramcı tarafından farklı tanımlanmaktadır. Bu kavram kentin biçimlenmesiyle birlikte kullanıcılar için güvenli, konforlu, işlevsel ve estetik alanlar yaratmayı hedeflemektedir. Kentin algılanabilir ve okunabilir olmasını sağlayabilmek için stratejiler oluşturan kentsel

tasarım mekânların iyileştirilmesine, kalitesinin ve canlılığının artırılmasına önem vermektedir (Gunder, 2011).

1.1.1. Kentsel Tasarım Kavramı

Sanayi devrimiyle kentlere doğru göçlerin artması beraberinde kentsel alanlardaki hızlı nüfus artışını getirmiştir. Bu sebeple kentsel yaşantı değişmiş, kamusal alanlar önemini yitirmiş ve birçok sorun meydana gelmiştir. Kentlerin sürekli değişim ve gelişim içinde olması mevcut yönetimlerin yetersiz ve eksik kalmasına sebebiyet vermektedir. Bu sorunların, planlama ve tasarım kalitesini güçlendirip sürekliliğini sağlayarak çözümünü bulmak için multidisipliner yapıda olan kentsel tasarım kavramı geliştirilmiştir (Orhan, 2015; Sevgin, 2017).

Kentsel tasarım kavramı ilk olarak 1920'li yıllarda Kuzey Amerika'da ortaya çıkmış ve 100 yıl boyunca Avrupa kentleri üzerinde etkisini göstermiştir. Ayrıca son dönemlerde hızla değişen ve gelişen birçok ülkede kentsel tasarım uygulanmaya başlanmıştır (Çubuk, 2017).

Üç boyutlu temele dayanan kentsel tasarım, kentin form ve biçim olarak algılanabilirliğini sağlayan bir disiplindir (Butina, 1991; Kılıçreis Özyayın, 1993). 1950'lerde estetik amaç ön planda olan kentsel tasarımlarda zamanla insan odaklı diğer özellikler öne çıkmıştır. Kentin özgün karakter yapısı ile yaratıcı tasarımların birleşimini sağlayan kentsel tasarım kullanıcılar için mekân yaratan bir süreç olmaktadır (Arama Konferansı İstanbul, 2016). 1980'lerde mimarlık ve planlama arasında kalan kentsel tasarımın önemi aslında 1990'lı yıllardan bu zamana kadar kademeli bir şekilde artış göstermektedir. Kentsel tasarım estetik, kimlik, sürdürülebilirlik bağlamında sosyal farkındalığı sağlayan insan çevre ilişkisini güçlendiren ve mekânı çözümleyen bir uzmanlıktır (Arama Konferansı İstanbul, 2016; Kentsel Tasarım Rehberleri Cilt I, 2016). Kullanıcılar için yaşanabilir, sağlıklı ve sorunsuz bir mekân oluşumunu sağlayan kentsel tasarım kavramı için çeşitli tanımlar bulunmaktadır.

Kentsel tasarım, planlama ile mimarlık arasında bağlantıyı sağlayan, insan odaklı, kentlerle doğal peyzajı buluşturan mekân yaratma becerisidir. İnsan-mekân arasındaki ilişkiyi, sosyoekonomik eşitliği ve canlılığı çözümlleyen kentsel tasarım, özgün kimlik ve karaktere sahip, yaşanabilir, tekdüzelikten uzak mekânların oluşmasında bir çözüm aracıdır (Lynch ve Hack, 1984).

Kentsel tasarım, sürekli değişim ve gelişim içinde olan kentsel mekânların insan odaklı tasarım sürecidir. Kentsel tasarımla beraber mekânlara karakteristik kimlik ve form kazandırılması, kamusal mekânlarda fiziksel tasarımın yapılması sağlanmaktadır (Haghighi, 2017).

Kentsel tasarım kamusal mekânlar arasında kalan sokak, avlu, bina, meydan, sulak yüzeyler ve birçok peyzaj bileşenleri gibi komplike ilişkileri inceleyen bir düzen ve çağdaş mimari düzen ile kentsel plan arasında geçiş alanı olan, kullanıcı ile doğrudan ilişkili bir disiplindir (Lang, 2005).

İnsanı ve mekân olgusunu esas alan kentsel tasarım kaliteli, özgün, yaşanabilir, konforlu mekânlar yaratabilmek için iş birliğine ihtiyaç duymaktadır. Bu mekânlar ancak farklı meslek disiplinlerinin ortaklaşa çalışmasıyla oluşabilmektedir (Arama Konferansı İstanbul, 2016; Kentsel Tasarım Rehberi Hazırlama El Kitabı, 2017).

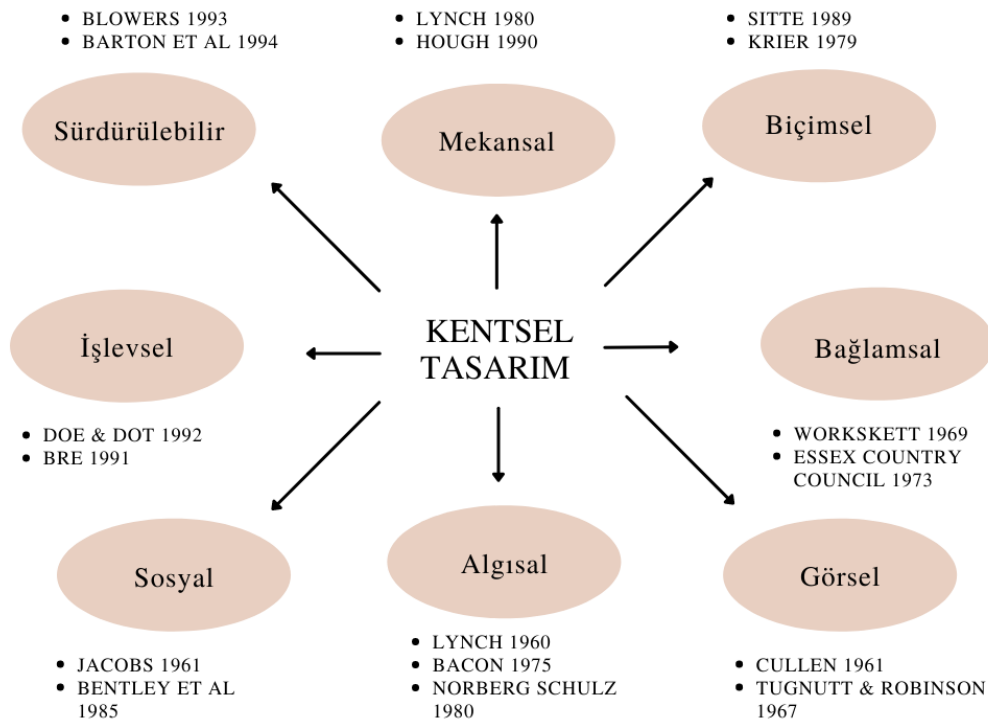
Aydoğan (2001)'a göre kentsel tasarım, yapılar dışında kalan boş alanlar ve atıl alanların faydalı ve kentli yaşamına katkısı olan anlamlı mekânlara dönüşümünü sağlayan bir süreçtir.

Kentsel tasarımı Marshall (2016), kentli için yaşanabilir ve konforlu alanlar oluşturan, meslekler arası çalışmayı beraberinde getiren, kentlerde oluşan sorunlara daha hızlı çözüm oluşturan bir sanat olarak tanımlamaktadır.

Kentsel tasarımla beraber kentler hem bölge bölge hem de bütün olarak çeşitli ölçeklerde ele alınabilmektedir. Kentleri ve kentlileri ön planda tutan bu süreçte, doğal ve kentsel sisteme duyarlı, sürdürülebilir, yaşanabilir, kaliteli mekânlar oluşturmak temel amaçlardandır (Gencer, 2002).

Planlama ve mimari disiplinlerin arasında köprü niteliğinde olan ara ölçekli kentsel tasarım, kullanıcı ölçeğini esas alan 1/5.000 ile başlayıp 1/1.000, 1/500, 1/200 olarak devam eden uygulamaları kapsamaktadır (Karaarslan, 2019).

Yapılan birçok tanım kentsel tasarımın çok yönlü bir eylem olduğunu ortaya koymaktadır ve bu disiplinin kavramsal yapısının daha iyi anlaşılabilmesi için Carmona (1996)'nın yaptığı modele başvurulmaktadır. Bu model morfolojik, mekânsal, bağlamsal, görsel, algısal, sosyal, işlevsel ve sürdürülebilir olmak üzere sekiz bileşenden oluşmaktadır (Şekil 2) (Carmona, 1996; Orhan, 2015).

Şekil 2. Kentsel tasarımın kavramsal yapısı (Carmona, 1996).

Kentsel tasarımın kavramsal yapısı, belirtilen bileşenlerle sürecin bir ürünü olup belirli yaklaşım ve ölçütleri içermektedir (Orhan, 2015). Bu kavramsal yapı birçok kuramcının kentsel tasarım üzerine yaptığı çalışmalar ışığında ortaya çıkmaktadır.

1.1.2. Kentsel Tasarım İlkeleri

İnsan için yaşanabilir mekân yaratmayı amaçlayan kentsel tasarım kavramının başlıca 6 temel ilkesi bulunmaktadır. Kentsel alanların kalitesini arttırmayı ve gelişimini sağlamayı amaçlayan kentsel tasarım ilkeleri Şekil 3’ te gösterilmektedir.

Şekil 3. Kentsel tasarım ilkeleri (Akça, 2008; Kentsel Tasarım Rehberleri Cilt I, 2016)

Kamusal Mekân Kalitesi: Kentsel tasarımların çevresel bütünlüğü, başarıyı arttırmaya ve kamu yararı gözeterek kentin şekillenmesine yardımcı olur. Kentsel tasarımla beraber kaliteli yaşam alanı sağlayan, kentliyi memnun eden ve gereksinimlerini karşılayan, konforlu kentlerin oluşturulması hedeflenmektedir (Bal, 2007).

Doğal ve kentsel peyzaj bileşenlerinin yapısal çevre ile birlikteliği ve uyumu kentsel alan kalitesinin artmasını sağlamaktadır. Tasarımı destekleyen peyzaj elemanları kentin kalitesini ve çekiciliğini arttırmak için kullanılan önemli unsurlardandır (Akça, 2008).

Süreklilik ve Çevreleme: Kentsel mekânlar doğal ve kültürel peyzaja hâkim, algılanabilir, konforlu ve güvenilir ise tasarımda başarı elde edilmiştir. Kamu yararı gözetilerek yapılan tasarımlar sonucunda mekânların tanımlanması ve ilgi çekiciliği artmaktadır. Bu da kentsel alanların sınırlarını belirlemekte ve kent içi alanları aktif kılmaktadır. Yapısal öğeler ve peyzaj bileşenleriyle oluşturulan bu sınır kentsel alanlarda çevrelemeyi meydana getirmektedir (Akça, 2008).

Karakter ve Kimlik: Kentsel mekânlar özgün anlam ve izlere sahiptir. Kentsel alanlarda kent kimliği büyük önem arz etmektedir. Mekânın mevcut değerini korumak, kente uygun yeni değerler katmak, kullanıcıyı mekânla buluşturmak amacıyla karakter ve kimlik temel ilkeler arasında yer almaktadır. Bu kavramlar sayesinde mekânın ayırt ediciliği ve özgün algılanması artmaktadır. Kentsel tasarımda başarıyı elde edebilmek ve karakterde devamlılığı sağlayabilmek için mekânda algının sağlanması gerekmektedir (Akça, 2008; Kentsel Tasarım Rehberleri Cilt I, 2016).

Kolay Hareket Edebilirlik: Kentsel alanların bütünleşik yapısı ve kendi içinde keskin sınırlarının olmaması güçlü hareket alanlarının oluşmasını sağlamaktadır. Kentsel alanlardaki hareket erişimini kolaylaştırabilmek için mevcut ulaşım çeşitleri tanımlanmalı ve kentsel konfor vurgulanmalıdır. Kentsel tasarımlar sayesinde çekici kılınan sokakların, kamu yararı gözetilerek güvenli ve kullanılmaya elverişli şekilde biçimlenmesi hedeflenmektedir. Hareket ağında kolaylığı elde edebilmek için sokaklar yayalara uygun tasarlanmalıdır. Kent içi yürüme mesafeleri ayarlanarak kentsel alanlarda erişilebilirlik ve sirkülasyon sağlanmaktadır (DETR, 2000; Akça, 2008).

Okunabilirlik: Kentsel alanlarda okunabilirlik kullanıcı konforu için en önemli faktörlerden birisidir. Bu ilke sayesinde kullanıcılar kentsel alanları ve bu alanlardaki yönlendirme ağını daha iyi algılamaktadır. Kentsel alanlarda okunabilirlik, kentlinin mekândaki ihtiyaçlarını ve kullanımlara erişimini daha hızlı karşılamasını sağlamaktadır. Kentsel tasarımlardaki peyzaj öğelerinin malzeme ve kalitesinin artması mekânda okunabilirliği arttırmaktadır (DETR, 2000; Akça, 2008).

Çeşitlilik: Kentsel alanlarda çeşitlilik beraberinde başarıyı da getirir. Çeşitlilik ilkesi, kentlilerin farklı form ve kullanımdaki alanlarda kaliteli sokak yaşantısı gerçekleştirmesini sağlamaktadır. Kentsel alanlarda çekici alanlar yaratılmasını sağlayan bu ilke birbirleriyle belirli düzen ve uyum içinde olan kentsel alanları ortaya koymaktadır (DETR, 2000; Akça, 2008).

Karma kullanımın esas olduğu kentsel alanlarda bireylerin eşit fayda sağlayacağı şekilde işlevsel ve sosyal zenginlik ön plana çıkarılmalıdır. Tasarımın başarılı ve kontrollü ilerlemesinin sağlanması ve kentlerde hedeflere yönelik tasarımların yapılması için bu ilkeler kentsel tasarımların uygulama araçlarından biri olan rehberlerin hazırlanmasında esas alınmalıdır. Ayrıca bu ilkeler kentsel alanlar için hazırlanan farklı ölçek ve konseptteki rehberlerin uygulanmasını sağlamaktadır (Kentsel Tasarım Rehberleri Cilt I, 2016).

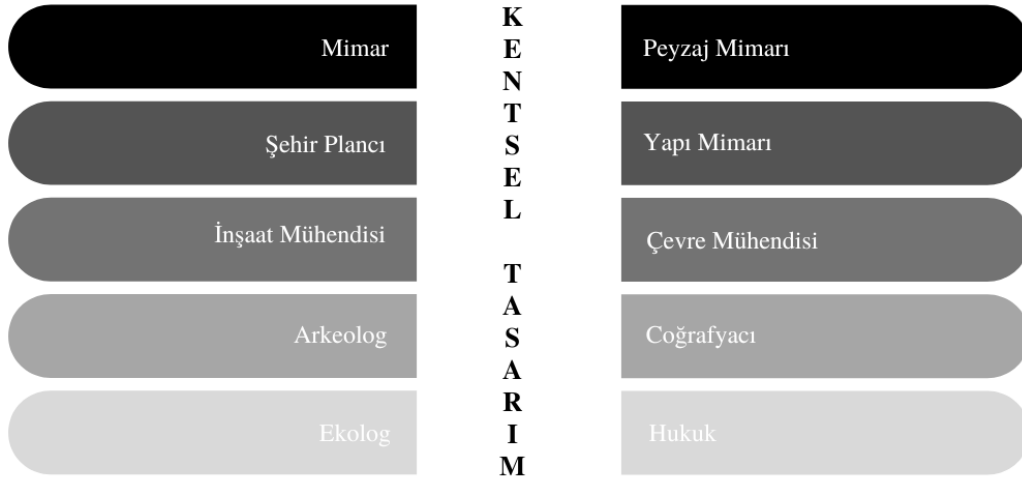
Belirtilen kentsel tasarım ilkeleri aslında kentsel alanların tümünü ya da bir kısmını kapsayabilmekle beraber farklı ölçek ve konseptlerle tasarımların projelendirilmesini sağlamaktadır. Tasarım ilkeleri; iki boyutlu olan kentsel planın, üç boyutlu insan ölçeğindeki tasarımının gerçekleşmesini sağlamaktadır. Kentsel tasarımlarda başarıyı elde edebilmek için hedefe yönelik sürecin ve ilkelerin iyi değerlendirilmesi gerekmektedir (Adams ve Tiesdell, 2013).

Kentsel tasarımın uygulama araçlarından biri olan rehberlerde sunulan düşünceler aslında tasarım ilkelerinin ortaya koyduğu amaçları yansıtmaktadır. Kentsel tasarım ilkeleri

tasarımdaki kaliteyi, konforu, kullanılabilirliği, estetiği ve işlevselliği yansıtabilmek için yol gösterici bir süreçtir.

1.1.3. Kentsel Tasarımın Multidisipliner Yapısı

19. yüzyıla kadar mimarlık kente ve kent tasarımına yön veren tek disiplin olmuştur. Daha sonrasında peyzaj mimarlığı mesleği farklı bir disiplin olarak bahsedilmeye başlanmıştır. 20. yüzyılda ise şehir ve bölge planlama disiplininin peyzaj mimarlığından ayrılmasıyla beraber tasarımlarda çok disiplinli yapı oluşmuştur (Şekil 4). Kentsel tasarımda esas amaç kaliteli ve sürdürülebilir kentsel mekânlar oluşturmaktır. Tasarımlarda istenilen amaca ulaşabilmek ve kullanıcı memnuniyetini sağlayabilmek için meslekler arası ortak iletişimin sağlanması gerekmektedir. Kentsel tasarım multidisipliner süreç ve aktivite olarak tanımlanabilmektedir (Madanipour, 1996).

Şekil 4. Kentsel tasarımın multidisipliner yapısı (Schurch, 1999; Haghgoo, 2017)

Kentsel tasarımda iyi sonuçlar elde edebilmek için tüm birimlerdeki uzmanlar birlikte hareket etmelidir. Bu uzmanlar stratejiye ve hedefe bağlı olarak çalışma alanının niteliğine göre seçilmelidir. Kentsel tasarım konusunda deneyim sahibi olan mimarlar, şehir plancıları ve peyzaj mimarlarının yanı sıra kentsel tasarım rehberinin niteliğine göre çalışma; ekolog, coğrafyacı, arkeolog, çevre mühendisi, ekonomist, yapı mimarlığı gibi

alanında uzman kişilerle beraber hazırlanmalıdır (Kentsel Tasarım Rehberi Hazırlama El Kitabı, 2017).

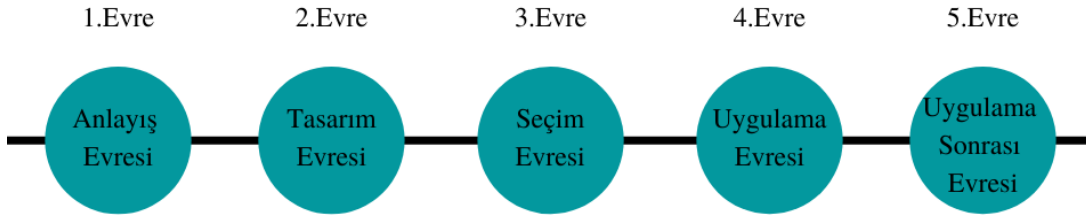
Kentsel tasarım farklı disiplinlerin bir araya gelmesiyle başarılı sonuçlar doğurur. Böylelikle meslekler arasındaki farklı fikir ve anlamların beraber ilerlemesi kentsel tasarımda hata payını düşük seviyede tutmayı sağlar. Kentsel tasarımlarda meslekler arası iletişim kopukluğu yok edilerek çok amaçlı bir çalışma alanı yaratılmaktadır. Bunun sonucunda da çalışmalardaki eksiklikler giderilir ve bütüncü yaklaşım esas alınır (Arısu, 2018).

Lang (2005)'e göre kentsel tasarım bünyesinde kentsel peyzaj bileşenlerini içermektedir. Kentsel alanlar ve kentsel alanları oluşturan elemanlar kenti ve tarihini yansıtan dokulardan oluşmaktadır. Bu açıdan kentsel alanları tanımlayabilmek ve algılayabilmek için kentsel peyzajın yansıması oldukça önemlidir. Kentsel yerleşimleri tanımlayabilmek, mekânları dikey ve yatay olarak ele alabilmek için peyzaj bileşenlerine ve yapısal faaliyetlere ihtiyaç duyulmaktadır. Kentsel mekânlarda ilişkilerin geliştirilmesi için kentsel tasarımda, disiplinler arası farklılaşan algılar ve ortaklaşa çalışma gerekliliği göz ardı edilmemelidir.

1.1.4. Kentsel Tasarım Süreç ve Evreleri

Kentsel tasarım süreci sürekli değişen ve gelişen dinamik bir yapıya sahiptir. Kentsel tasarımda başarıyı yakalayabilmek için süreç ve evrelerin dikkatlice uygulanması gerekmektedir (Sinan, 1996). Kentsel tasarım süreç ve evreleri için birçok çalışma bulunmaktadır. Ancak bu çalışmada Jon Lang'ın çalışmasındaki beş evreden ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'nın (ÇŞB) kaynaklarından yararlanılarak oluşturulan altı süreç aşaması ele alınmaktadır.

Kentsel tasarım süreci Lang (1994)'e göre Şekil 5' te gösterildiği gibi beş evrede ilerlemektedir.

Şekil 5. Kentsel tasarım evreleri (Lang, 1994)

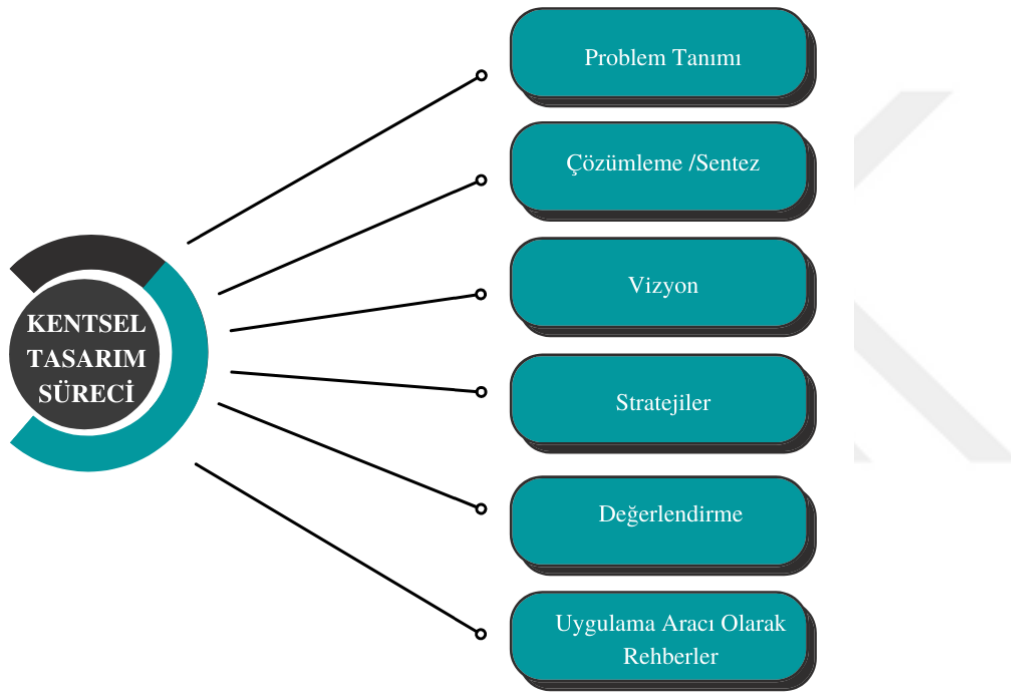
Bu evreler birbirini takip eden analiz, sentez, tahmin ve değerlendirme gibi olguları içermektedir.

Anlayış Evresi; kullanıcıları ve kenti esas alır ve bunlara yönelik çeşitli gereksinimler gözlemlenir ve ihtiyaçlar belirlenir. Bu evrede tasarımcı mekânın varlığını ve yapısını iyi kavramalıdır. Tasarım Evresi; Anlayış evresinde gözlemlenen gereksinimlere fiziki çözümler üretebilme evresidir. Bu evrede çeşitli tasarım şekilleri bulunmaktadır. Seçim Evresi; tasarım evresindeki çözümler değerlendirilerek kontroller yapılır. Çözümler sonucunda ortaya konan tasarım yeterli görülmezse önceki evreye geri dönülür ya da tasarım revize edilir. Uygulama Evresi; kentsel tasarımların gerekli mekânlara yansıtılmasını kapsamaktadır. Ekonomik ve siyasi problemlerden dolayı bazı tasarımlar uygulanamamaktadır. Uygulama Sonrası Evresi; gerçekleştirilen tasarımların analiz, değerlendirilme ve düzenli kontrolünü kapsamaktadır. Uygulanan projenin kente ve kentliye katkıları gözlemlenmektedir (Lang, 1994; Orhan, 2015; Şala, 2013).

Bu evreler beraberinde uygulanan çalışmanın kalitesini, gereksinimleri karşılamasını ve kentliye sağlıklı çevre yaratabilmeyi amaçlamaktadır. Bu hedeflerin başarıya ulaşabilmesi için belirli bir zamana ihtiyaç duyulmaktadır. Kentsel tasarımın gerçekleştirilebilmesi için gerekli süreç ve evrelerin tamamlanması gerekmektedir (Şala, 2013).

Kentsel tasarımcı uygulama projelerini gerçekleştirirken katılımcılardan, uygulama araçlarından ve tasarım sürecinden doğru ve kontrollü yararlanmalıdır. Kentsel tasarımda

en temel amaç, yaşanabilir ve konforlu mekânlar yaratabilmektir. Kentsel tasarımın bir süreç olduğu ve belirli standartlara ulaşmak, rehberi oluşturabilmek için bu sürecin dikkatli planlanması gerektiği bilinmektedir. Bu bağlamda kentsel tasarım süreci planlama sürecine benzetilmektedir (Wolfe ve Shin, 1970; Kentsel Tasarım Rehberleri Cilt I, 2016). Wolfe ve Shin (1970) ve Kentsel Tasarım Rehberleri Cilt I (2016) kaynaklarından yararlanılarak tasarım süreci 6 aşamadan oluşmaktadır ve bu aşamalar yazar tarafından düzenlenerek Şekil 6’da gösterilmektedir.

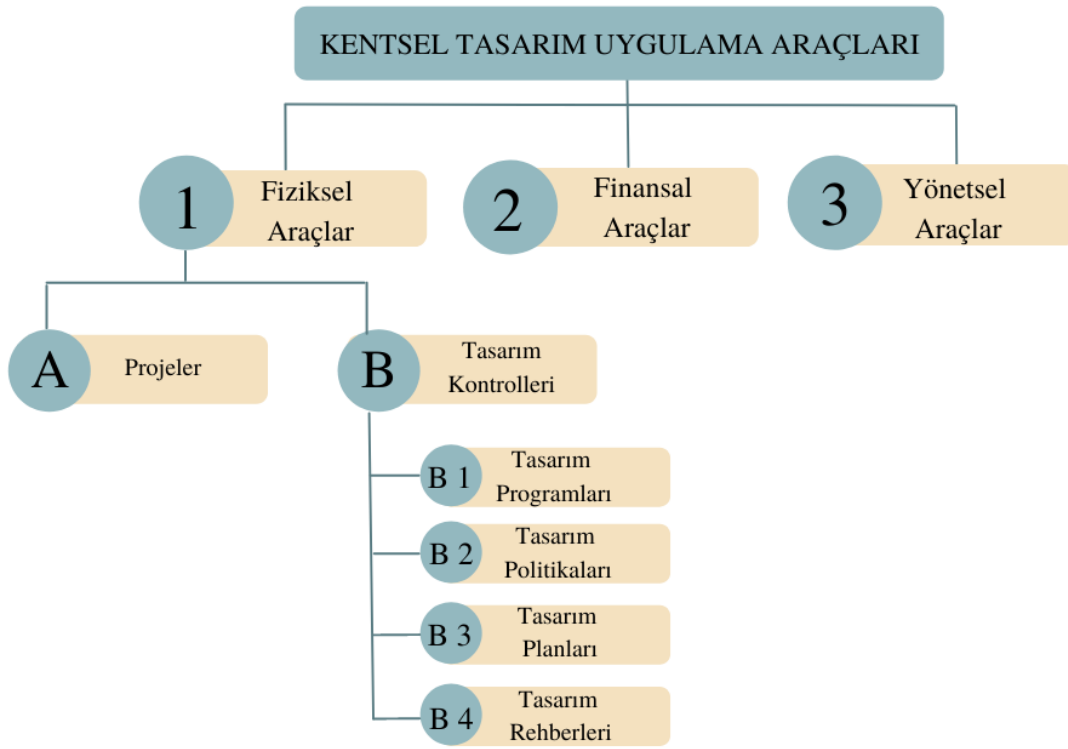

Şekil 6. Kentsel tasarım süreç şeması

Kentsel tasarım süreci yaşanabilir mekânların oluşumu ve mevcut kentsel sorunların çözümü için gerekli faktörlerdendir. Süreç, belirli bir aşama düzeni ile ilerleyerek yukarıda gösterilen 6 ana etabın tekrarlanması sonucunda katılımcılar kapsamında gerçekleştirilmektedir. Belirtilen aşamalar sayesinde tasarımı yapılacak mekânın; karakterini ve strüktürünü anlamak, hedeflerini ortaya koymak mümkündür. Sürecin tamamlanması sayesinde kentsel alanların bütüncül ele alınıp kurgulanması sağlanmaktadır.

1.1.5. Kentsel Tasarım Uygulama Yöntemleri ve Araçları

Kentsel tasarımın birçok uygulama yöntemi ve aracı bulunmaktadır ve bu kavramlar birbirinden farklı nitelikleri ifade etmektedir. Tasarımlarda projeler ve tasarım kontrolleri fiziksel araçları oluştururken finansal ve yönetsel araçlar ise diğer uygulama araçlarını oluşturmaktadır (Şekil 7). Kentsel tasarımlarda ortaya konulan fikirlerin kente yansıtılabilmesi için belirtilen uygulama araçlarından olan tasarım kontrollerine gereksinim duyulmaktadır (Şala, 2013; Sevgin, 2017).

Şekil 7. Kentsel tasarım uygulama araçları (Orhan, 2015; Sevgin, 2017)

Fiziksel araçlar olarak bilinen projeler, çevresel bütünlük için kentle özdeşleşen tasarımların hazırlanmasını kapsamaktadır. Kentlere özgün kimlik ve karakter katmayı hedefleyen bu projeler, makro ölçekten ülkesel ölçeğe kadar hazırlanabilmektedir (Sevgin, 2017). Lang' e (1994) göre kentsel tasarım projeleri dört farklı türde ele alınmaktadır:

- İmge yaratıcı ve artistik olarak (Mimarların bakış açısı)

- Uygulamalı ekolojist olarak (Peyzaj mimarlarının bakış açısı)
- Altyapı tasarımcısı olarak (Mühendislerin bakış açısı)
- Sosyal güç olarak (Plancıların bakış açısı) (Lang, 1994; Orhan, 2015).

Kentsel tasarım projeleri planlama ve mimari arasında kalan köprü niteliği taşıyan ve bu sebeple birçok ölçekte ele alınabilen tasarımları kapsamaktadır. Bu ölçeklere göre kentsel tasarım projeleri ülkesel ölçek, bölgesel ölçek, metropoliten ölçek, büyük kent ölçeği olarak ele alınmaktadır (Çubuk, 1999).

Diğer fiziksel araçlardan olan tasarım kontrolleri ise tasarım programları, tasarım politikaları, tasarım planları ve tasarım rehberlerinden oluşmaktadır. Kentsel alanlarda yaşanabilirliği ve gelişimi arttırmak için insan ölçeğindeki tasarım kontrollerinin gerekliliği önem kazanmaktadır. Tasarım kontrolleri kentsel tasarım sürecinin işleyişini düzenlemekle yükümlüdür. Kentsel alanlar için hazırlanan kentsel tasarım projeleri tasarım kontrolleri ile uygulanabilmektedir (Konuk, 1992; Bajraktari, 2012).

Araştırmalar kapsamında bu noktaya kadar aktarılan bilgilerde kentsel tasarım kavramına, ilkelerine, multidisipliner yapısına, kentsel tasarım sürecine ve kentsel tasarımın uygulama araçlarına değinilmiştir. Kentsel tasarım, kentsel alanlarda düzenleme yapan, mekânlar arası eşitliği ve yaşanabilirliği sağlayan, uygulanacak alana özgün karakter ve kimlik kazandıran bir disiplindir. Kentsel tasarımda başarıyı elde edebilmek ve kullanıcı memnuniyetini sağlayabilmek için tasarım ilkelerinden yararlanmak gerekmektedir. Ayrıca kentsel tasarımın kavramsal yapısına bakıldığında tam bir tanımda ortaklaşa karar verilmediği ve hangi disiplinin temel ürünü olduğu bilinmediği görülmektedir. Ancak bu kavramın meslekler arası çaba ve iş birliği gerektirdiği bilinmektedir. Bu da kentsel tasarımlarda avantajı sağlayan en önemli faktörlerdendir. Disiplinler arası yapısı sayesinde bu kavram süreç ve evreleri ile birlikte problemlere daha kapsamlı, kalıcı ve hızlı çözüm üretilebilmektedir. Kentsel tasarım kavramı kentlerde farklı ölçek ve temalarda uygulanabilmekte ve yaşanabilir, sağlıklı, sürdürülebilir, özgün bir çevre yaratabilmek için gerekmektedir. Ayrıca bu bölümde kentsel tasarımın uygulama

araçlarından biri olan tasarım kontrolleri açıklanarak çalışma kapsamında ele alınacak olan kente kimlik ve karakter kazandırmayı hedefleyen tasarım rehberlerinden bahsedilmiştir.

Kısaca kentsel tasarım, kentsel mekânların özgün değerlerini koruyarak güçlendiren, yaşanabilir, konforlu, sürdürülebilir ve kaliteli alanların yaratılmasını amaçlayan disiplinler arası bir eylemdir. Bu eylem beş evreden oluşmaktadır ve bu evrelerin gerçekleştirilebilmesi için uygulama araçlarına ihtiyaç vardır. Çalışma devamında bu araçlardan olan ve kentsel tasarımı yönlendirici nitelik taşıyan kentsel tasarım rehberleri irdelenmiştir.

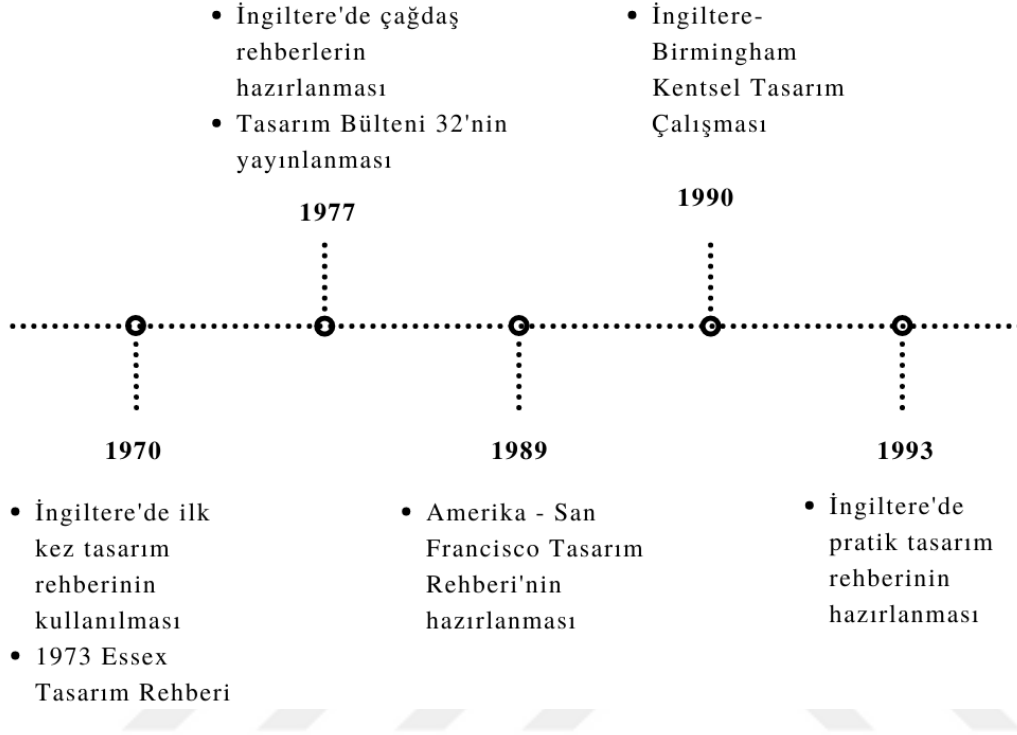
1.2. Kentsel Tasarım Rehberi

Kentsel tasarımın kentsel yaşantıya aktarılabilmesi için belirli uygulama araçlarına gereksinim duyulmaktadır. Bu araçlar tasarımın üç boyuta dönüşmesini sağlamaktadır. Kentin özgün yapısını koruyan ve kalitesini arttırmayı amaçlayan kentsel tasarım meslekler arası çalışma sonucunda kentlerdeki tekdüzeliğin yok olmasını amaçlamaktadır. Kentsel tasarımda meydana gelebilecek problemlere çözüm üretebilmek için belirli yöntem, teknik ve düzene dayanan kentsel tasarım rehberleri, uygulamayı yönlendirici araçlar olarak nitelendirilmektedir. Kentsel tasarım rehberleri bir tasarım kontrolü türü olup tasarımın ilkeleri ve hedefleriyle beraber uygulanmasını hedeflemektedir (Lang, 1996; Aydoğan, 2001; Ertürk, 2021).

1.2.1. Kentsel Tasarım Rehberi Kavramı

1970'lerde ilk kez İngiltere ve Amerika'da ortaya çıkan tasarım rehberlerine ilk örnek belge 1973 yılında oluşturulan İngiltere Essex Konut Alanları Tasarım Rehberi çalışmasıdır. Bu çalışma, kentsel tasarım rehberleriyle ilgili ilk doküman olması ve kentsel alanlarda kaliteyi arttırmak için yönlendirici bir kılavuz olması sebebiyle oldukça önem taşımaktadır. Tasarım rehberleri kentsel tasarım gibi yıllar geçtikçe değişmiş ve gelişmiştir (Punter ve Carmona 1997; Şala, 2013).

İngiltere ve Amerika'nın öncü olduğu tasarım rehberlerinin tarihsel gelişimini Carmona (1996), Şekil 8'de belirtildiği gibi aktarmaktadır.

Şekil 8. Kentsel tasarım rehberinin tarihsel gelişimi (Carmona, 1996; Orhan, 2015)

Rehberler ne kadar değişim ve gelişim içinde olsa da kullanıcıların kentsel mekânları kullanım şeklini ortaya koyma amacı aynı kalmaktadır. Konum, ölçek, kullanım, yoğunluk, kalite ve estetik gibi belirli hedefe bağlı oluşturulan kentsel tasarım rehberleri mevcut mekânı zenginleştirerek sürekliliğini sağlamayı hedeflemektedir. Mekânsal değişim, iyi, kaliteli ve konforlu ortam ancak kentsel tasarım rehberiyle gerçekleşebilmektedir. Kent kimliğini ve tasarım kalitesini oluşturmak için önemli planlama aracı olan kentsel tasarım rehberleri, planlama rehberi olarak da nitelendirilebilmektedir (Arama Konferansı İstanbul, 2016).

Geniş içeriği ve işlevselliği sebebiyle kentsel tasarım rehberi kavramının birçok tanımı bulunmaktadır. Tasarım rehberlerini daha iyi kavrayabilmek için bu tanım ve açıklamalara gereksinim duyulmaktadır.

Kentlere yön veren tasarım rehberleri, kentsel tasarımın süreç ve ilkelerine göre şekillenen projeleri ifade etmektedir. Kentsel alanların kamu yararı gözetilerek tasarlanabilmesi ve mevcut değerin korunarak artırılabilmesi için kentsel tasarımların rehberler aracılığıyla mekânlarda uygulanması gerekmektedir (Karaman, 2008).

Tasarım rehberlerini Orhan (2015), monotonlaşan kentlerde konforlu, sürdürülebilir ve yaşanabilir mekânlar oluşturmak için ortaya çıkan bir disiplin olarak tanımlamaktadır.

Bu rehberler bir uygulama aracı olsa da aslında yönlendirici, bağlayıcı ve kullanıcıyı isteklendiren nitelikler de taşımaktadır (Şanlı, 2000).

Kentsel tasarım rehberleri içerik ve kapsam bakımından uygulandıkları alana özgü olduğu için farklı ölçek, tema ve formda tasarlanabilmektedir. Rehberler belirli bir vizyon çerçevesinde şekillenirken Yücel (2018), rehberlere ait bu vizyonları sıralamaktadır:

- Uygulanacağı mekâna özgü, kentin kültürünü yansıtan,
- Kent dokusuna uyumlu,
- Mevcut kaliteyi güçlendirecek,
- İnsan ölçeğinde erişilebilir, ulaşılabilir ve sürdürülebilirliği benimsemek,
- Kentsel alanlarda okunabilirliği ve algılanabilirliği sağlayacak,
- Herkes için kullanım esaslarını önemseyecek düzeyde olmalıdır.

Belirtilen ortak tasarım prensipleri kentsel tasarım rehberlerinde kent ve kullanıcı için bütüncül yaklaşımlarla beraber herkesin anlayacağı, kullanabileceği ve uygulayabileceği belgeler olarak sunulmaktadır (Yücel, 2018).

Konuk (1992)'a göre kentsel tasarım rehberi, yapılacak kentsel alana özgü, açık ve anlaşılır olan, yönlendirici nitelik taşıyan detaylı belgeleri ifade etmektedir.

Tasarım rehberleri; kentsel tasarımı açıklayan, tanımlayan, örnekleyen, çözüm ve başarı odaklı bir araçtır. Bu rehberler alana özgü içerikleri kapsasa dahi ele alınan konular benzerlik göstermekte ve tasarım politikalarını uygulamaktadır (Aydın Türk, 2006).

Tasarım rehberlerini Aylanç (2018) yürüttüğü çalışmada, ileriye dönük plan ve stratejileri kent ile buluşturan, kentin sosyokültürel yapısını uygulamada yansıtan, tasarımı detaylandıran, kamu yararı gözetilen, anlaşılır ve kullanıcı temelli araçlar olarak tanımlamaktadır.

En önemli tasarım kontrol araçlarından biri olan tasarım rehberleri, mekâna kimlik ve karakter kazandırmakla beraber var olan değerlerin de korunmasını sağlamaktadır. Rehberler kentsel alanları çeşitlendirip zenginleştirmektedir (Şala, 2013).

Kentsel Tasarım rehberleri kentsel alanlarda kaliteyi arttırmayı, algılanabilirliği, sürekliliği ve yaşanabilirliği hedeflemektedir (Sevgin, 2017).

Kentsel tasarım rehberi hazırlanmasında mimarlık disiplini önemli bir rol üstlenmektedir. Bu disiplin rehberleri netleştirici ve sorun çözücü olarak görmekte olup kentsel tasarımın uygulama ve kontrolünde görev almaktadır (Karaman, 2008).

Başka bir tanımda ise kentsel tasarım rehberlerinin belirli bir konsept çerçevesinde farklı kapsamdaki kentsel alanlara farklı ölçekler ile uygulanabilir olduğu ifade edilmektedir (Koç, 1999).

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'nın Yerel Yönetimler için oluşturduğu Kentsel Tasarım Rehberi Hazırlama El Kitabı (2017)'nda kentsel tasarım rehberini; mekân kalitesini arttıran, mekâna karakter ve kimlik kazandıran belgeler olarak tanımlamaktadır. Ayrıca bu rehberlerin uygulamayı yönlendiren, yazılı ve görsel

detaylardan oluşan, anlaşılır, açıklayıcı unsurlar olduğu belirtilmektedir. Bu el kitabına göre rehber oluşturulurken çalışma alanına yönelik 8 temel ilke esas alınmaktadır. Bunlar;

1. Kente özgü karakter ve kimlik öne çıkarılmalıdır.
2. Tarihi doku korunmalıdır.
3. Mekânın karakter ve kalitesi yükseltilmelidir.
4. Yaya esaslı ulaşım ağı benimsenerek hareket ağı sağlanmalıdır.
5. Mekânın anlaşılabilirliği, okunabilirliği ve açıklayıcılığı sağlanmalıdır.
6. Mekânın sosyoekonomik, kültürel ve teknolojik değişimlere uygunluğu sağlanmalıdır.
7. Kullanımlarda çeşitlilik dikkate alınmalıdır.
8. Mekanlar; sürdürülebilirlik, yaşanabilirlik ve ekolojik esaslar içermelidir.

Bu tanımlar ışığında kentsel tasarım ve kentsel tasarım rehberine dair önemli kavramlar literatür taramasının yansıması sonucunda araştırmacı tarafından grafik anlatım tekniği ile aktarılmaktadır (Şekil 9).

Şekil 9. Kentsel tasarım ve kentsel tasarım rehberi kavramlarına ait sözcük bulutu (Orijinal, 2022)

Rehberler kentsel tasarım aracılığıyla sürdürülebilir yenilikçi çözümler sayesinde sayısal standartlara göre mekânların daha geniş çaplı analizini sağlamaktadır. Kentsel alanları koruyup yaşanabilirliği arttırmayı hedefleyen tasarım rehberleri, her alana özgü olacak şekilde farklı tema ve ölçeklerde gerçekleştirilebilmektedir. Rehberlerin birçok kuramcı esasına dayanan çeşitli türleri bulunmaktadır ve bu çeşitlilik çalışmaların kentsel alanlara özel ve kapsamlı hazırlanabileceğini yansıtmaktadır.

1.2.2. Kentsel Tasarım Rehberinin Amacı

Kentsel tasarım rehberleri, mekânın kalitesini ve değerini yükselterek anlam ve kimlik kazandırmayı, kullanıcıların yaşam kalitesini artırarak kentin geleceğine yön vermeyi, mevcut değerleri koruyarak insana dair stratejileri mekânla buluşturmayı, yapı ve insan arasında çözümler üretmeyi hedefleyen belgelerdir (Kentsel Tasarım Rehberi Hazırlama El Kitabı, 2017).

Rehberler, tasarım hedeflerini anlamaya yardımcı olmayı ve insan hareketliliğiyle yaşanabilir çevre yaratmayı amaçlayan araçlardır. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı rehberlerin amaçlarını şu şekilde sıralamaktadır:

- Kentsel tasarımı kent kimliği ile bütünleştirmek,
- Kentsel tasarımda kaliteyi arttırmak,
- Mevcut kimlik ve karakteri özgünleştirerek korumak,
- Çeşitliliği artırarak yerel kimlik kazandırmak,
- Kentsel alanlarda yaya kullanımı için yenilikçi alternatifler ortaya koymak,
- İnsanı esas alarak bu ölçekte konforlu, kaliteli ve özgün yeni alanlar sunmak,
- Yaşanabilir ve sağlıklı kent yaratmak,
- Sanatı mekân ve kullanıcı ile buluşturmak.

Kentlerdeki tarihi ve kültürel alanların korunarak kentsel yaşama dâhil olması, peyzaj bileşenleri ile kentte estetik ve işlevsel mekânlar yaratmak, tüm kentli için

kullanımlar arası erişimi sağlayabilmek tasarım rehberinin amaçları arasında yer almaktadır (Akay vd., 2016).

Tasarım rehberinde amaç, kentsel tasarımlarda kurgulanan yüksek standartlı, yaşanabilir ve konforlu mekânları kentsel alanlara aktarabilmektir (Eminağaoğlu ve Çevik, 2007).

Karaman (1992), kentsel tasarım rehberlerinin amacını, kentsel alanlardaki problemleri çözmek için kente dair projeler hazırlamak ve uygulamak olarak tanımlamaktadır.

Kentsel tasarım rehberleri, kamu yararı gözeterek kentsel alanların kullanıcıyı esas alıp tasarlanması, kullanımların işlevselliğinin artırılması, mevcut değerlerin korunak güçlendirilmesi, proje alanlarında gelişim ve değişimi sağlamak gibi amaçlara hizmet etmektedir (Orhan, 2015).

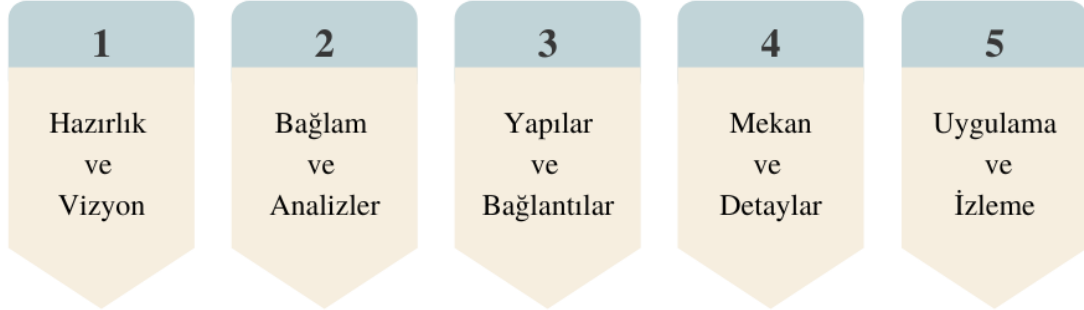
Lang (2005)'e göre rehberlerde amaç, kentsel alanlarda kaliteli mekânlar yaratarak yaşanabilirliği sağlamak ve kent kültürünü korumaktır. Rehberi açıklayıcı ve yön gösterici belgeler olarak tanımlamakta ve kentsel mekânlardaki sorunların tasarım ilkeleri ile çözümlenebileceğini savunmaktadır.

Yapılan araştırmalar sonucunda kentsel tasarım rehberlerinde amaç; kaliteli, yaşanabilir, belli standartlara uygun, kentsel dokuyla uyumlu kentsel alanlar yaratmak, var olan karakter ve kimliğin korunarak gelişmesini sağlamaktır.

1.2.3. Kentsel Tasarım Rehberi Hazırlama Süreci

Kentlerde kimlikli mekânların yaratılabilmesi, yaşanabilirliğin sağlanabilmesi, özgünlüğü ve çeşitliliği arttırabilmek için kentsel tasarım rehberleri hazırlanmalıdır. Çevre,

Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığınca hazırlanan Kentsel Tasarım Rehberi Hazırlama El Kitabı'nda rehberlerin hazırlık aşamaları Şekil 10'da gösterildiği gibidir.

Şekil 10. Kentsel tasarım rehberi hazırlama yöntemi

1. Aşama: Hazırlık ve Vizyon: Hazırlık aşamasında kentsel tasarım rehberinin proje konusu tanımlanır ve alana dair stratejiler belirlenir. Uygulama alanının nasıl olması gerektiği planlanır ve sınırlar tanımlanır. Vizyon geliştirilen bu aşamada stratejiler doğrultusunda temel politika ve yaklaşımlar belirlenir. Oluşturulan vizyon; ilham verici, yenilikçi olmalı ve gereksinimleri karşılamalıdır.

2. Aşama: Bağlam ve Analiz: Veri toplama, analiz ve sentez yapılan bu aşamada, ihtiyaç duyulan verilerin haritalanması gerçekleştirilmektedir. Kullanıcı, karakter, kalite, sürdürülebilirlik, alan yapısı ve kimliği gibi geniş kapsamları içeren bu aşamada, kentsel alanların özgün kimliği vurgulanmalı ve yerleşimler kentin karakterine göre analiz edilip bağlam ile ilişkilendirilmesi gerekmektedir.

3. Aşama: Yapılar ve Bağlantılar: Kentsel tasarım rehberinin üçüncü aşaması kentsel yapılanmayı kapsamaktadır. Tasarımın, karar ve ilkeleri ile birlikte kentsel kullanım, ulaşım, enerji, donatı, imaj gibi faktörler belirlenmektedir. Bu aşamada kentsel bağlantılar kurulur, bisiklet, toplu taşıma, sokak/mahalle sistemi gibi işlevler oluşturulur ve kullanım çeşitliliği sağlanır.

4. Aşama: Mekân ve Detaylar: Bir önceki aşamada oluşturulan fikirler detaylandırılarak uygulama alanına yönelik kararlar alınmaktadır. Birçok bileşen mekânda farklılık ve çeşitlilik oluşturabilmek için beraber değerlendirilmektedir. Bu aşamada mekâna kimlik katmak, mekân duygusu yaratmak, peyzaj farklılığı ile mekânın vurgulanması amaçlanmakta ve öneriler geliştirilmektedir.

5. Aşama: Uygulama ve İzleme: Son aşamada ise rehberlerin kentsel alana uygulanması ve uygulamanın ardından kentsel tasarım süreci için kontrollü takibi sağlanmaktadır. Tasarımın izleme aşamasındaki verileri değerlendirme aşamasında belirtilmektedir.

Uygulanacakları alana özgü, kültürel dokuya uyumlu, karakteristik kimliğe sahip olan tasarım rehberlerini hazırlama aşamalarını Lang (1994) üç aşamada savunmaktadır:

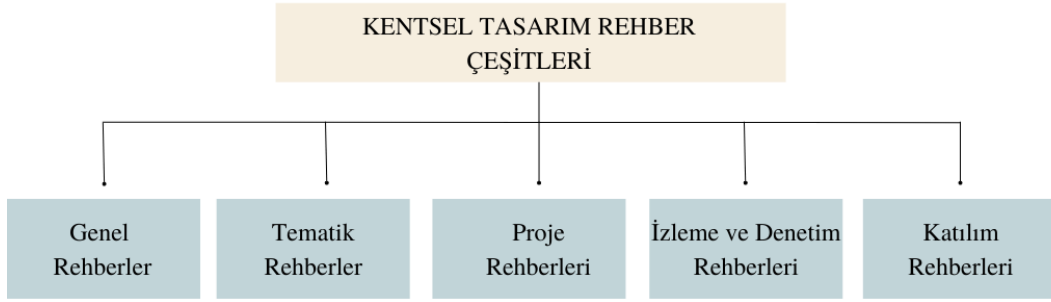
1. Kentsel tasarımın uygulanacağı alana dair şema
2. Şemaya ait öğelerin soyutlanması
3. Bu bağlamda elde edilen niteliklerin rehberlere aktarılması (Lang, 1994; Bajraktari, 2012).

Kentsel alana özgü tasarım rehberlerinin oluşturulabilmesi için öncelikle işleyiş ve analizler yapılarak değerlendirilmektedir. Başlıca kullanımlar tespit edilir ve kent dokusuna uygun, kent ile bağdaşmış formlar belirlenerek tasarımcıların yönlendirilmesine bırakılmaktadır (Lang, 1994; Bajraktari, 2012).

Kentsel tasarım stratejilerini kentsel alanlara yansıtabilmek için tasarım rehberlerine gereksinim duyulmaktadır. Kentsel tasarımda alana dair sorunlar tespit edilir ve bu sorunlara yönelik çözümler kurgulanır. Rehberlerde ise, alana dair analiz çalışmaları yapıldıktan sonra gerekli çözümler proje alanına yansıtılmaktadır. Bu rehberlerin hazırlık süreci ne kadar başarılı ilerlerse kentsel tasarımda istenilene ulaşmak ve kullanıcı memnuniyetini sağlamak da o kadar başarılı olmaktadır.

1.2.4. Kentsel Tasarım Rehberi Çeşitleri

Kentsel tasarımların kente yansımalarını sağlayan, gelişim sürecini kontrol eden ve kentsel alanlarda tasarım kalitesini arttırmayı sağlayan tasarım rehberlerini Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Şekil 11’de gösterildiği gibi beş çeşitte ele almıştır.

Şekil 11. Kentsel tasarım rehberinin fonksiyonel çeşitliliği (Kentsel Tasarım Rehberleri Cilt I, 2016)

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığınca genel rehberler; belediyelerin yerel, özgün rehberler oluşturmak için düzenlediği rehberleri, tematik rehberler; planlama yetkisine sahip kurumlar için özel geliştirilen, tematik alanlardaki kent donatıları, kentsel sanat objeleri ve peyzaj çalışmaları gibi detayları içeren rehberleri, proje yapım ve proje uygulama rehberi olarak ikiye ayrılan proje rehberleri; özel bir alanın tasarımını kapsayan ve sıklıkla karşılaşılan rehberi, izleme ve denetim rehberleri ise projelerde uygulamaların izlenmesi ve denetiminin yapılmasını hedeflediği rehberleri ifade etmektedir (Kentsel Tasarım Rehberleri Cilt I, 2016).

Tasarım hedefleri aynı olmasına rağmen kentsel tasarım rehberleri bazı kuramcılara göre (Shirvani, 1985; Lang, 1994; Biddulph, 1997; Punter ve Carmona, 1997) ön tanımlanmış rehberler (prescriptive guides) ve işlemsel rehberler (performance guides) olmak üzere iki şekilde oluşmaktadır (Bajraktari, 2012). Fakat Lang (2005) Urban Design a Typology of Procedures and Products isimli çalışmasında rehberlerin kuramsal ve tasarım

hedefleri doğrultusunda “açıklayıcı, performans belirleyici ve tavsiye edici” olmak üzere üç başlığa ayrıldığını ve bunlar sayesinde mekânsal tasarımlarda çeşitliliğin artacağını söylemektedir.

Açıklayıcı rehberler, yapıları ve yapılaşmayı denetleyerek çeşitli ayrıntıları bir araya getiren yol gösterici niteliktedir. Performans belirleyici rehberler, tasarımın sınırlarını tanımlar ve çevresel konuları esas alır. Direkt olarak tasarımı değil de performansı ele alan bu rehberler kentsel tasarımlara açıklık getirmemektedir. Tavsiye edici rehberler ise, bütünselliği esas alarak detaya iner ve esnek seçenekler sunar (Lang, 2005; Kentsel Tasarım Rehberleri Cilt I, 2016).

Bu rehberlerin esas amacı ortak karar sistemiyle mekânsal kaliteye yönelik yöntemi kontrol etmektir. Rehberler tasarımın taslağı niteliğinde, kullanıcı temelli ve kolay anlaşılabilir olmalıdır (Kentsel Tasarım Rehberleri Cilt I, 2016).

Tasarım rehberlerine başka bir sınıflandırma ise Şala’ dan (2013) gelmektedir. Bu sınıflandırma farklı ölçek ve amaçları kapsamaktadır. Farklı kentsel alanlar için hazırlanan bu tasarım rehberleri üç başlıkta toplanmaktadır:

- Proje yönetimli tasarım rehberleri, belirli bir kentsel alana ve temaya yönelik geliştirilmektedir. Belirlenen konseptte kentsel alanlarda düzenlemeler yapılması hedeflenmektedir.
- Süreç yönetimli tasarım rehberlerinde ise birçok konu ele alınmakta ve kentsel alanlarda bu hedefler ve süreç doğrultusunda tasarım yapılmaktadır.
- Kentsel alanın bütünü dışında belirli bir alanda özel bir konuya yönelik hazırlanan rehberler bulunmaktadır.

Bu noktaya kadar aktarılan bilgilerde, kentsel tasarım uygulama araçlarından kentsel tasarım rehberi ele alınmıştır. Kentsel tasarım rehberinin kavramsal yapısı, amacı, hazırlanma süreci ve tasarım rehberinin çeşitleri hakkında elde edinilen veriler

sunulmuştur. Tasarım rehberinin daha iyi ifade edilebilmesi için bu kavrama dair tanım, amaç ve tarihsel süreç çeşitli kaynaklardan yararlanılarak aktarılmıştır. Kentin gelişimine katkıda bulunan, kentsel alanlarda ortak dil oluşturan, kaliteyi arttırmayı hedefleyen kentsel tasarım rehberlerini ve yaklaşımlarını daha iyi anlayabilmek, çalışma alanına aktarabilmek ve tez çalışmasında sonuca varabilmek amacıyla çalışma devamında kentsel tasarım rehberine örnek olarak dünyadan, Türkiye’den ve farklı ölçeklerden tasarım rehberleri aktarılmıştır.

1.3. Kentsel Tasarım Rehberine Örnekler

Dünyada kullanılan, uygulama aracı ve tasarım kontrolü olan kentsel tasarım rehberi, mevcut değerleri koruyup güçlendirerek kentsel alanlarda yaşanabilirliği sağlamayı hedeflemektedir. Farklı alan ve kapsamı içeren rehberler ortak bir amaç doğrultusunda oluşturulmaktadır ve bu çalışmada başlıca örnekler incelenerek karşılaştırılmasının yapılması sağlanacaktır.

Dünyada ilk kez İngiltere ve Amerika’da kullanılan kentsel tasarım rehberleri Amerikan ve İngiliz sistemine göre iki farklı sistemle yansıtılmaktadır.

Amerikan sistemine göre kentsel tasarım rehberleri, projeyi esas almaktadır ve disiplinler arası düzenli görüşmelerle sürecin dinamik yapısı korunmaktadır. Böylelikle kamu yararı esas alınarak kullanıcı memnuniyeti sağlanabilmektedir. Deneyimi ön planda tutan ve kanuni düzene dayanan bu sistemde iyi tasarlanmış ve kent bütününe uyumlu yapılar önem kazanmaktadır (Schurch, 1999).

İngiliz sistemine göre ise tasarım kontrolleri için 4 temel başlık bulunmaktadır (Carmona, 1996):

- Multidisipliner sisteme fazla gelen kentsel tasarım kaygıları,
- Kentsel tasarım fikrinin yasal esasının oluşturulması,

- Mekân kullanımının kabul edilmesi,
- Kentsel tasarım politikalarının ve rehberlerinin yasal süreçler ve yönetim tarafından kabul edilmesi.

Kentsel dokuya uyumun ve çevresel detayların esas olduğu bu sistemde tasarımcıların bireysel düşüncelerine önem verilmemiştir. Carmona (1996) çalışmasında İngiliz sisteminin günümüzde değişime uğrayıp rehberlerin kaliteyi arttırdığını, kamu yararı gözettğini, güvenilir ve disiplinler arası yapısını savunduğunu belirtmektedir.

Bu farklı iki sistem dâhilinde rehberleri kavramak ve çalışma alanına uygun öneri rehber geliştirebilmek adına çeşitli kentsel tasarım rehberi örneklerini incelemek gerekmektedir. Bu bağlamda çalışmanın devamında Edinburgh, Toronto, Harlow, Eminönü-Sirkeci, İzmir-Kemeraltı, California Üniversitesi, Colorado Üniversitesi ve Houston Üniversitesi tasarım rehberleri örneklerine yer verilerek rehberlerin daha iyi kavranılması sağlanacaktır.

1.3.1. Dünyadan Örnekler

Dünyadaki kentsel tasarım rehberi örnekleri dâhilinde çalışma doğrultusunda Edinburgh Kentsel Tasarım Rehberi, Toronto Kentsel Tasarım Rehberi ve Harlow Kentsel Tasarım Rehberi olmak üzere üç rehber esas alınıp konu edinilmiştir.

Edinburgh Kentsel Tasarım Rehberi

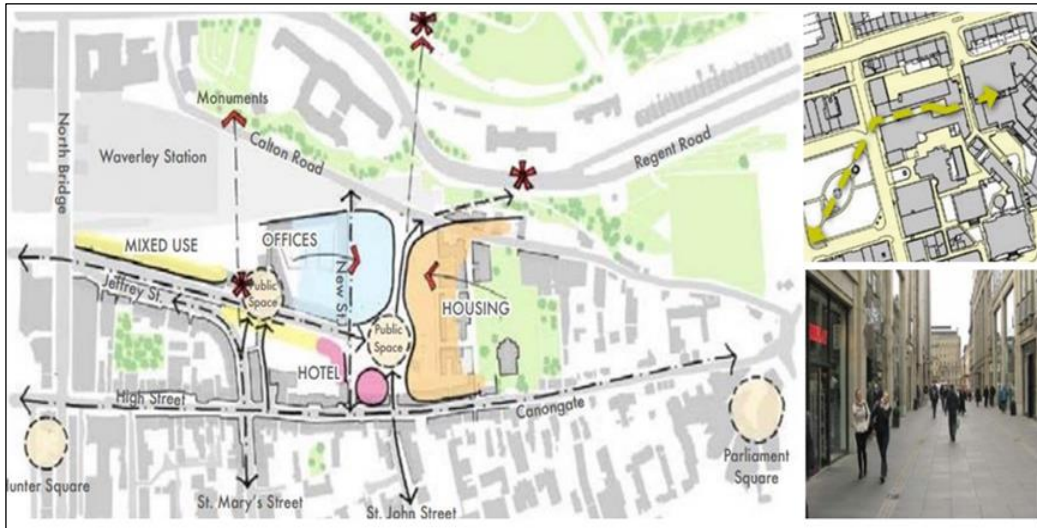
2013 yılında hazırlanan, makro/kent, bölge, sokak ve kamusal alan olmak üzere dört farklı ölçekte oluşturulan Edinburgh Kentsel Tasarım Rehberi tasarım konularını esas almaktadır. Samur'un (2007) Edinburgh Standards for Urban Design kaynağından yararlanarak yürüttüğü çalışmada bu dört bölüm aşağıda belirtilen içerikleri kapsamaktadır.

- Makro/Kent Ölçeği: Kent girişleri ve eşikler, koruma altındaki alanlar, kentsel odak ve manzara noktaları, kentin sınırları, yeşil kuşak ve koridor, kamusal açık yeşil alanlar ve parklar, kıyı kenarları ve kent silüeti.

- Bölge Ölçeği: Kent kültürü korunmalı ve korunan alanların kentsel kullanımı sağlanmalı, yapısal elemanlar kent dokusuyla uyumlu olmalı, kullanıcılar için kent kullanımlarının kalitesi artırılmalı.

- Sokak Ölçeği: Yapılarda detaya inilerek kentsel dokuyla uyumu sağlanmalı, malzemede kalite artırılarak dayanıklılığı sağlanmalı, kentsel tarihi doku yapılarla yansıtılarak korunmalı, yeni yapılar kent dokusuna uyumlu olmalı.

- Kamusal Alan Ölçeği: Yayaların rahat bir şekilde kentsel alanlarda dolaşımının sağlanması, yaya esaslı geçiş alanları, insan ölçekli yolların algılanabilirlik, okunabilirlik ve görünebilirlik ilkelerine göre şekillenmesi (Şekil 12) (Edinburgh Standards for Urban Design; Samur, 2007).

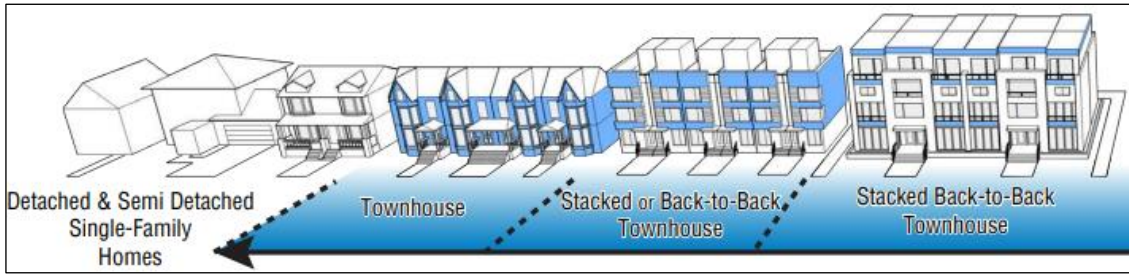
Şekil 12. Edinburgh kenti ana plan ve yaya aksı (Edinburgh Design Guidance, 2020)

İskoçya'nın başkenti Edinburgh kenti için hazırlanan bu tasarım rehberi tarihi alanlara önem verecek şekilde farklı ölçeklerde oluşturulmakla beraber kent kimliğini korumayı ve kentsel kaliteyi arttırmayı hedeflemektedir (Aylanç, 2018).

Kanada-Toronto Kentsel Tasarım Rehberi

Kanada'nın en büyük şehri olan Toronto için 2000 yılından günümüze kadar çeşitli konum, ölçek ve konseptlerde hazırlanan Toronto Kentsel Tasarım Rehberi, kentlerde yaşanabilirlikle beraber kaliteyi arttırmayı hedeflemektedir. Kentteki tüm kullanıcıları esas alarak kamusal, açık ve konut alanlarının gelişimini arttırmayı ve doğal peyzajı korumayı amaçlamaktadır.

Toronto kent yaşantısında "townhouse" konutları görülmektedir. Bu yapılar yeni, yüksekliği alçak ve birbirine benzeyen sıralı konutları ifade etmektedir. Daha az yer kaplayan ve yenilikçi yaklaşımı benimseyen townhouselar alan kullanımında en popüler kullanımlardandır (Şekil 13).

Şekil 13. Toronto konut yapıları (Townhouse and Low-Rise Apartment Guidelines, 2018)

Böyle bir şehirleşmeye hâkim olan Toronto kenti için tasarım hedefleri (Şekil 14);

- Her kesimden kullanıcıya hitap etmek ve ihtiyaçlarını karşılayabilmek.
- Kentsel alanlarda yaşanabilirliği, kaliteyi, konforu ve işlevselliği arttırmak.
- Kullanımlar arası ilişkiyi ortaya koymak.

- Doğal peyzajı korumak.
- Konut alanlarındaki görüş alanlarını genişletmek.
- Altyapıyı güçlendirmek.

Şekil 14. Toronto master plan örneği (Townhouse and Low-Rise Apartment Guidelines, 2018)

Samur (2007)'un yürüttüğü çalışmada Toronto Kentsel Tasarım Rehberi kapsamında;

Konut düzenlemeleri için:

- Konutlar sokakların geri çekme mesafelerine göre hizalandırılmalı.
- Park etme ihtiyacını ve kullanıcı gereksinimlerini karşılayacak düzenlemelerin yapılması.

Konut formları için:

- Kentsel açık alanlarda gün ışığından yeterli derecede faydalanmanın sağlanması.
- Binaların yükseklikleri çevrenin bütünüyle uyumlu olmalı.
- Bina cepheleri çevreyle bütünleşmeli.
- Uygun mesafede yeterli aydınlatmanın mahremiyeti sağlaması.
- Mahremiyeti sağlamak için bina pencere ve balkonları karşılıklı gelmemeli.

Yaya konforu için:

- Sokak görünümü yayalar için en erişilebilir, estetik ve işlevsel olacak şekilde düzenlenmeli.
- Yayalar için güvenilir ve sağlıklı alanlar yaratmak.

Toronto Kentsel Tasarım Rehberi sokaklar ve açık alanlara, konut alanları ve çevresine, bina form ve sokak uyumuna, yaya esaslı harekete, orta yükseklikteki yapılara, yüksek yapılara, otopark düzenlemelerine, taşıt kullanımına, bisiklet yolu ve park alanına göre farklı kapsamlarda hazırlanabilmektedir. Bu rehberlerde kentsel tasarım üç boyutlu görsellerle desteklenmektedir. Diğer rehberleri netleştirmek amacıyla oluşturulan bu rehber, farklı kapsamlarda hazırlanmıştır. (Samur, 2007).

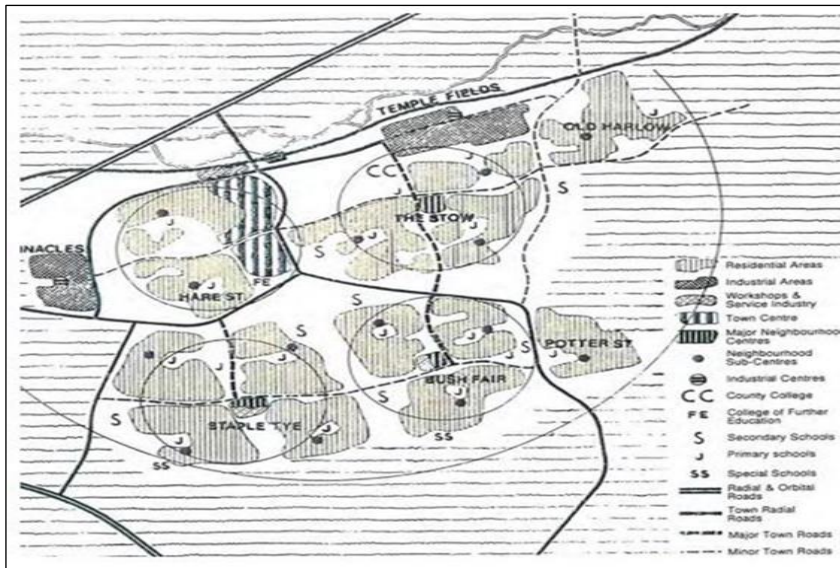
Harlow Kentsel Tasarım Rehberi

İngiltere kentsel tasarım sistemine uygun olarak 1947 yılında tasarlanmaya başlanılan Harlow Kentsel Tasarım Rehberi'nin toplu taşıma alanlarının geliştirilmesi, yaya için çekici mekânlar ve doğal peyzaja uygun yeşil alanlar yaratmak gibi başlıca prensipleri bulunmaktadır (Şekil 15). Bu tasarım rehberi Essex Kentsel Tasarım Rehberi'nin yerini almak için 2006 yılında hazırlanmıştır (Şala, 2013).

Şekil 15. Harlow kenti sokak ağı (Harlow Design Guide Supplementary Planning Document, 2011)

Yalın ve herkesin anlayabilmesi amacıyla hazırlanan Harlow Kentsel Tasarım Rehberi'nde çeşitli disiplinlerdeki uzmanlardan yardım alınmaktadır. Planlama kademelenmesiyle ve İngiliz sistemine uygun oluşturulan bu rehber kuramsal planlara dayanmaktadır. Bu rehber konut ve ticari alanları kapsamakta ve kullanıcıların kentsel alanlardan maksimum fayda sağlamasını amaçlamaktadır (Şekil 16). Kentsel alanların özgün karakteristik kimliğini ortaya koyarak güçlendiren bu sebeple de kentsel kaliteyi arttıran tasarımları kapsamaktadır (Şala, 2013).

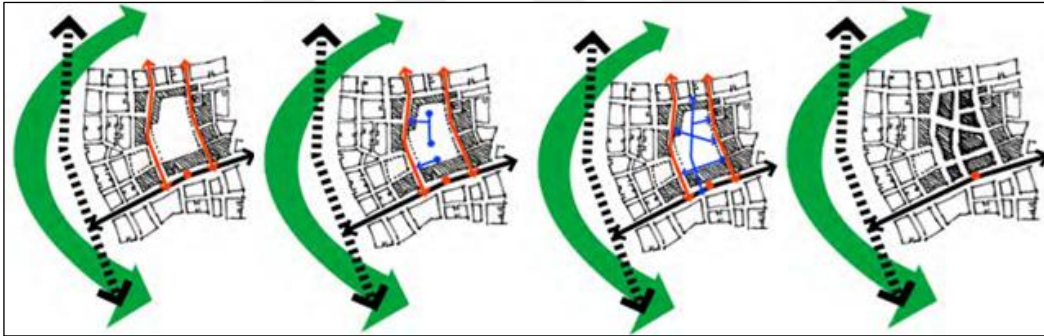

Şekil 16. Harlow komşuluk grupları kentsel tasarımı (Gibberd, 1980)

Rehberde kompakt gelişim amacıyla ulaşılabilir mekânların ve hareket ağının geliştirilmesi gerekmektedir.

Harlow Design Guide (2011) kaynağına göre Harlow Kentsel Tasarım Rehberi'nin başlıca prensipleri bulunmaktadır:

- Yeni ve eski yapılar arasındaki ilişkiyi sağlayabilmek adına ulaşım ağının kuvvetlendirilmesi.
- Doğal çevrenin gelişimi için peyzajın vurgulanması.
- Yaya temelli hareket ağlarının geliştirilmesi.
- Ulaşım ağındaki yeni tasarımların mevcut hareket ağına dâhil edilmesi (Şekil 17).

Şekil 17. Ulaşım ağındaki ana güzergâhlar ve bağlantı noktaları

- Yaya ve bisiklet yolları için güvenli bisiklet ağlarının oluşturulması ve şehre dâhil edilmesi.
- Yapısal alanların geliştirilmesi ve güçlendirilmesi.
- Farklı komşuluk gruplarının oluşturulması.
- Yeşil alanların güçlendirilmesi ve peyzaja uygun geliştirilmesi.

Kullanıcı odaklı çekici mekânlar oluşturmayı, yaya erişimini ve kullanımlar arası bağlantıları sağlamayı ve toplu taşıma odak noktalarının gelişimini hedefleyen bu rehber İngiliz sistemli tasarım rehberlerine güncel bir örnektir.

Dünyadan örnek gösterilen bu üç tasarım rehberinin farklı ölçek, konsept ve içeriklerde oluşturulduğu görülmektedir. Rehberler uygulandıkları alana özgü nitelikleri kapsamakta olup o alanın sorunlarına çözüm bulmaktadır. Bu sebeple birbirleri yerine kullanılamaz veya başka alanın ihtiyaçlarını karşılayamazlar.

1.3.2. Türkiye’den Örnekler

Dünyadan örneklerde görüldüğü üzere Türkiye’de de rehber örnekleri bulunmaktadır. Bunlara örnek olarak; Eminönü-Sirkeci Kentsel Tasarım Rehberi ve İzmir-Kemeraltı Kentsel Tasarım Rehberi gösterilmektedir.

Eminönü-Sirkeci Kentsel Tasarım Rehberi

Çalışma, Samur (2007) tarafından hazırlanmıştır ve çalışmaya konu edinilen alan İstanbul’da büyük öneme sahip bir yeri kapsamaktadır. Eminönü yoğun gelişme içinde olan, belirli bir ulaşım ağına hâkim olmayan, yoğun ve karmaşık bir yapıdadır. Ayrıca bu alan bünyesinde tarihi, kültürel, rekreasyonel ve ticari alanları barındırması çeşitliliğiyle beraber önemini de ortaya koymaktadır (Şekil 18).

Şekil 18. Eminönü-Sirkeci mevcut doku (Samur,2007)

Eminönü-Sirkeci Kentsel Tasarım Rehberi'nin başlıca amaçları (Samur, 2007):

- Alanın okunabilir, algılanabilir ve anlaşılabilir olmasını sağlamak.
- Kent kimliğini ve karakterini yansıtabilecek şekilde tasarlanması.
- Ulaşım ağını güçlendirmek ve yaya temelli ulaşımı desteklemek.
- Kamusal açık yeşil alanları geliştirerek deniz ile bütünlüğünü yakalamak.
- Yaşanabilir mekânlar yaratmak.

Bu amaçlar doğrultusunda Samur (2007) çalışmasını altı temel başlıkta toplamıştır.

Bunlar:

- Kentsel doku ve kimlik: Tarihi ve kültürel doku yeni yapılaşmalarda kente yansıtılmalı ve kamusal alanlar öne çıkarılmalıdır.
- Tasarım detayları: Yapıların proporsiyonları kent dokusuna uygun olmalı ve tasarım detayları yerel kimliği yansıtmalıdır.
- Kamusal alanlar: Bu alanlar öne çıkarılarak sayı artışı sağlanmalı, okunabilir, algılanabilir olmalı ve yaya kullanımına önem gösterilmelidir.
- Ulaşım ağı ve otoparklar: Toplu taşıma ağı güçlendirilerek araç trafiği en aza indirgenmelidir. Ayrıca otopark düzenlemeleri ile park alanları yer altına aktarılmalıdır (Şekil 19).

Şekil 19. Araç yolları ve otoparklar (Samur, 2007)

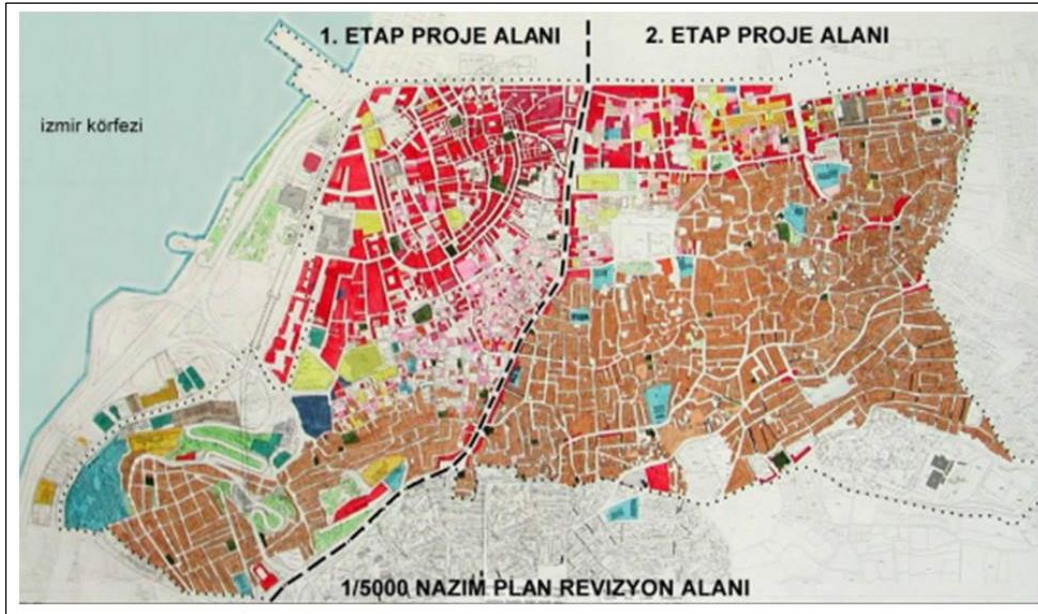
- Yaya ulaşımı: Yaya konforu için zemin döşemelerinde kalite ve akslarda güvenlik sağlanmalıdır.

- Kentsel peyzaj: Doğal peyzaj korunarak bitkisel alanlar güçlendirilmelidir.

Eminönü-Sirkeci Kentsel Tasarım Rehberi'ni hazırlama kapsamında doluluk-boşluk, ulaşım, sınırlandırıcılar, bağlantılar, mekânsal, kimlik, kamusal, esneklik, akışkanlık-geçirgenlik ve fonksiyonluluk analiz çalışmalarıyla tasarım rehberini oluşturabilmek için gerekli verilerin alanın sorunları, potansiyelleri ve fırsatları ile ortaya konulması sağlanmaktadır.

İzmir-Kemeraltı Kentsel Tasarım Rehberi

Kemeraltı Koruma Amaçlı İmar Planı Revizyonu doğrultusunda hazırlanan bu rehber tarihi doku ve sit alanlarını kapsamaktadır. Tarihi özelliklerin korunması ve bunların gelecek nesillere aktarılması, yeni yapıların kent kültürüne uyumlu olacak şekilde oluşturulması iki etaptan oluşan bu tasarım rehberinin temel amaçları arasında yer almaktadır (Şekil 20).

Şekil 20. Kemeraltı planlama alanı (Kemeraltı Koruma Amaçlı İmar Planı Revizyonu, 2002)

Kemeraltı'nda tarihi dokuyu bozan yapılar, taşıt trafiği ve otoparklar, kirlilik yaratan levha ve tabelalar rehber oluşturmak için gerekli görülen sebepler arasında yer almaktadır (Şekil 21). Bu bağlamda tarihi dokuyu koruyarak ekonomiyi canlandırmayı hedefleyen bir tasarım rehberi oluşturulmaya çalışılmıştır (Kemeraltı Koruma Amaçlı İmar Planı Revizyonu, 2002).

Şekil 21. Yapısal durum analizi (Kemeraltı Koruma Amaçlı İmar Planı Revizyonu, 2002)

Kemeraltı Kentsel Tasarım Rehberi'nde yapılar ve özellikleri üzerine yoğunlaşmış ve bu bağlamda başlıca alt başlıklar oluşturulmuştur (Kemeraltı Koruma Amaçlı İmar Planı Revizyonu, 2002):

- Ticari Yapılar
- Konut Yapıları
- Türk Mimarisine Uygun Yapılar
- Erken Cumhuriyet Dönemi Yapılar
- Sit Alanındaki Yapı Elemanları

Mevcut tarihi dokuya uyumlu yapıların yapılmaması ve dokunun bozulması bu rehber çalışmasının uygulanması gerektiğini sunmaktadır. Bu çalışma kapsamında alanın tarihi kimliği irdelenerek rehber oluşturulması sağlanmıştır. Temel amaç kimliksiz alanlara tarihi kimliği yansıtabilmek ve yeni yapılarda bu dokuyu bozmamaktır (Kemeraltı Koruma Amaçlı İmar Planı Revizyonu, 2002).

1.3.3. Farklı Ölçeklerde Hazırlanmış Tasarım Rehberi Örnekleri

Önceden irdelenen beş örnek kent ölçeğinde ve kentsel alanları, meydanları en yoğun kullanıma ait bağlantı akslarını irdelemekteydi. Araştırmalar sonucunda kentsel tasarım rehberlerinin geniş ölçek aralığı ve kapsamı olduğu bilinmektedir. Bu geniş kapsam sayesinde yaşanabilirliğin ve kalitenin artırılmasının istendiği mekânlarda çalışma alanına özgü ölçekle tasarım rehberi oluşturulabilmektedir. Çalışmaya konu edinen ÇOMÜ Terzioğlu Yerleşkesi kapsamında bu bölümde çalışma alanına uygunluk bakımından en yakın olan California Üniversitesi, Colorado Üniversitesi ve Houston Üniversitesi kampüs tasarım rehberi örnekleri irdelenmiştir.

California Üniversitesi Kampüs Tasarım Rehberi

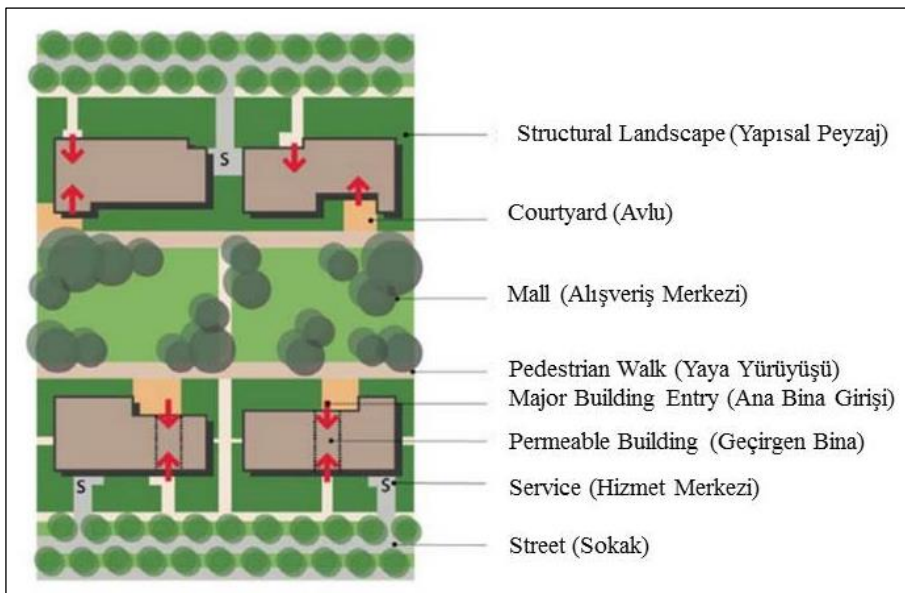
Modern tasarıma ve doğal peyzaja hâkim olan çalışma alanı, peyzajda sürekliliği sunmaktadır. 2007 yılında California Üniversitesi için hazırlanan tasarım yönergesine göre kampüs yaşamında çarpıcılığı ve kaliteyi arttırabilmek adına tasarımcıların alan değerini daha iyi anlamaları sağlanarak proje çalışmalarında estetik temelli, kampüs karakterini tanımlayan ve büyümesini hedefleyen rehberlerin ortaya konulması amaçlanmaktadır. Bu tasarım rehberinde başlıca hedefler yer almaktadır (Macy ve Hacker, 2007);

- Gelecekteki gelişim ve değişimi desteklemek,
- İmaj ve kimlik kazandırmak,
- Erişim kolaylığı sağlamak,
- Kent karakterine uyumlu kampüs oluşturmak,
- Manzara odaklı alanlar yaratmak,
- Modernist tasarımlarla tarihi ve kültürel dokuyu korumak (Şekil 22).

Şekil 22. California Üniversitesi kampüs yaşamı (Macy ve Hacker, 2007)

Farklı bölgelerin bir araya gelmesi sonucu oluşan kampüste açık alan yapısı olarak avlular, bahçeler, yapısal peyzaj mekânları, toplanma alanları, yolları içeren mekânlar çalışma kapsamında detaylıca aktarılmaktadır (Şekil 23).

Şekil 23. California Üniversitesi kampüs tasarımı (Macy ve Hacker, 2007)

Kampüsün gelişimini amaçlamak için oluşturulan düzenleme planında uzun vadeli stratejiler ortaya konulmaktadır. Bu stratejilerle kampüsün geniş ölçekli yönlendirilmesi sağlanmaktadır. Şekil 24’ te gösterilmekte olan düzenleme planında kampüs karakterine ve anlamına uygun şekilde açık alanlar boyutlarına göre yansıtılmaktadır.

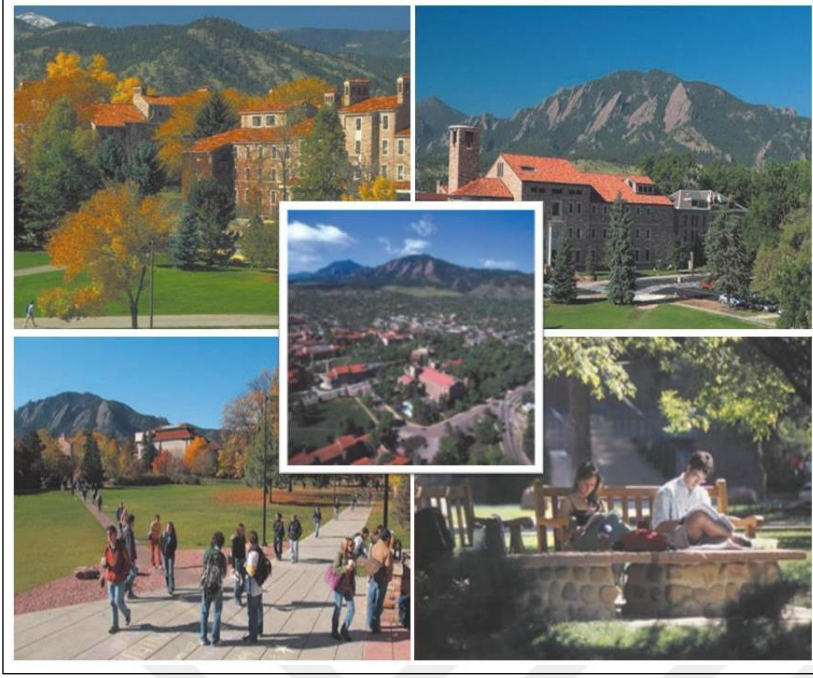

Şekil 24. California Üniversitesi kampüs açık alan düzenleme planı (Macy ve Hacker, 2007)

Kampüs alanı geniş çaplı irdelenme sonucunda sirkülasyon ağı, gelecekteki dolaşım sistemi, sokaklar, mimari elemanlar, donatı elemanları, park alanları, sanat objeleri şeklinde kategorize edilerek sürdürülebilirlik yaklaşımı ile sorunlar ortaya konulmakta ve bu sorunların çözülebilmesi adına doğal yaşama uygun yönerge kapsamında kampüs tasarımı sunulmaktadır.

Colorado Üniversitesi Kampüs Tasarım Rehberi

Colorado Üniversitesi kampüs yapısı imaj ve karakteri desteklemektedir. Çevresel mekânlarla kampüs arasındaki ilişkiyi ve görsel estetiği sağlamayı hedefleyen kampüs tasarımı kaliteli mekânlar yaratmayı, bina ve bina tasarımlarını esas almaktadır (Şekil 25).

Şekil 25. Colorado Üniversitesi kampüs görünümü (Deno ve Thweatt, 2007)

Kullanıcıların kampüsteki hareket ağı, alanın çekiciliği, güvenli mekân hissi ve kampüsün ilham verici olması gibi başlıca faktörler bu alanda tasarım rehberi oluşturmayı ortaya koymaktadır. Bu çalışma kampüs alanının bir bütün olması, iyileştirilebilmesi ve sürdürülebilirlik adına Colorado Üniversitesi kampüsü için rehberlik etmeyi hedeflemektedir (Deno ve Thweatt, 2007).

Yeşil alana hâkim olan Colorado Üniversitesi kampüsü için ele alınan başlıca konu başlıkları;

- Büyük ölçekli peyzaj tasarımları,
- Çevresel alanlar,
- Geçiş bölgeleri,
- Sirkülasyon ağı,
- Sosyal alanlar,
- Yaya kullanımları,
- Araç kullanımları.

Kampüs genelinde mümkün olduğunca yenilemeye imkân sağlayan bu tasarım rehberi kampüs kaynaklarının akıllıca yönetilmesini desteklemektedir. Kampüs alanının kullanıcıya kazandırılmasını ve sürdürülebilirliği destekleyen bu çalışma kapsamında, binaların ölçeğinin korunması, düz formların kullanılması, yaya ölçeğinde benzer yapı malzemelerinin tercih edilmesi ve açık alanlarda çeşitliliğin sağlanması temel hedefler arasındadır (Deno ve Thweatt, 2007).

Houston Üniversitesi Kampüs Tasarım Rehberi

Bu rehberin amacı kampüsün değerinin artırılması ve kullanıcıların kampüs alanından beklentilerini karşılamaktır. Houston Üniversitesi'ne dair yıllar içinde çeşitli yenileme planı oluşturulmuştur ve bu planlar yüksek kaliteli mekânlar yaratmayı hedeflemektedir. En son 2006'da gerçekleştirilen düzenleme çalışmalarında kampüs alanının estetik ve işlevselliği iyileştirildi (University of Houston, 2022).

Houston Üniversitesi kampüsü şehir içinde tanımlanabilir ve benzeriz alanlar sunmaktadır. Kampüsün bina yapılarında aynı renklerde beton, taş veya duvarlar kullanılmaktadır. Bina ölçekleri kentsel bağlantılarla uyuşmamaktadır. Bu özellikler kampüs görsel kalitesini etkilemekle beraber kent içinde tanınırlığını arttırmaktadır (Şekil 26).

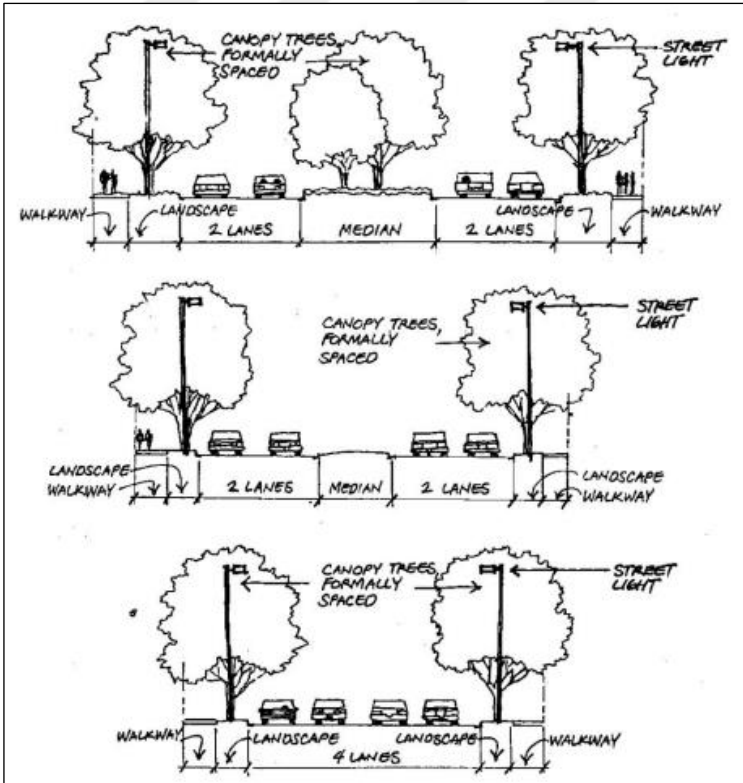
Şekil 26. Houston Üniversitesi kampüs yapısı (University of Houston, 2022)

Houston Üniversitesi kampüs tasarım rehberi çok yönlü analizleri kapsamaktadır. Rehber dâhilinde konu edinilen başlıca başlıklar (University of Houston, 2022);

- Mimari özellikler: Yaya hareketini teşvik eden tasarımlar esas alınmalı. Ayrıca avlular, meydanlar, heykeller, teraslar ve açık yeşil alanlar kampüse hâkim özellikler arasında yer almalıdır.

- Peyzaj tasarımı: Kampüs tasarımında amaç açık yeşil alanları ön planda tutarak yerli peyzajı barındırmak ve yaya hareketini sağlamak.

- Kampüs sokakları: Sokaklar gölge oluşturacak ağaçlarla desteklenmeli, farklı sokaklarda farklı türden ağaçlar tercih edilmeli ve sokak ağacı dikme programı güçlendirilmelidir (Şekil 27).

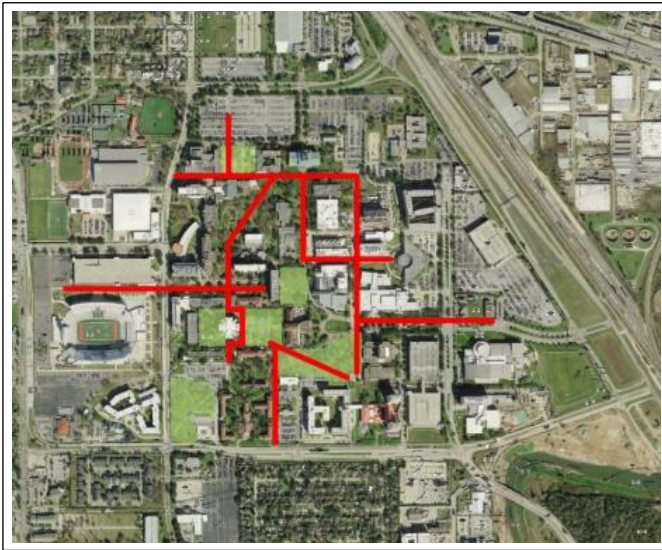
Şekil 27. Kampüs sokak peyzajı (University of Houston, 2022)

- Otopark alanları: Otopark düzenlemesi kampüs genelinde trafik akışını, yaya güvenliğini ve kolay erişimi sağlamalı, yaya geçitlerini engellemeyecek şekilde, yeterli aydınlatma ile şekillenmelidir (Şekil 28).

Şekil 28. Houston Üniversitesi kampüs otoparkı genel bakış (University of Houston, 2022)

- Yürüyüş alanları ve açık alanlar: Açık toplanma alanları, spor alanları, avlular, meydanlar, yaya aksları ve bina çevresindeki bitkilendirme alanları bu kategoride irdelenmektedir (Şekil 29). Bu alanlarda mekânsal güçlendirme sağlanmalı, peyzaj düzenlemeleri geliştirilmeli ve yaya gezintisi için konforlu alanlar yaratılmalıdır.

Şekil 29. Başlıca peyzaj alanları ve yaya yolları (University of Houston, 2022)

- Donatı elemanları: Donatı elemanları kalite, stil ve malzeme bakımından özgün nitelik taşımalı, eski ve harap olmuş elemanlar alandan uzaklaştırılarak iyileştirilmesi yapılmalıdır.

Bu başlıklar dâhilinde Houston Üniversitesi kampüs tasarım rehberinde peyzaja ve yayaya önem verilmektedir. Yaya hareketinin ve peyzaj tamponu kullanımının teşvik edilmesi gerektiğini aktaran bu tasarım rehberi değişim ve gelişimi desteklemektedir.

Dünyadan, ülkemizden ve farklı ölçeklerden rehber örnekleri incelenerek tasarım rehberlerinin uygulanan bölgeye özgü, farklı sorunlara yönelik farklı konseptlerde ve ölçeklerde hazırlandıkları görülmektedir. İstenilen hedef ortak olsa da tema ve ölçek uygulama alanına yönelik değişkenlik göstermektedir. Örneklerde de görüldüğü üzere bu rehberler kullanıcıyı esas alarak yaşanabilirliği, yerel karakter ve kimliği, sürekliliği, kaliteyi ve işlevselliği sağlamayı hedeflemektedir. Bu örnekler ışığında tez çalışmasına konu edilecek çalışma alanı olarak Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Terzioğlu Yerleşkesi seçilmiş olup alan için tasarım rehberi önerisi hazırlanmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

2.1. Kentsel Tasarım Kavramına Yönelik Çalışmalar

Yıldız (1996), “Peyzaj ile Mimarlık-Kentsel Tasarım İlişkileri ve Mimari Tasarıma Etkileri” başlıklı çalışmasında; kentsel tasarım kavramını irdeleyerek bu kavramın peyzaj ve mimarlıkla ilişkisini ortaya koymaktadır. Peyzaj, mimarlık ve kentsel tasarımın tarihsel süreci ile ilgili örnekler aktararak bu kavramların günümüz kent mimarisine etkileri araştırılmaktadır.

Akça (2008), “Tarihi Yarımada İçerisinde Bulunan Hanlar Bölgesi’nin Kentsel Tasarım İlkeleri Açısından İncelenmesi” başlıklı çalışmasında; İstanbul’un değerli alanlarından olan Hanlar Bölgesi’nin kentsel tasarım kavramı ve ilkeleri açısından incelenmesini ele almaktadır. Bu alanın kentsel karakter, okunabilirlik, süreklilik ve kimlik açısından incelenmesi sonucunda yitirilen değerlerin yeniden kazandırılabilmesi için birçok öneri ve tasarım çözümü geliştirilmektedir.

Haghighi (2017), “The Relationship Between Urban Design and Planning Systems in Practice: A Comparative Study of England and Germany” başlıklı çalışmasında; iki ülkenin planlama sistemi dâhilinde kentsel tasarım sürecinin karşılaştırılması ve kentsel tasarımın amaçlarını aktarmaktadır. Bu ülkelerin farklılaşan planlama ve tasarım süreçleriyle beraber analizleri, yönetimi, tasarım kontrol aşamaları çalışma kapsamında ele alınmakta ve kentsel tasarımın farklılaştığını ortaya koymaktadır.

Akkaya (2019), “Kentsel Tasarım Kapsamında Zamanın Mekân Algısı Üzerine Etkileri” başlıklı çalışmasında; mekânın imaj ve kimliğinin algılanabilirliğini peyzajın kültür ve sanatla olan ilişkisini ortaya koyarak elde edilebileceğini ve bu kapsamda istenilen algının zaman içinde kullanıcı tarafından sağlanabileceğini açıklamaktadır.

Çalışmada mekânda algının kentsel tasarımlardaki kültür ve sanatla sağlanabileceği ve mekândaki kimliğin zaman içinde algılanabilir olduğu vurgulanmaktadır.

Karaarslan (2019), “Yeşilyurt (Malatya) Kentsel Sit Alanı ve Yakın Çevresinin Kentsel Tasarım İlkeleri Açısından İrdelenmesi” başlıklı çalışmada; kültürel değere sahip olan Yeşilyurt’un tarihi kent dokusu kapsamında analiz ve değerlendirmeleri yapılmaktadır. Örneklerle desteklenen bu çalışmada, geleneksel dokunun aktarılabilmesi adına kentsel tasarım ilke ve yaklaşımlarını esas alan öneriler sunulmaktadır.

2.2. Kentsel Tasarım Rehberi Kavramına Yönelik Çalışmalar

Samur (2007), “Örnek Alan Eminönü-Sirkeci’de Kentsel Tasarım Rehberi Hazırlanması” başlıklı çalışmada; kentsel tasarım ve tasarım rehberi kavramlarını açıklamış tasarım sürecinin nasıl bir uygulama gerektirdiğini detaylıca belirtilmiş ve örnek kentsel tasarım rehberi hazırlamıştır. Çalışma kapsamında, Eminönü-Sirkeci alanında analiz çalışmaları yapılarak alanın yerel kimliğini ve tarihi dokusunu kaybetmeye başladığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda çalışma alanına ait öneri tasarım rehberi hazırlanmıştır ve tasarım rehberlerinin gerekliliği vurgulanmıştır.

City (2009), “Nottingham City Centre Urban Design Guide” başlıklı çalışmada; kent merkezinin tasarımında yüksek kalite ve mimariye ulaşmayı hedeflemektedir. Çalışma alanına dair analizleri esas alan bu rehber çalışması, büyük ölçekte sorunların giderilmesine ve kentsel gelişimin sağlanmasına olanak sağlamaktadır.

Bajraktari (2012), “Tarihi Kentlerin Korunmasında Kentsel Tasarım Rehberlerinin Rolü: Prizren Kenti Tarihi Merkezi Örneği” başlıklı çalışmada; Prizren tarihi kent merkezinin korunmasında kentsel tasarım rehberlerinin önemini vurgulamıştır. Kentin tarihi dokusu korunarak gelecek nesillere aktarılabilmesi için mevcut durum analizi yapılmış ve diğer tasarım rehberleri örneklerine yer verilmiştir. Çalışmada kentin korunmasına yönelik yaklaşımlara, kentsel tasarım ve kentsel tasarım rehberi

kavramlarının açıklamalarına ve kentsel tasarım rehberlerinin Prizren kenti özelinde irdelenmesine yer verilmektedir.

Zeka (2012), “A Methodology For Analyzing Urban Form Case Of Korça” başlıklı çalışmada; geleneksel kentsel tasarım form ve unsurlarını analiz ederek bu tarzın günümüz kentlerine uygulanabilirliğini yorumlayarak tasarım rehberi geliştirmiştir. Bu rehberde amaç, farklı özellik ve ölçeklerde analizler sonucunda geleneksel kent yaşantısının yeni tasarım standartlarıyla kente aktarılabilmesidir.

Şala (2013), “Kentsel Kimlik Bağlamında Kentsel Tasarım Rehberlerinin İrdelenmesi (İzmir-Kemeraltı Tarihi Kent Merkezi Örneği)” başlıklı çalışmada; Türkiye’de gerçekleştirilen kentsel tasarım ve planlama çalışmaları ile mekânın kimliğini yitirdiğinden bahsetmiştir. Tekdüze dokuların varlığının artması, kentin kimliğinin yitirilmesi sorunları doğrultusunda, sürdürülebilir kentsel kimlik, kaliteli kentsel mekân yaratmak amacıyla tasarım rehberlerinin gerekliliği anlatılmaya çalışılmıştır. Kentsel tasarım, kentsel tasarımın diğer disiplinlerle olan ilişkisi ve tasarım rehberlerinin tarihçesi detaylıca açıklanmıştır. Çalışma dünyadan örneklerle desteklenmiş ve Türkiye’deki tasarım rehberlerine örnek olması amacıyla Kemeraltı Kentsel Tasarım Rehberine değinilmiştir. Son bölümde ise ülkeler arası kıyaslama yapılarak durum değerlendirmesi yapılmıştır.

Orhan (2015), “Kentsel Kalitenin Geliştirilmesi Bağlamında Stratejik Bir Yaklaşım; Kentsel Tasarım Rehberi Kavramsal Model Önerisi” başlıklı çalışmada; Kentleşme ile artan sorunlarla beraber mekânın sahip olduğu kimliğin bozulması doğrultusunda kentsel tasarımların kalitelerinde hızlı değişimler oluştuğunu vurgulamış ve bu kapsamda çalışmada teze ışık tutacak temel kavramları netleştirerek açıklamıştır. Kentsel tasarımda başarının elde edilmesi için kentsel tasarım kavramının gelişim sürecinden bahsederek kentsel tasarım rehberine ait sınıflandırma yapmıştır. Kentsel tasarım rehberini tanımlamış ve gelişim sürecini belirtmiştir. Son olarak farklı ölçeklerde hazırlanan kentsel tasarım rehberleri değerlendirilerek kentsel tasarım rehberlerinin tasarım konuları, sorunlar ve çözüm olacak tasarım önerileri belirlenmiştir. Bu bağlamda çalışmada kentsel tasarım rehberi çerçeve model önerisi yapılmıştır.

Sevgin (2017), “Kentsel Mekânda Kalite ve Yerel Kimlik Bağlamında Kentsel Tasarım Rehberleri Üzerine Bir Araştırma” başlıklı çalışmada; kentsel mekânda kalite, planlama ve tasarım kapsamında kentsel tasarım rehberi örnekleri incelenmektedir. Kentsel tasarım rehberi kavramı doğrultusunda çalışmaya konu edinilen Eyüp Meydanı ve yakın çevresi araştırılarak değerlendirilmektedir.

Aylanç (2018), “Beyoğlu Kumbaracı Yokuşu Sokağı’nın Korunması İçin Öneri Kentsel Tasarım Rehberi” başlıklı çalışmada; kentsel tasarım rehberi ve tarihi çevrenin korunmasının önemi vurgulanarak tarihi alanlara dair örneklere yer verilmektedir. Bu bağlamda Beyoğlu Kumbaracı Yokuşu Sokağı’nın tarihi önemi anlatılarak envanter çalışmaları sonucunda tarihi kimlik ve karakter aktarılmaktadır. Alana dair analizler sonucunda öneri kentsel tasarım rehberi hazırlanmakta ve diğer çalışmalara örnek teşkil etmesi hedeflenmektedir.

Yücel (2018), “Ayaş Karakaya Geleneksel Mimarisinin Korunması Bağlamında Kentsel Tasarım Rehberi Önerisi” başlıklı çalışmada; tarihi değeri yüksek olan Ayaş’ın korunması ve geliştirilmesi amacıyla alana dair başlıca analizlere yer verilmektedir. Genel yapı analizlerinin ardından Ayaş’a ait doğal-kültürel veriler ve SWOT analizi kapsamında tasarım rehberi önerisi geliştirilmektedir. Bu rehberle beraber tarihi alanların korunmasına dair öneriler oluşturulmaktadır.

Eren (2019), “Kentsel Tasarım Rehberlerinin Görsel Algı Bağlamında Araştırılması” başlıklı çalışmada; mekânda görsel algının sağlanmasındaki unsurlar kapsamında kentsel tasarım rehberleri ele alınmıştır. Bu bağlamda kentsel tasarım rehberlerinde görsel algının kullanım şekli değerlendirilmektedir. Rehberlerde görsel algıyı sağlayan ilkeler tespit edilerek bu ilkeler sonucunda mekânın algısındaki etkiler irdelenmektedir.

Güder (2019), “Kıyı Alanlarında Kentsel Mekân Kalitesinin İyileştirilmesine Yönelik Bir Araç Olarak Kentsel Tasarım Rehberleri: Silifke - Taşucu Örneği” başlıklı

çalışmasında; Silifke-Taşucu Mahallesiine yönelik mekân kalitesinin iyileştirilmesi amacıyla kentsel tasarım rehberi önerisi sunmuştur. Silifke-Taşucu kentsel tasarım rehberi önerisi, altı teorisyenin ilkeleri doğrultusunda oluşturulan ve beş farklı başlık altında toplanan bir kalite çerçevesi bağlamında hazırlanmıştır. Çalışma alanının tarihi dokusu incelenmiş ve ardından kentsel tasarım rehberinin amacı, hedefi ve kapsamından bahsedilmiştir. Çalışma sonucunda alana dair çözüm önerileri geliştirilmiş ve kentsel alanlarda kalitenin iyileştirilmesine yönelik yapılacak çalışmalar için bir örnek olacağı düşünülmektedir.

Üstündağ, Erturan, Sivaslıoğlu Özaltın ve Özer (2020), “Toplum Temelli Tasarım Yaklaşımı Kapsamında Kentsel Tasarım Rehberi için Süreç Tasarımı ve Yönetimi Önerisi; Ordu Örneği” başlıklı çalışmasında; hızlı kentleşme ve plansız yapılaşma sonucunda çalışma alanı olan Ordu kent merkezinin kimlik ve karakterini yitirmesi sebebiyle alana dair tasarım rehberi ön çalışması hazırlamak amaçlanmıştır. Uzman görüşleri ve saha çalışmalarıyla gerçekleştirilen bu çalışma, kentsel tasarım rehberi oluşturabilmek adına kullanıcı esaslı süreç tasarımı ve yönetimi çerçevesinde başlıca yaklaşımlarla Ordu iline özel olarak hazırlanmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MATERYAL VE YÖNTEM

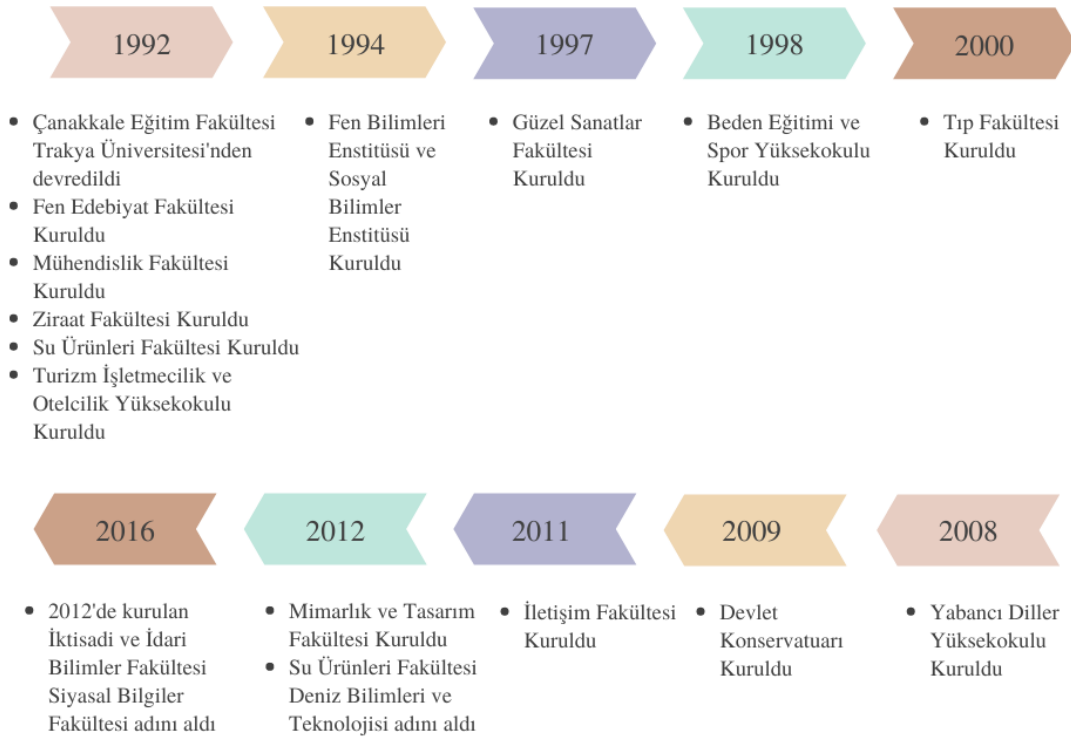
3.1. Materyal

Bu çalışmanın materyalini; Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Terzioğlu Yerleşkesi ve yakın çevresi oluşturmaktadır (Şekil 30). Çanakkale kenti yaklaşık 40°00'-40°30' enlem ve 26°00'- 27°00' boylamları arasında Marmara Bölgesi'nde yer almaktadır (Koç, 2004).

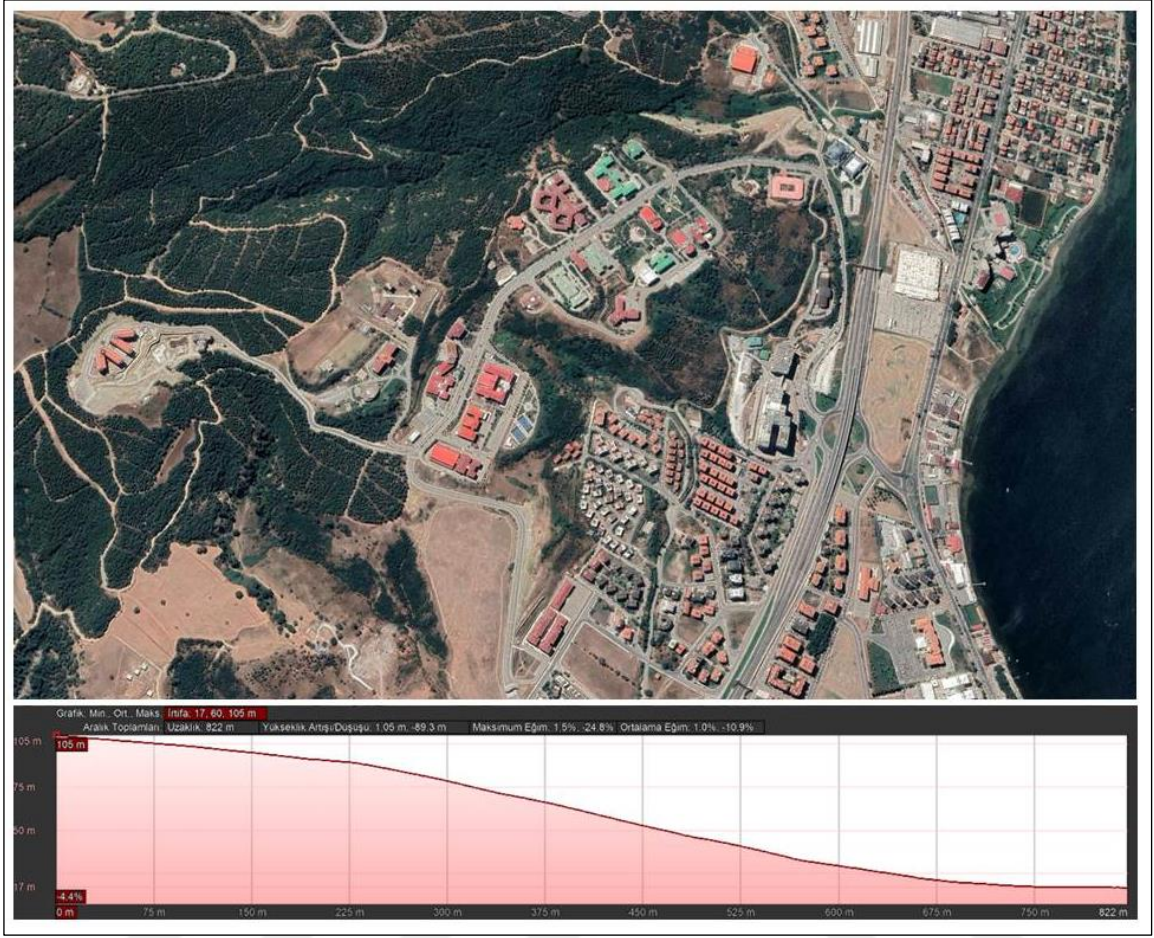
Şekil 30. Çalışma alanının konumu (Google Earth'ten değiştirilerek, 2022)

Asya ve Avrupa kıtalarını birbirine bağlayan, Akdeniz ve Karadeniz iklimine hâkim olan Çanakkale kent merkezinin 2021 verilerine göre 195.439 nüfusa sahip olduğu bilinmektedir (Çanakkale Belediyesi, 2022). Kentte 1990'lü yıllarda üniversitenin açılması ile birlikte yoğun göç olduğu görülmektedir. Nüfusun önemli miktarda artmasını ve kentin gelişimini sağlayan Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Terzioğlu Yerleşkesi çalışma ana materyalini oluşturmaktadır. 1992 yılında kurulan üniversite alanı tarihçesi Şekil 31'de aktarılmaktadır.

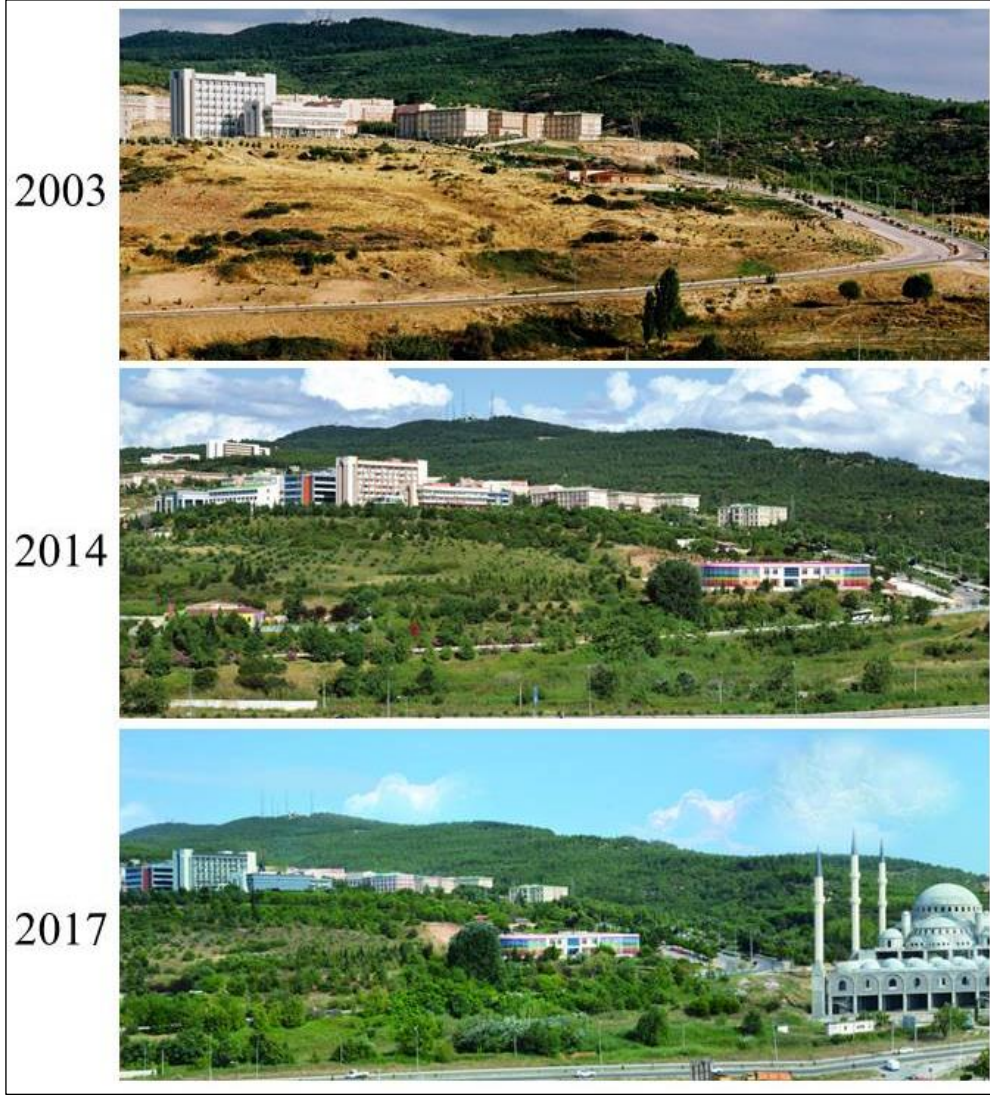
Şekil 31. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Terzioğlu Yerleşkesinin tarihçesi (ÇOMÜ, 2022)

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi 2020 yılına ait verilerine göre, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, 18 Fakülte, 4 Yüksekokul, 13 Meslek Yüksekokulu, 43 Araştırma ve Uygulama Merkezi, 112117 mezun, 48786 öğrenci, 1922 akademik personel, 749 idari personele sahiptir. Aynı zamanda üniversite bünyesinde; Terzioğlu Yerleşkesi, Çanakkale Şehitleri Yerleşkesi, Anafartalar Yerleşkesi, İskele Yerleşkesi, Kepez Yerleşkesi, Nedime Hanım Yerleşkesi, Biga Ramazan Aydın Yerleşkesi, Sarıcaeli Yerleşkesi, Ulupınar Yerleşkesi ve Dardanos Yerleşkesi olmak üzere birçok yerleşke barındırmaktadır (ÇOMÜ, 2022). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Terzioğlu Yerleşkesinde çalışma alanı olarak seçilen bölge yaklaşık 106 ha'lık bir alan kaplamakta ve bu alan ortalama %1 ile %10,9 eğimli bir arazide yer almaktadır. Mevcut eğimin daha iyi anlaşılabilmesi için Terzioğlu Yerleşkesinin Google Earth yardımıyla elde edilen yükseklik profili Şekil 32'de aktarılmaktadır.

Şekil 32. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Terzioğlu Yerleşkesi yükseklik profili (Google Earth'ten değiştirilerek, 2022)

Kurulduğu ilk yıllarda yeşil alan miktarı oldukça az olan Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Terzioğlu Yerleşkesi yıllar içindeki değişimi ile kullanıcı ihtiyacı olan yeşil alan miktarını büyük ölçüde karşılamaktadır. Gün geçtikçe kullanıcı kitlesinin artması kullanımların gelişmesini ve çeşitlenmesini sağlamaktadır. Bu bağlamda Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Terzioğlu Yerleşkesinin 2003-2014-2017 yıllarına ait tarihsel gelişimi Şekil 33'te aktarılmaktadır.

Şekil 33. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Terzioğlu Yerleşkesinin tarihsel gelişimi (ÇOMÜ,2022)

Üniversitenin resmi sitesinden yararlanılarak elde edilen görüntüler sonucunda çalışmanın kavranabilmesi ve kalitesinin artırılabilmesi adına çevredeki yapılardan yerleşkenin güncel görünümü elde edilerek Şekil 34’te aktarılmaktadır.

Şekil 34. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Terzioğlu Yerleşkesinin 2022 yılına ait görünümü (Orijinal, 2022)

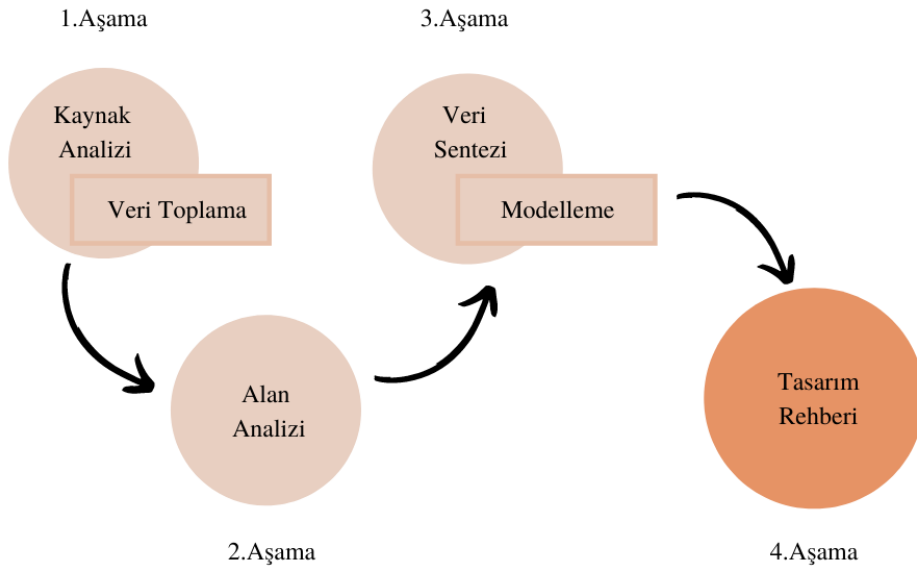
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Terzioğlu Yerleşkesinin çalışma alanı olarak seçilmesinde,

- Kentteki en kalabalık ve en büyük yerleşke olma özelliği,
- Ana yerleşke olması,
- Kent silüetine yansımaları,
- Manzaraya ve kente hâkim konumu,
- Doğal ve kültürel özelliklere sahip olması etkili olmuştur.

Özgün bir yapıda olan ve kent içinde varlığını gösteren Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Terzioğlu Yerleşkesi değişim ve gelişime açık yapısıyla yönlendirilmeye uygun bulunmaktadır. Yerleşkenin gelişmesi, özgün karakter ve kimliğe sahip olması, kaliteli mekânlar yaratılabilmesi adına tasarım rehberi iyi bir kılavuzluk etmektedir. Günümüz imkânlarıyla çalışma alanında tasarım rehberi sayesinde gelişim, yaşanabilirlik ve kalite sağlanabilmektedir.

3.2. Yöntem

Çalışmada yöntem olarak literatür taraması, yerinde gözlemler ve fotoğraflandırma kullanılmıştır. Yerel ölçekte hazırlanan bu çalışma, bir alan araştırması olup görsel analiz ve değerlendirmeye dayanmaktadır. Bu yöntem özelinde tasarım rehberinin hazırlanabilmesi için kentsel tasarım ve kentsel tasarım rehberini kavrayabilmek ve hedefe ulaşabilmek adına öncelikle kentsel tasarım kavramı, ilkeleri ve süreciyle beraber kentsel tasarım rehberinin amacı, gerekliliği ve hazırlama aşamaları aktarılmaktadır. Kentsel tasarım rehberinin çalışma alanına yansıtılması ve uygulamayı kavrayabilmek adına örnek teşkil eden Edinburgh, Toronto, Harlow, Eminönü-Sirkeci, İzmir-Kemeraltı, California Üniversitesi, Colorado Üniversitesi ve Houston Üniversitesi tasarım rehberleri irdelenerek çalışma alanına ait ölçütler tespit edilmiştir. Daha sonrasında farklı ölçek ve temalarda kullanılacak olan tasarım rehberinin çalışma alanına uygunluğu tartışılarak alan analizleri gerçekleştirilmiştir. Analizler sonucunda tasarım rehberinin çalışma alanına yansıtılması irdelenmiştir. Bu bağlamda çalışmada; kentsel tasarım rehberi ile alanı yazılı ve görsel kaynaklar yardımıyla şekillendirmek, kullanım standartlarını, kalitesini arttırmak ve belirtilen ölçütler dâhilinde yerleşke ölçeğinde kentsel tasarım rehberi önerisinin hazırlanabilmesi için izlenen adımlar 4 aşamadan oluşmaktadır (Şekil 35).

Şekil 35. Çalışma yöntem şeması (Orijinal, 2022)

1. Kaynak analizi ve veri toplama aşaması: Bu aşamada sorunlar tespit edilerek proje konusu tanımlanmıştır. Konu dahilinde literatür taraması ve veri toplama çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Kentsel tasarım ve kentsel tasarım rehberine dair kaynak araştırması yapılmakta ve bu kavramlar tanımlanmıştır. Süreçle ilgili Edinburgh, Toronto, Harlow, Eminönü-Sirkeci, İzmir-Kemeraltı kentsel tasarım rehberleri ve kampüs ölçeğindeki tasarım rehberleri örneklerine yer verilerek rehberlerin daha iyi anlaşılması sağlanmaktadır. Bu bağlamda çalışmada nasıl bir mekân ele alınması gerektiği tartışılmıştır.

2. Alan analiz aşaması: Kentte önemli yere sahip ve rehber oluşturulabilecek çalışma alanı tespit edilerek, yerinde incelemeler ve gözlemler gerçekleştirilmiştir. Alanın mekânsal kimliğini yansıtan tasarımlar fotoğraflanarak not alma tekniği ile kaydedilmiştir. Araştırmacı yorumu ile mevcut sorunlar tespit edilerek mekânsal ve sosyal analizler yapılmıştır.

3. Veri sentezi ve modelleme aşaması: Bu aşama görsel verilerin dijital platformda incelenmesini içermektedir. Mevcut durum analizi yapılarak dünyadan ve ülkemizden örnekler kapsamında verilerin sentezi ve değerlendirilmesi gerçekleştirilmiştir. ÇOMÜ Terzioğlu Yerleşkesinin alan kullanımları belirlenerek doğal ve kültürel peyzajı oluşturan faktörler tespit edilmiştir. Bu doğrultuda çalışma alanını oluşturan kullanımlar alt sınıflara ayrılarak elde edilen veriler imar planı ve Google Earth yardımıyla Photoshop, AutoCAD, Illustrator programları kullanılarak analizler içeriklere göre hazırlanmıştır.

4. Tasarım rehberi aşaması: Yerleşke tasarımlarının detaylı incelenerek kentin tarihi dokusunu yansıtan tasarım ilkelerine uygun, çağdaş ve karakteristik çözüm önerilerinin geliştirilmesi aşamasıdır. Bu bağlamda, tasarım hedef ve stratejileri belirlenmiş, yerleşke tasarım rehberi önerisi hazırlanmıştır.

Yöntem çerçevesinde, öneri tasarım rehberinin hazırlanmasında örnek olarak irdelenen tasarım rehberlerinde, yazılı ve dijital kaynaklar yol gösterici olmaktadır.

Sağlıklı, yaşanabilir, kullanıcıya hitap eden, estetik ve konforlu bir yerleşke kullanımı ve bu ölçekte hazırlanacak tasarım rehberlerine örnek niteliğinde olması hedeflenmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

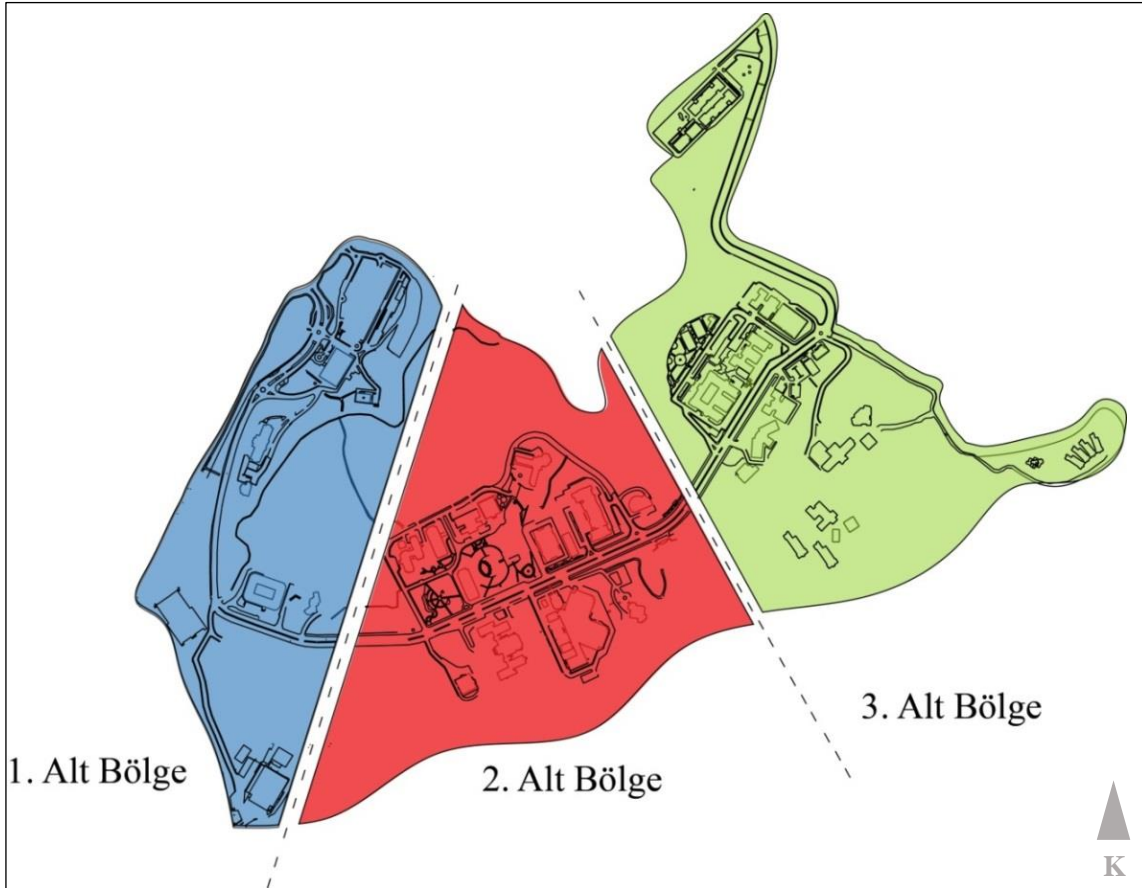
ARAŞTIRMA BULGULARI

Bu aşama, mevcut olgular temelinde analizlere dayanmaktadır. Fotoğraflarla desteklenen analizler sonucunda yerleşke yaşamında kaliteyi arttırmak amacıyla tasarım rehberi önerisi oluşturulmuştur. Çalışma için tercih edilen alan, Çanakkale kentinin önemli silüetlerinden olan ÇOMÜ Terzioğlu Yerleşkesidir. Şehir manzarasına hâkim ve odak noktalarından olan çalışma alanında doğal ve kültürel peyzajın korunması, yaşanabilir, özgün ve kaliteli mekânların yaratılması önem kazanmaktadır. Yerleşkeye özgü yapılan bu çalışmada; seçilen mekânın kalitesinin artırılması, mekâna karakter ve kimlik kazandırılarak belirlenen unsurların korunması hedeflenmektedir. İncelenen örnekler doğrultusunda kentsel tasarım rehberinin üniversite yerleşke alanları için geçerliliği irdelenmekte olup yerleşke tasarım rehberi önerisine yönelik analiz çalışmalarının alt başlıkları gelişim göstermektedir. Bu bağlamda Şekil 36'da ÇOMÜ Terzioğlu Yerleşkesine dair başlıca tasarım yönergeleri geliştirilmiştir.

Dünyadaki Tasarım Rehberleri	Türkiye'deki Tasarım Rehberleri	Kampüs Ölçeğindeki Tasarım Rehberleri	ÇOMÜ Terzioğlu Yerleşkesi Tasarım Rehberi Önerisi
<ul style="list-style-type: none">• Doğal ve Kentsel Alanlar• Manzara Noktaları• Sokak Yapısı• Kent Karakter ve Kimliği• Kentsel Açık Yeşil Alanlar• Akslar ve Girişler• Yeşil Kuşak	<ul style="list-style-type: none">• Meydanlar, Odak Noktaları ve Yoğun Kullanım Alanları• Kentsel Kimlik ve Karakter• Ulaşım Ağı ve Otoparklar• Kamusal Açık Yeşil Alanlar	<ul style="list-style-type: none">• Peyzaj Tasarımları• Geçiş Bölgeleri• Sirkülasyon Ağı• Sosyal Alanlar• Yaya Aksları• Sokak Sistemi	<ul style="list-style-type: none">• Yerleşke Girişi• Sirkülasyon Ağı• Otopark• Yerleşke Açık Alanları• Yerleşke Donatıları• Kavşaklar• Yaya Aksları• Kimlik ve Karakter• Yoğun Kullanım Alanları

Şekil 36. Örnek tasarım rehberlerinde ele alınan ve çalışma alanı için önerilen başlıklar (Orijinal, 2022)

Değişen hedefler doğrultusunda mekânlarda oluşan sorunları çözmek amacıyla hazırlanan tasarım rehberi kavramının üniversite yerleşke ölçeğinde irdelenmesi bağlamında ÇOMÜ Terzioğlu Yerleşkesi başarılı veri analiz ve sentezi için alt bölgelere ayrılmakta ve bölgelere özel renkler atanmaktadır. Şekil 37’de doğrusal olarak üç alt bölgeye ayrılan çalışma alanının sınırları ve renkleri belirtilmektedir.

Şekil 37. Çalışma alanı sınırları (Orijinal, 2022)

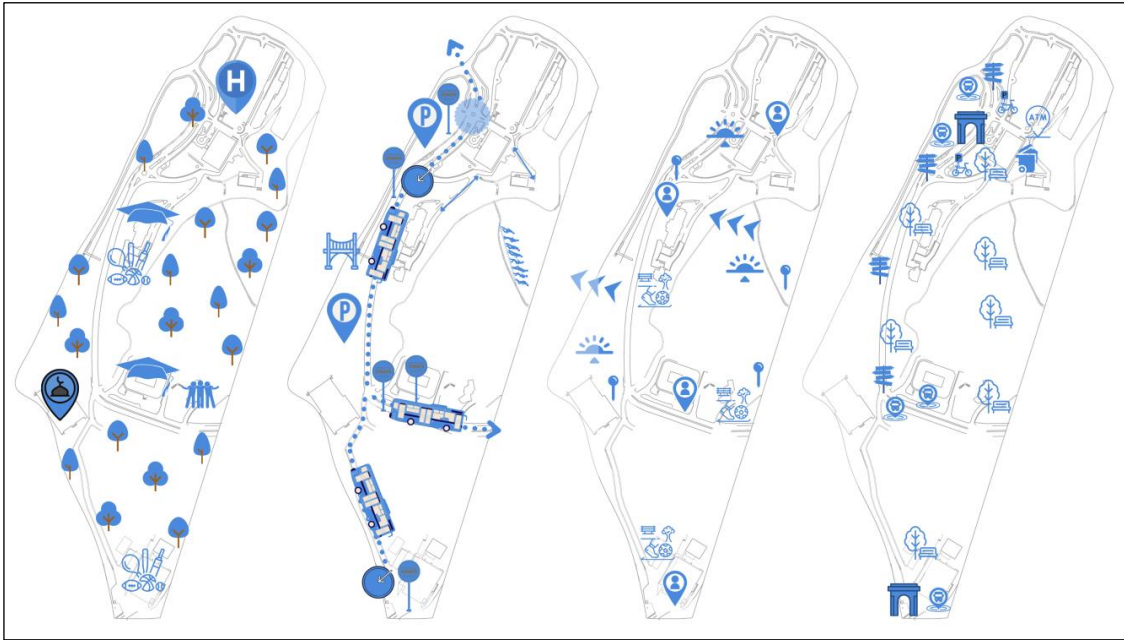
Çalışma alanının doğal sınırlayıcılarını su kanalı ve yoğunlaşan bitkisel doku oluşturmaktadır. Alanın üç alt bölgeye ayrılması rehber hazırlanmasında detaya inilerek sağlıklı verilerin daha kolay erişilmesini sağlamaktadır.

ÇOMÜ Terzioğlu Yerleşkesi tasarım rehberi önerisini oluşturabilmek adına mekânsal analizlerin yapılması gerekmektedir. Kullanıcı temelli yapılan bu analizler; işlevsel, yol-erişim, açık alan ve donatı olmak üzere dört ana başlıkta gerçekleştirilmiştir.

İşlevsel analiz kapsamında; yeşil doku ve kullanımlar, yol-erişim analizinde; otobüs hattı, ana ve tali yollar, duraklar, yerleşke girişi, merdivenli ulaşım ağları, yoğun kullanım alanları, otoparklar, geçitler ve kavşaklar, açık alan analizinde; güneşten maximum fayda sağlayan alanlar, fakülte arası boşluklar, rekreasyon alanları, önemli manzara noktaları ve kimliği oluşturan öğeler, donatı analizinde ise yerleşke objeleri, işaret levhaları, banklar, çöp kutuları, ATM ve duraklar ele alınmıştır. Bu doğrultuda çalışmada grafik anlatım tekniği esas alınarak dört analiz üç bölgede irdelenmiştir.

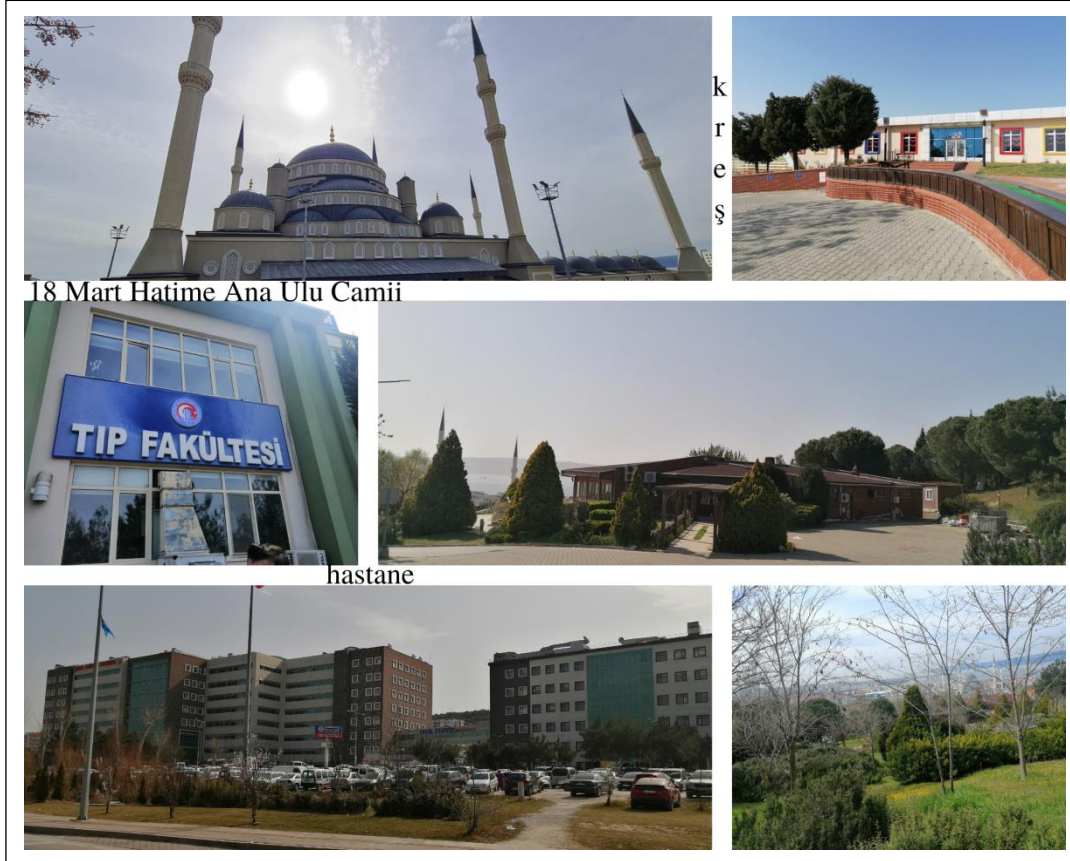
4.1. Tasarım Rehberi Önerisi Kapsamında 1. Alt Bölge Analizi

1. Alt bölgeyi ana hatlarıyla yerleşkenin girişi ve yerleşke yakın çevresinde bulunan hastane oluşturmaktadır. Bu alanın yol-erişim, işlevsel, açık alan ve donatı analizlerinin genel çerçevesi mavi renk esas alınarak Şekil 38’de aktarılmaktadır.

Şekil 38. 1. Alt bölgeye ait analiz çalışmalarının genel görünümü (Orijinal, 2022)

1. Alt bölge Ana Kontrol Kapısı'ndan başlayarak Hasan Mevsuf Spor Salonu Kapısı'na kadar olan alanı kapsamaktadır. Alan gözlem ve incelemeleri doğrultusunda ÇOMÜ Terzioğlu Yerleşkesinin işlevsel analizinin fotoğraflanması Şekil 39'da aktarılmıştır.

Şekil 39. 1. Alt bölgeye ait işlevsel analiz görselleri (Orijinal, 2022)

Bu bölgede ÇOMÜ Kreş, Hasan Mevsuf Spor Salonu, Tıp Fakültesi, ÇOMÜ Araştırma Hastanesi, 18 Mart Hatime Ana Ulu Camii, kafe ve yoğun yeşil doku bulunmaktadır (Şekil 40).

Şekil 40. 1. Alt bölgeye ait işlevsel analiz (Orijinal, 2022)

1. Alt bölgenin işlevsel analizinde yapılar fonksiyonlarına göre; dini alanlar, eğitim alanları, sosyokültürel alanlar, sağlık alanları ve yeşil alan olmak üzere beş başlıkta gruplanarak plana işlenmiştir. İşlevsel analiz kapsamında alandaki yeşil dokunun yoğunluğu ve yerleşke girişinde sıralı olan zakkumların alana karakter kazandırdığı, Ana Kontrol Kapısı'ndan 18 Mart Hatime Ana Ulu Camii'ye kadar olan ana taşıt yolunda zemin kaplamasının granit küp taştan oluşması seyir halindeki araçların sağlıklı ilerlemesini engellediği ve 18 Mart Hatime Ana Ulu Camii'nin 2022 yılı itibari ile

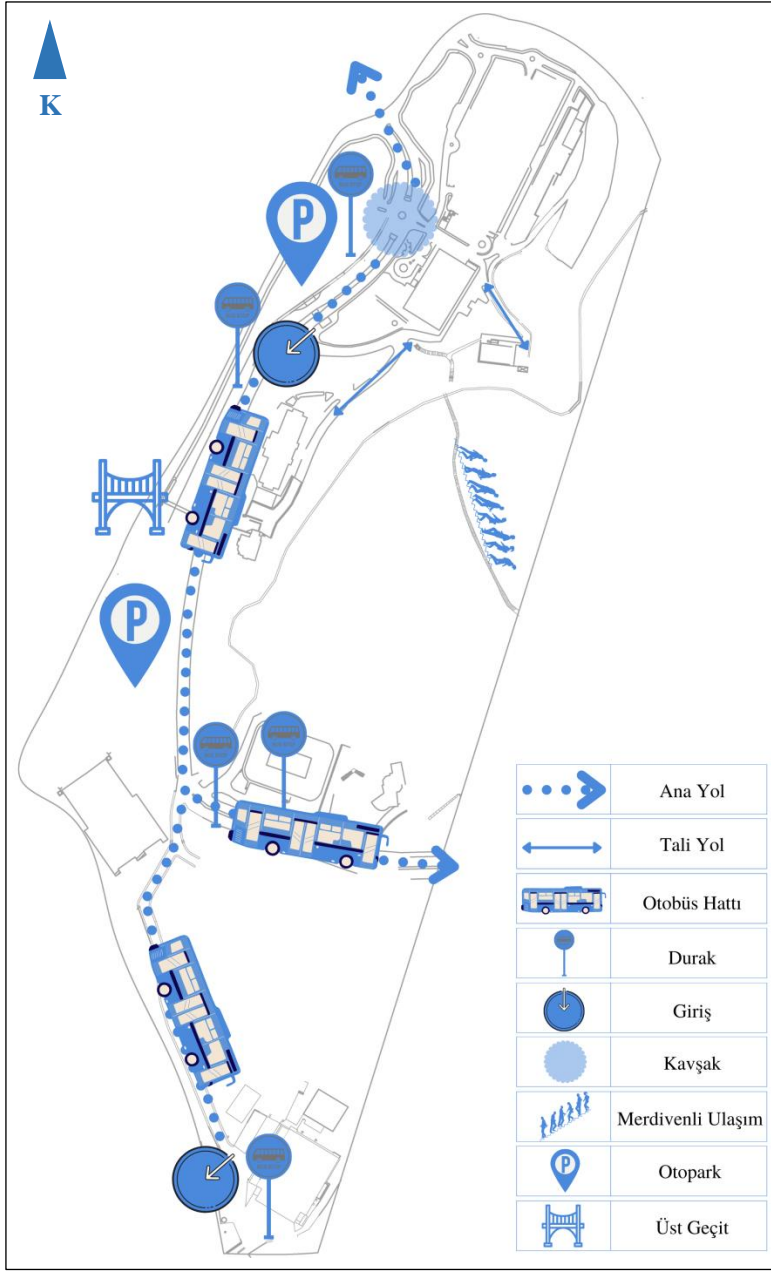
kullanıma açılması 1. Alt bölgede hareketliliği ve çekiciliği arttırdığı görülmektedir. Ana girişten itibaren eğimin yüksek oranda artması kullanımların yüksek noktalara konumlanmasını sağlamaktadır. Alan içinde sosyokültürel amaçla konumlandırılan kafenin işlevini yitirerek üniversite yemekhanesi olarak kullanıldığı ve Hasan Mevsuf Spor Salonu'nun da atıl kaldığı, kullanımını, çekiciliği ve kaliteyi arttırmak için çalışmaların yapılmadığı görülmektedir.

1. Alt bölgede ana yol, tali yollar ve otobüs hattının güzergâhı bulunmaktadır. Bu kullanımların yerleşke özelinde irdelenebilmesi amacıyla ÇOMÜ Terzioğlu Yerleşkesi 1. Alt bölgeye ait yol-erişim analizinin fotoğraflanması Şekil 41'de aktarılmıştır.

Şekil 41. 1. Alt bölgeye ait yol-erişim analiz görselleri (Orijinal, 2022)

Yoğun araç giriş çıkışlarının olduğu bu bölgeye ait yol-erişim analizi Şekil 42'de aktarılmıştır.

Şekil 42. 1. Alt bölgeye ait yol-erişim analizi (Orijinal, 2022)

1. Alt bölgenin yol-erişim analizinde amaç yerleşke genelinde bulunan aksların bağlantılarını genel hatlarıyla görüp analiz etmektir. Analiz kapsamında ana yol, tali yol, durak sistemi, otobüs hattı, giriş-çıkış noktaları, kavşaklar, üst geçit, merdivenli ulaşım ve otopark alanları kullanımlarına göre grafik anlatım tekniği ile aktarılmıştır. Yol-erişim analizi kapsamında zemin dokusunda konforu engelleyen sorunların olduğu, merdivenli ulaşımında işlevsel ama sağlıklı erişimin sağlanamadığı ve eğime konumlandırılan durakların kentin olumsuz hava koşullarına (rüzgâr) dayanıklı olmadığı saptanmıştır. Toplu taşıma

araçlarını tercih eden yerleşke kullanıcılarının Ana Kontrol Kapısı dışında başka bir girişten ÇOMÜ Terzioğlu Yerleşkesine ulaşım sağlayamadığı görülmektedir. Yollar kent dokusuna uyumlu olmakla beraber mevcut otobüs hattının hem çalışma alanına hem de kentin diğer sağlık alanına hizmet ettiği ve bu sebeple 1. Alt bölgeye ait taşıt aksının sadece yerleşke kullanıcıları için değil kentli için de önem arz ettiği tespit edilmiştir.

ÇOMÜ Terzioğlu Yerleşkesinde birçok rekreasyon alanı, önemli manzara noktası ve karakteristik kimliği oluşturan öge bulunmaktadır. Bu bileşenlerin yerleşkedeki yansımaları görebilmek amacıyla ÇOMÜ Terzioğlu Yerleşkesinin açık alan analizinin fotoğraflanması Şekil 43'te aktarılmıştır.

Şekil 43. 1. Alt bölgeye ait açık alan analiz görselleri (Orijinal, 2022)

Çanakkale Boğazı'nın manzarasına hâkim olan ÇOMÜ Terzioğlu Yerleşkesinin yapı yoğunluğunu, yerleşke dokusunu, potansiyel boş alanlarını ve karakteristik kimliğini ortaya koyan 1. Alt bölgeye ait açık alan analizi Şekil 44'te aktarılmıştır.

Şekil 44. 1. Alt bölgeye ait açık alan analizi (Orijinal, 2022)

Bu analizde, 1. Alt bölgede bulunan rekreasyon alanları, yapılar arası boşluklar, kimliği oluşturan öğeler, güneşten maximum fayda sağlayan alanlar ve Çanakkale Boğazı'na hakim önemli manzara noktaları incelenmiştir. Açık alan analizi kapsamında 1. Alt bölgede yoğun yapıların olmadığı daha çok erişimin sağlandığı görülmektedir.

Yerleşke içi giriş-çıkışların gerçekleştiği bu bölgede karakter ve kimlik kazandıran öğeler olarak Ana Kontrol Kapısı, rektörlük arkasında bulunan ve erişimi kolaylaştıran merdivenler, 2022 yılında hizmete açılan 18 Mart Hatime Ana Ulu Camii sıralanmaktadır. Yapısal alan olarak hastane, Tıp Fakültesi, kreş, cami ve spor salonu bulunmaktadır. Bu sebeple genel olarak yoğun yapılaşmaya bu bölgede rastlanmamaktadır. Ayrıca rekreasyon alanı olarak spor sahaları ve atıl kalmış oturma alanı bulunmaktadır. Kullanıcı yoğunluğu ve istekleri esas alındığında 1. Alt bölgede mevcut kullanımların yeteri kadar tercih edilmediği ve açık alanların kalitesinin artırılmasına dair çalışmaların yapılmadığı tespit edilmiştir.

Mevcut yerleşke donatılarının ÇOMÜ Terzioğlu Yerleşkesine yansımaları Şekil 45'te aktarılmıştır.

Şekil 45. 1. Alt bölgeye ait donatı analizi görselleri (Orijinal, 2022)

Yerleşke donatılarının neler olduğunu ve nasıl konumlandığını ortaya koyan 1. Alt bölgeye ait donatı analizi Şekil 46’da aktarılmıştır.

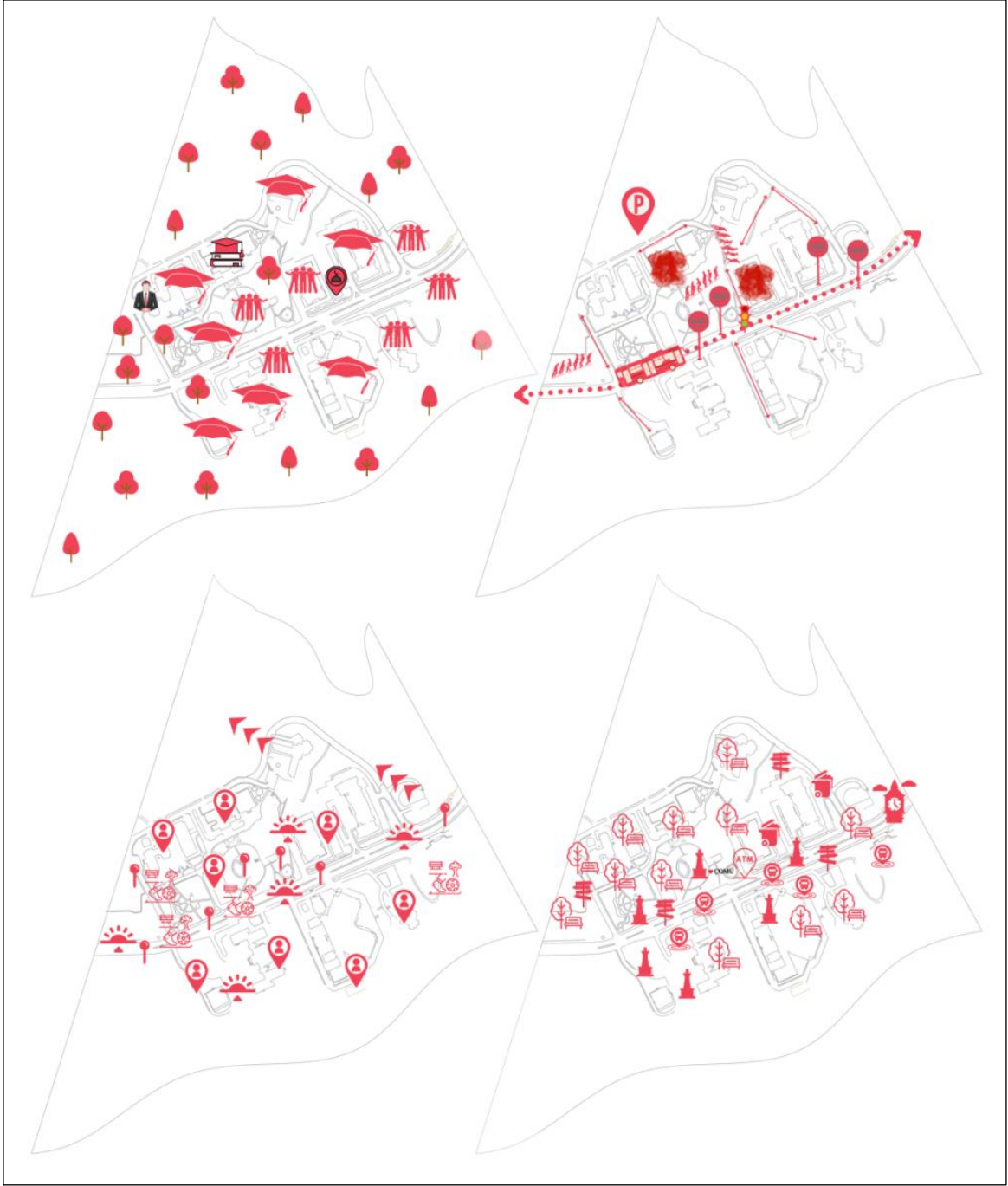

Şekil 46. 1. Alt bölgeye ait donatı analizi (Orijinal, 2022)

1. Alt bölgeye bakıldığında hareketli kullanıcının fazla olduğu görülmektedir. Bu alanın dinlenme, eğlenme, spor yapma gibi aktiviteler yerine yerleşke içinde geçiş alanı görevi üstlendiği görülmekte olup alan içinde kullanıcı gereksinimleri doğrultusunda çeşitli donatılara yer verilmektedir. Bu analiz kapsamında, giriş kapıları, oturma alanları, duraklar, yerleşke objeleri, ATM, bisiklet park alanları, yönlendirme levhaları ve yoğun atık noktaları irdelenmektedir. Yapılan gözlemler sonucunda 1. Alt bölgede yönlendiriciler, sınırlayıcılar ve daha birçok donatıya yer verildiği görülmektedir. Dinlenme alanları yerine yapılar arası geçişin gerçekleştiği bu bölümde yeterli sayıda durağın ve işaret levhaların bulunduğu tespit edilmektedir. Kullanıcı temelinde yeterli sayıda oturma birimleri olmasına rağmen bu donatıların tercih edilemediği ve işlevini yitirdiği görülmektedir. Mevcut donatılarla beraber birçok karakteristik ögenin de varlığı görülmektedir. Ana Kontrol Kapısı bu öğelere dâhil olan yerleşke objesidir. 2019 yılında kullanıma açılan bu kapı, yerleşkeye karakter katmakla beraber değerini de arttırmaktadır. Ayrıca estetikten uzak ama okunabilir durumda olan yönlendirici levhaların kentin hâkim rüzgârına dayanıklı olmayıp devrildiği, mevcut eğimden dolayı yerleşke içi bisiklet kullanımını destekleyen aksların bulunmadığı ve yoğun kullanım alanlarında bulunan atık toplama noktalarının yetersiz kaldığı yapılan incelemeler sonucunda tespit edilmiştir.

4.2. Tasarım Rehberi Önerisi Kapsamında 2. Alt Bölge Analizi

Yoğun bitkisel dokuyla sınırlandırılan ÇOMÜ Terzioğlu Yerleşkesinin 2. Alt bölgesini yerleşkenin en çok tercih edilen ve taşıma kapasitesi en fazla olan, bünyesinde rektörlüğü, kütüphaneyi ve ana kullanımları barındıran alanlar oluşturmaktadır. Bu alanın işlevsel, yol-erişim, açık alan ve donatı analizlerinin genel çerçevesi kırmızı renk esas alınarak Şekil 47’de aktarılmıştır.

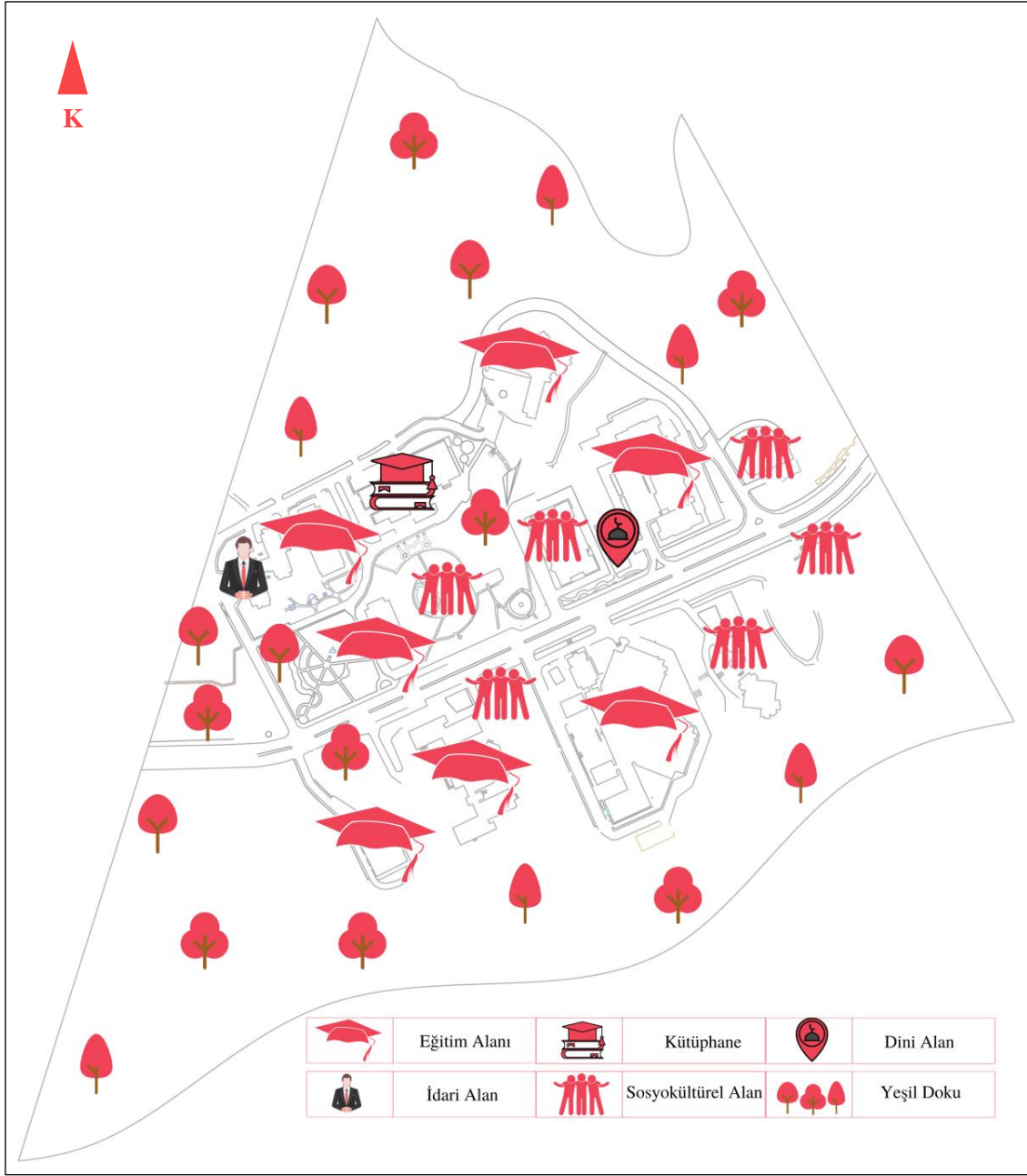
Şekil 47. 2. Alt bölgeye ait analiz çalışmalarının genel görünümü (Orijinal, 2022)

2. Alt bölge rektörlükten başlayarak Saat Kulesi'ne kadar olan alanı kapsamaktadır. Araştırmacının alan gözlem ve incelemeleri doğrultusunda ÇOMÜ Terzioğlu Yerleşkesi 2. Alt bölge işlevsel analizinin fotoğraflanması Şekil 48'de aktarılmıştır.

Şekil 48. 2. Alt bölgeye ait işlevsel analiz görselleri (Orijinal, 2022)

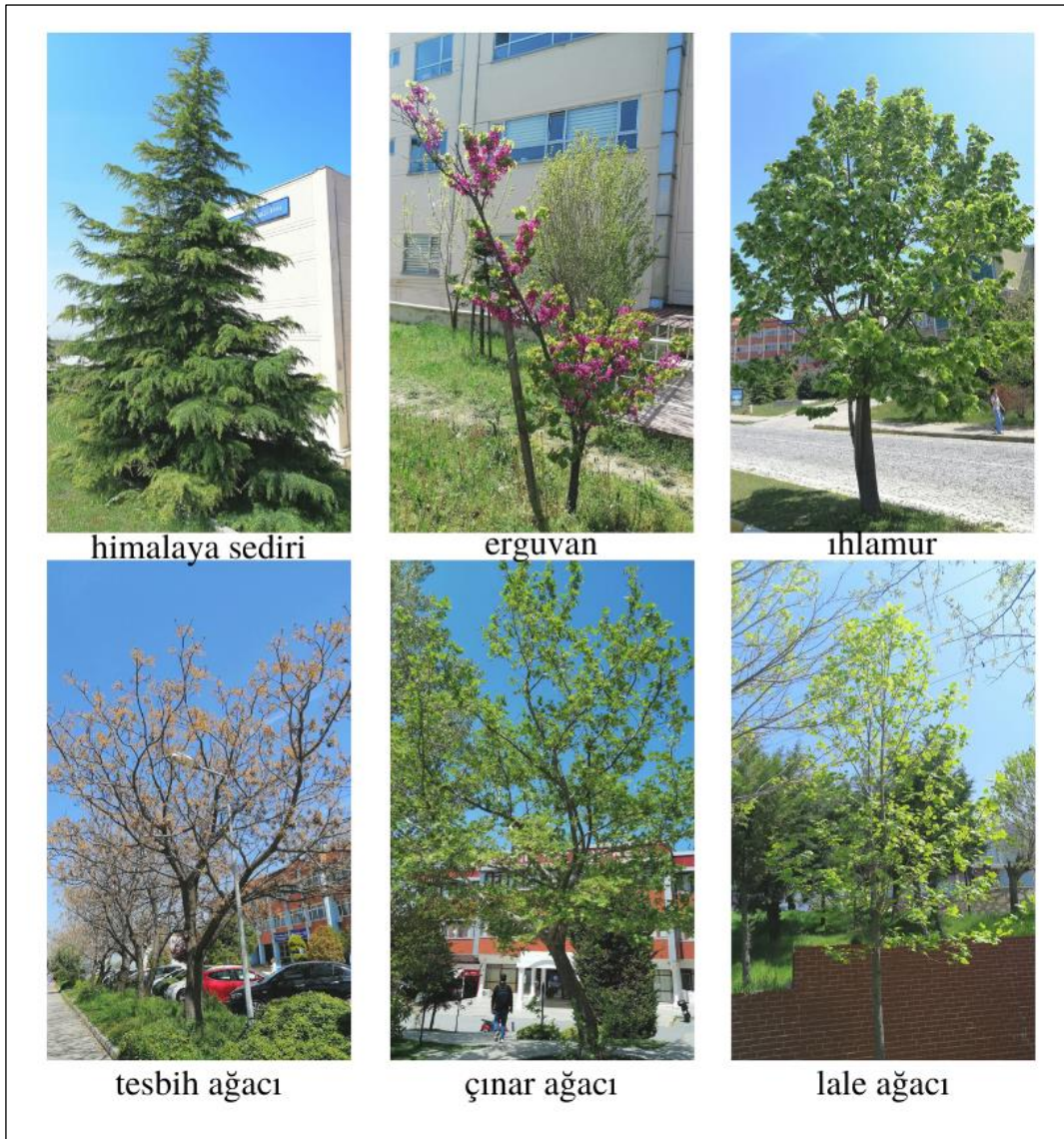
2. Alt bölgede Kütüphane, Rektörlük, Mescid, Siyasal Bilimler Fakültesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Ziraat Fakültesi ve ÖSEM (Öğrenci Sosyal Etkinlik Merkezi) olmak üzere birçok fakülte ve sosyokültürel alan bulunmaktadır. Bu kullanımların yerleşke özelinde işlevsel analizi grafik anlatım tekniği ile Şekil 49’da gösterilmiştir. 2. Alt bölgenin işlevsel analizinde yapılar fonksiyonlarına göre; dini alanlar, eğitim alanları, sosyokültürel alanlar, kütüphane, idari alan ve yeşil alan olmak üzere altı başlıkta gruplanarak plana işlenmektedir.

Şekil 49. 2. Alt bölgeye ait işlevsel analiz (Orijinal, 2022)

İşlevsel analiz kapsamında, yerleşkenin kalbini oluşturan bu bölgede zengin yeşil doku, çeşitlenen sosyokültürel alanlar ve kütüphane göze çarpmaktadır. Yerleşke içinde en çok tercih edilen bölge olan 2. Alt bölge, yerleşkenin imaj kalitesini yükseltmekte olup kullanıcılarda memnuniyeti sağlamaktadır. Dini, idari, eğitim ve sosyokültürel gibi birçok kullanımın olması alanın tercih edilmesini sağlamaktadır. Yerleşke kullanıcılarının gereksinimlerini rahatlıkla karşılayan bu alt bölgede zengin bitkisel doku, alanı özel ve

ekolojik kılmaktadır. Her mevsim yeşil dokusunu koruyan bu bölgede; beyaz gövdeli huş (*Betula alba*), erguvan (*Cercis siliquastrum*), gaura çiçeği (*Oenothera lindheimeri*), gülibrişim (*Albizia julibrissin*), ıhlamur (*Tilia tomentosa*), çınar ağacı (*Platanus orientalis*) himalaya sediri (*Cedrus deodora*), japon kadife çamı (*Crytomeria japonica*), lale ağacı (*Liriodendron tulipifera*), mabet ağacı (*Ginkgo biloba*), mavi ladin (*Picea pungens*), salkım söğüt (*Salix babylonica*) ve tesbih ağacı (*Melia azedarach*) başlıca bitkisel dokuyu oluşturmaktadır (Şekil 50).

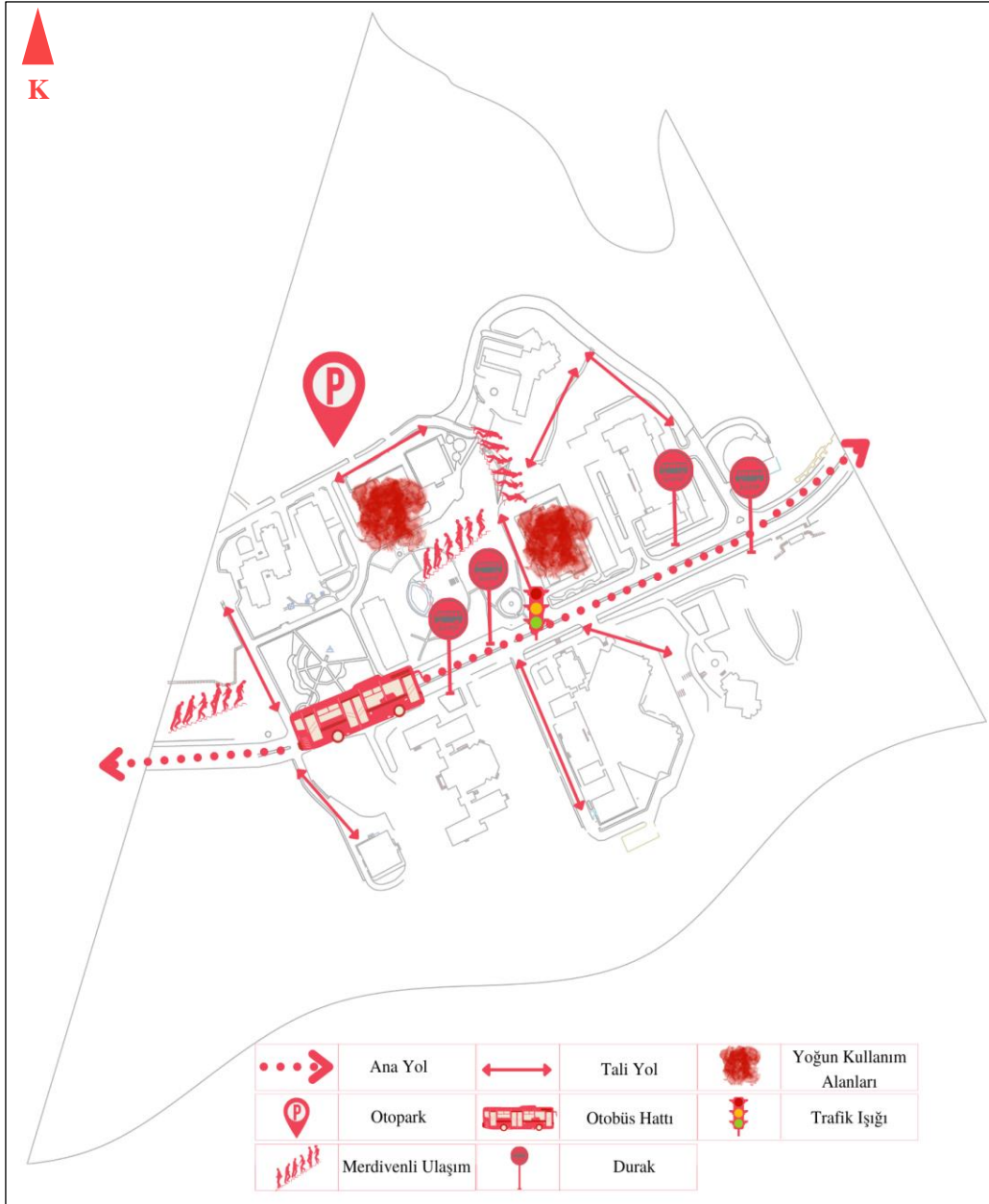
Şekil 50. 2. Alt bölgeye ait bitkisel doku (Orijinal, 2022)

2. Alt bölgede ana yol, tali yollar, otobüs hattının güzergâhı ve yoğun kullanım alanları bulunmaktadır. Bu kullanımların yerleşke özelinde irdelenebilmesi amacıyla ÇOMÜ Terzioğlu Yerleşkesi 2. Alt bölgeye ait yol-erişim analizinin fotoğraflanması Şekil 51’de aktarılmıştır.

Şekil 51. 2. Alt bölgeye ait yol-erişim analizi görselleri (Orijinal, 2022)

Yolları, otopark alanlarını, yoğun kullanım alanlarını ve durakları ortaya koyan yol-erişim analizi Şekil 52’de aktarılmıştır. 2. Alt bölgenin yol-erişim analizinde yerleşke içi akslar ve bu akslara uygun konumlandırılan duraklar analiz edilmektedir.

Şekil 52. 2. Alt bölgeye ait yol-erişim analizi (Orijinal, 2022)

Analiz kapsamında ana yol, tali yol, durak sistemi, otobüs hattı, yoğun kullanım alanları, trafik ışığı, merdivenli ulaşım ve otopark alanları kullanımlarına göre grafik anlatım tekniği ile aktarılmaktadır. Yol-erişim analizi kapsamında, kullanılmamasına rağmen trafik ışığının alan içinde konumlandırıldığı, merdivenli ulaşım akslarının ergonomik ve işlevsel olduğu, durak sisteminin kullanıcı temelli yeterli sayıda ve doğru konumda olduğu tespit edilmektedir. 2. Alt bölgede de durakların kentin olumsuz hava koşullarına (rüzgâr) dayanıklı olmadığı saptanmaktadır. Kütüphane girişine uzanan

merdivenli ulaşım aksının beyaz mermerden oluşması yoğun kullanım alanları arasındaki aksı güçlendirerek işlevini arttırmaktadır. Asfalt ve granit küp taş zemin kaplamasına sahip olan ana ve otobüs hattı ulaşımında konforu ve çalışma alanında bütünü engellemektedir.

ÇOMÜ Terzioğlu Yerleşkesinin mevcut konumu kente hâkim boğaz manzarasını ortaya koymaktadır. 2. Alt bölgede de birçok rekreasyon alanı, önemli manzara noktası ve karakteristik kimliği oluşturan öge bulunmaktadır. Bu bileşenlerin yerleşkedeki yansımalarının fotoğraflanması Şekil 53'te aktarılmıştır.

Şekil 53. 2. Alt bölgeye ait açık alan analizi görselleri (Orijinal, 2022)

ÇOMÜ Terzioğlu Yerleşkesi 2. Alt bölgeye ait yapı yoğunluğunu, yerleşke dokusunu, potansiyel boş alanlarını ve karakteristik kimliğini ortaya açık alan analizi Şekil 54'te aktarılmaktadır.

Şekil 54. 2. Alt bölgeye ait açık alan analizi (Orijinal, 2022)

Yapılar arası boşlukların, kimliği oluşturan öğelerin, güneşten maximum fayda sağlayan alanların, önemli manzara noktalarının ve rekreasyon alanlarının aktarıldığı açık alan analizinde mevcut açık alanların kullanıcılar tarafından aktif şekilde kullanıldığı tespit edilmektedir. Güneşten maximum fayda sağlayan alanların bahar ve yaz aylarında yoğun kullanım alanları olduğu, yerleşke kullanıcıları için güneş, çim ve doğayla buluşulan, enerji depolanan açık alanlar olduğu saptanmaktadır. Bu alanda; sıralı ıhlamur ağaçları, boğaz manzarasına hâkim sıralı banklar, göz alıcı ve yerleşke peyzajına uygun saat kulesi, rektörlük tören alanı kimlik ve karakter kazandıran öğeleri oluşturmaktadır. Diğer

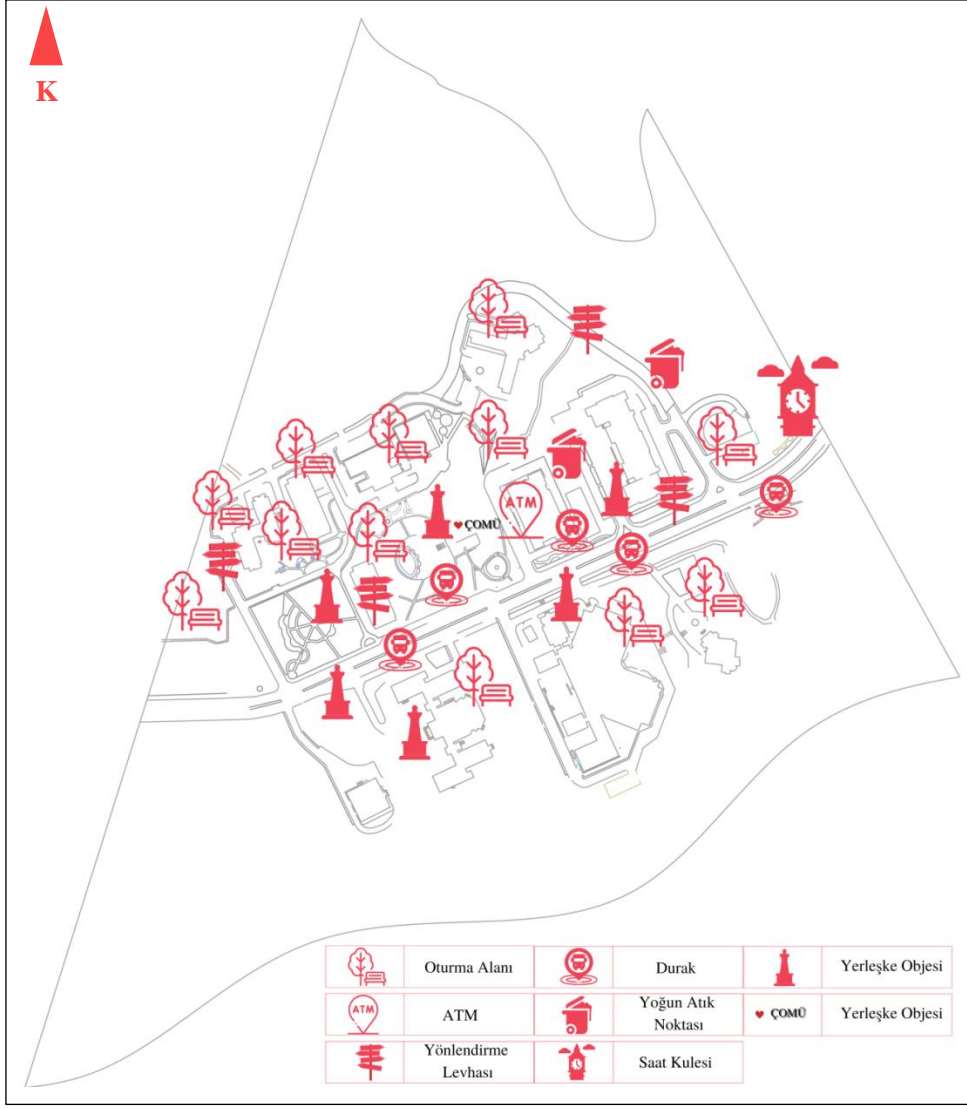
bölgelere göre yoğun yapılaşma bulunmasına rağmen bitkisel doku oldukça zengin ve fazladır. Bu da yapısal yoğunluğu dengelemektedir.

2. Alt bölgeye bakıldığında diğer bölgedeki kullanıcıların mutlaka bu bölgeye uğradığı ve dinlenme alanlarında buldukları görülmektedir. Durağan ve hareketli kullanıcıyı bünyesinde barındıran bu bölge; dinlenme, eğlenme ve gereksinimleri karşılama noktası olup yerleşkenin kalbini oluşturmaktadır. Çeşitliliğin fazla olduğu 2. Alt bölgedeki mevcut donatıların ÇOMÜ Terzioğlu Yerleşkesine yansıması Şekil 55’te aktarılmıştır.

Şekil 55. 2. Alt bölgeye ait donatı analizi görselleri (Orijinal, 2022)

En yoğun kullanıma sahip bu bölgedeki mevcut donatıların konumlandırılmasını, sıklığını ve yeterliliğini ortaya koyan yerleşke donatı analizi Şekil 56’da aktarılmaktadır.

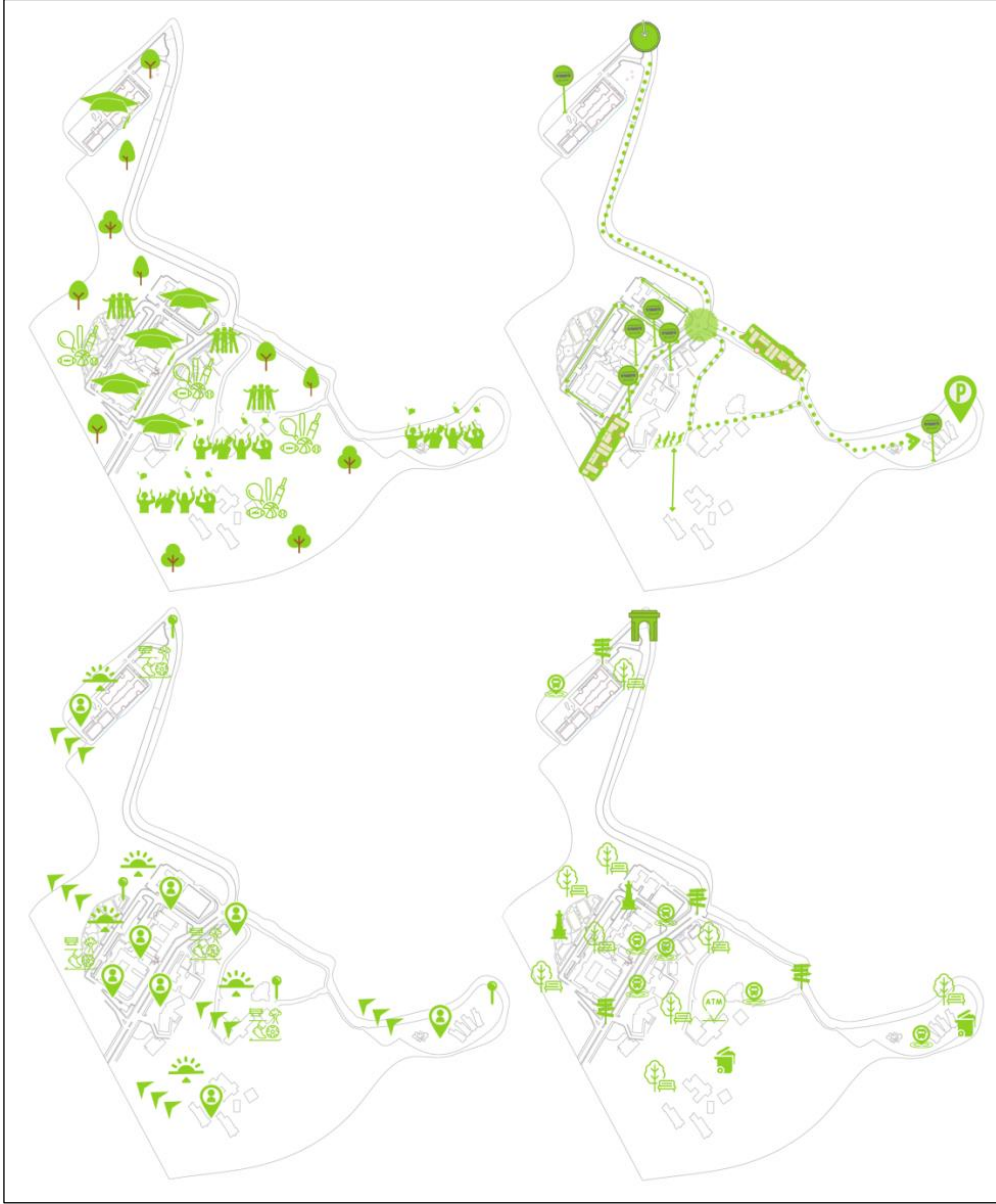
Şekil 56. 2. Alt bölgeye ait donatı analizi (Orijinal, 2022)

Bu analiz kapsamında, oturma alanları, duraklar, yerleşke objeleri, ATM, yönlendirme levhaları, saat kulesi ve yoğun atık noktaları irdelenmektedir. Yapılan gözlemler sonucunda 2. Alt bölgede yönlendiricilere, sınırlayıcılara, yerleşke objelerine ve oturma birimlerine fazla sayıda yer verildiği görülmektedir. Diğer alanlara göre sayıca fazla olan yerleşke objelerinde istenilen estetik görüntü elde edilememektedir. Yoğun kullanıcı kitlesine göre yeterli sayıda durak, bank, aydınlatma, çöp kutusu ve işaret levhasının bulunduğu görülmektedir. Yerleşkenin eğitim alanında bulunan tek ATM bu bölgede olup yeterli ihtiyacı karşılayamamaktadır. Ayrıca ana yemekhane binasına ait atık alanındaki çöp kutularının yetersiz, yönlendirme levhalarının kente hâkim olan rüzgâra dayanıksız, yerleşke objelerinin bakımsız kaldığı görülmektedir. Dinlenme alanları yeterli

düzeyde olsa da kullanıcı iki noktada yoğunluk sağlamaktadır. Diğer rekreasyon alanları birçok yönden zengin olmasına rağmen tercih edilmemekte ve bu alanlarda hareketliliği arttırmayı hedefleyen çalışmaların yapılmadığı incelemeler sonucunda tespit edilmiştir.

4.3. Tasarım Rehberi Önerisi Kapsamında 3. Alt Bölge Analizi

3. Alt bölgenin işlevsel, yol-erişim, açık alan ve donatı analizlerinin genel çerçevesi yeşil renk esas alınarak Şekil 57’de aktarılmıştır.

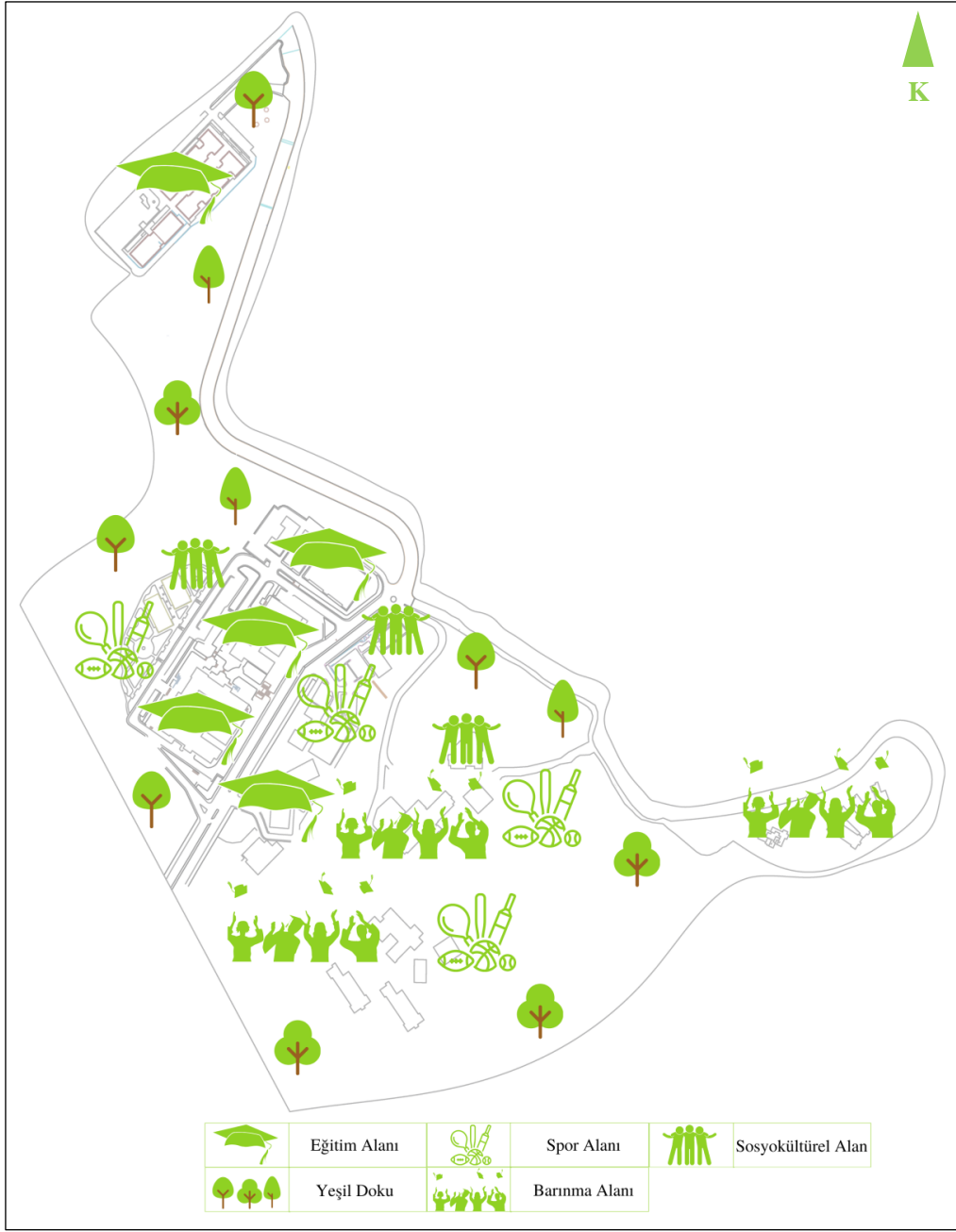
Şekil 57. 3. Alt bölgeye ait analiz çalışmalarının genel görünümü (Orijinal, 2022)

Mühendislik fakültesinden başlayarak yurtlar bölgesini ve Meslek Yüksekokulu'nu kapsayan 3. Alt bölgede eğitim, barınma ve spor alanları bulunmaktadır. Araştırmacının alan gözlem ve incelemeleri doğrultusunda ÇOMÜ Terzioğlu Yerleşkesi 3. Alt bölge işlevsel analizinin fotoğraflanması Şekil 58'de aktarılmıştır.

Şekil 58. 3. Alt bölgeye ait işlevsel analiz görselleri (Orijinal, 2022)

Barınma bölgelerini kapsayan 3. Alt bölgede yurtlar, Meslek Yüksekokulu, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, İletişim Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, Gençlik Merkezi ve spor sahaları olmak üzere birçok kullanım bulunmaktadır (Şekil 59).

Şekil 59. 3. Alt bölgeye ait işlevsel analiz (Orijinal, 2022)

3. Alt bölgenin işlevsel analizinde amaç yerleşke içi kullanımların mevcut fonksiyonlarını ortaya koymaktır. Bu bölgenin işlevsel analizinde yapılar fonksiyonlarına göre; eğitim alanları, sosyokültürel alanlar, barınma alanları, spor alanları ve yeşil alan olmak üzere beş başlıkta gruplanarak plana işlenmektedir. Bu analiz kapsamında, meslek yüksekokulunun mevcut kullanımlara uzak kaldığı, diğer bölgelere göre daha fazla spor alanı olmasına rağmen kullanımlarının kısıtlı olduğu ve yeşil alanların işlevsiz kaldığı tespit

edilmiştir. Barınma alanlarından dolayı kullanıcı kitlesi yoğun olsa da kullanımların ihtiyaçları karşılayamadığı ve kullanıcıların 2. Alt bölgeye yöneldiği görülmektedir. Yerleşke genelinde eğim yüzdesinin en fazla görüldüğü alan olan 3. Alt bölge oldukça çeşitli kullanıcıya hitap etmekte olup barınma alanlarını kapsayan tek bölge olma özelliği taşımaktadır.

3. Alt bölgede ana yol, tali yollar, otobüs hattı güzergâhı ve otobüs toplanma alanı bulunmaktadır. Bu kullanımların irdelendiği ÇOMÜ Terzioğlu Yerleşkesi 3. Alt bölgeye ait yol-erişim analizinin fotoğraflanması Şekil 60'ta aktarılmıştır.

Şekil 60. 3. Alt bölgeye ait yol-erişim analiz görselleri (Orijinal, 2022)

Yoğun araç giriş çıkışı olmayan ve otobüs toplanma alanına sahip bu bölgeye ait yol-erişim analizi Şekil 61'de aktarılmıştır.

Şekil 61. 3. Alt bölgeye ait yol-erişim analizi (Orijinal, 2022)

Analiz kapsamında ana yol, tali yol, durak sistemi, otobüs hattı, giriş-çıkış noktaları, kavşaklar, merdivenli ulaşım ve otopark alanları kullanımına göre grafik anlatım tekniği ile aktarılmaktadır. Yol-erişim analizi kapsamında, mevcut girişin otobüs hattı tarafından kullanılmadığı, Meslek Yüksekokulu'ndan diğer bölgelere yerleşke içi erişimin toplu taşıma ile sağlanamadığı, ancak üniversite öğrencilerine özel servislerin (Ring) erişimi sağladığı görülmektedir. Bu bölgede ana yoldaki zemin farklılığı dikkat çekmektedir. Bu farklılık zemin malzemesinin hem kent dokusuna hem de yerleşke içinde

diğer bölgelerdeki dokuya uyumu engellemektedir. Merdivenli ulaşımda dayanıklı malzeme tercih edilmemekle beraber onarımın da yapılmadığı görülmektedir. Akslar, odaklar ve kesişim noktaları kullanıcının bölgeyi algılayabileceği düzeydedir. Yerleşke genelinde olduğu gibi 3. Alt bölgede de durak sistemi yeterli sayıda ve sıklıktadır. Ayrıca bu bölgedeki aksların sadece eğitim ve dinlenme için değil son yıllarda barınma için de şekillenerek geliştiği görülmektedir.

Manzaraya en fazla hakim olan 3. Alt bölgede birçok rekreasyon alanı ve önemli manzara noktası bulunmaktadır. Açık alan analizi kapsamında rekreasyon alanı, kimliği oluşturan öge ve daha birçok bileşenin fotoğraflanması Şekil 62’de aktarılmıştır.

Şekil 62. 3. Alt bölgeye ait açık alan analiz görselleri (Orijinal, 2022)

Yerleşke silüetinin yansıdığı 3. Alt bölgeye ait açık alan analizi Şekil 63’te aktarılmıştır.

Şekil 63. 3. Alt bölgeye ait açık alan analizi (Orijinal, 2022)

3. Alt bölgeye ait açık alan analizinde rekreasyon alanları, yapılar arası boşluklar, kimliği oluşturan öğeler, güneşten maximum fayda sağlayan alanlar ve Çanakkale Boğazı'na hakim önemli manzara noktaları incelenmektedir. Alan çalışmaları kapsamında, bu bölgede barınma alanlarının, Teknik ve Sosyal Bilimler MYO Cevat Paşa Kapısı'nın kimliği oluşturan öğeleri oluşturduğu görülmektedir. Bu öğelerin diğer bölgelere oranla yeterli sayıda bulunmadığı ve yerleşke silüetini yansıtmakta geri planda kaldığı

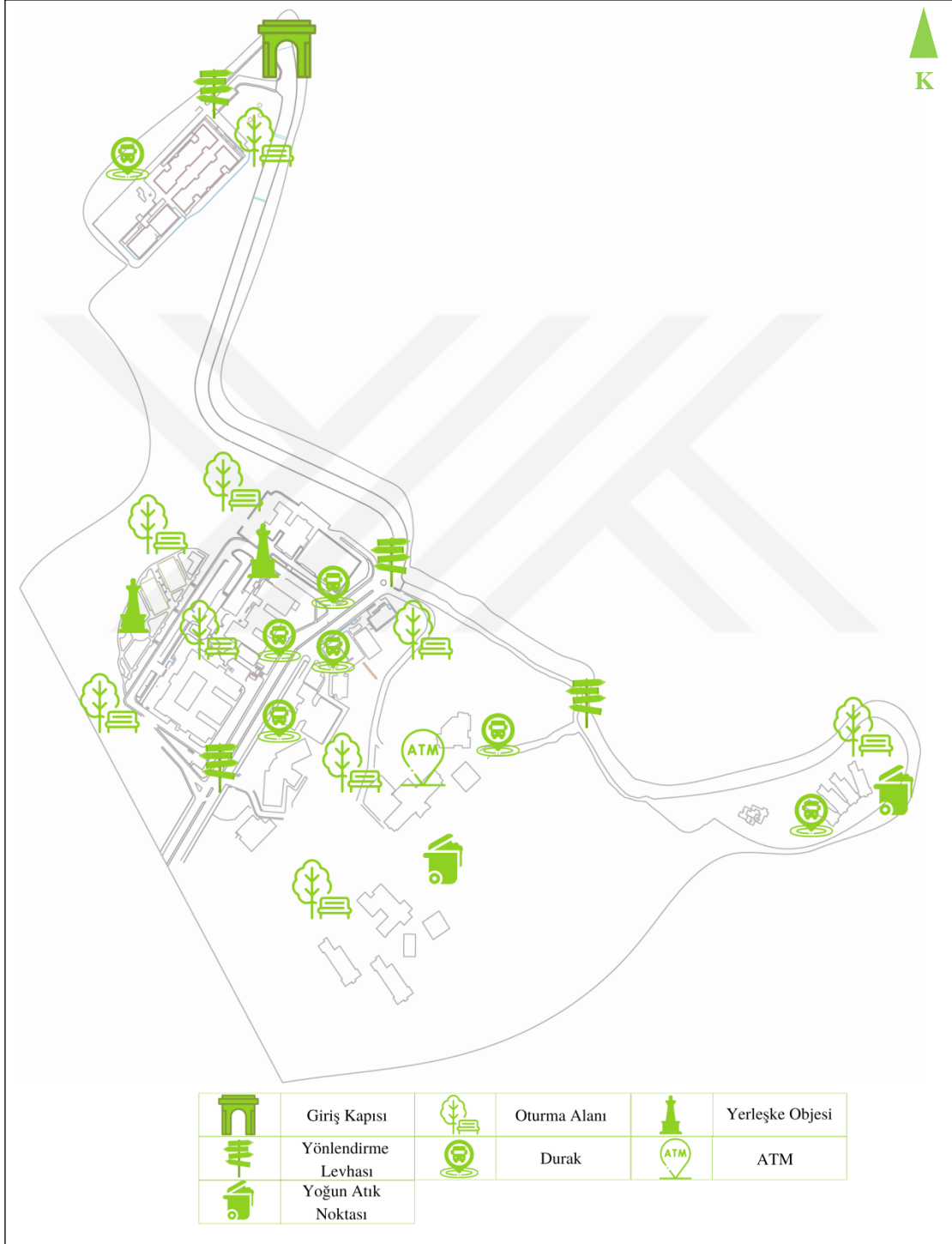
saptanmaktadır. Yüksek eğime konumlanan bu bölgede, birçok önemli manzara noktaları bulunmaktadır. Ayrıca bu noktalar güneşten maximum faydayı sağlayan alanlar arasındadır. 3. Alt bölge, açık, ferah, sakin ve manzaraya en hâkim alan olarak nitelendirilebilmektedir. Bölgenin bugünkü durumuna bakıldığında mevcut rekreasyon alanları yeterli sayıda olsa da kullanımlar yetersiz kalmakta olup kısıtlı kullanıcıya hitap etmektedir. Bölge kullanıcıları mevcut kullanımlar yerine 2. Alt bölgede faaliyet göstermektedir. Bu sebeple rekreasyon alanları yeterli ilgiyi görmeyerek işlevsiz kalmaktadır. Çalışma alanında açık alanlar ve yapılar arası boşluklar incelendiğinde analiz kapsamında yerleşke genelinde yoğun yapılaşmanın hâkim olmadığı bitkisel dokuyla sert zeminlerin yumuşatıldığı görülmektedir.

Güneşten en fazla verimin alındığı 3. Alt bölgede birçok yerleşke donatısı bulunmaktadır. Mevcut donatıların ÇOMÜ Terzioğlu Yerleşkesine yansımaları Şekil 64'te aktarılmıştır.

Şekil 64. 3. Alt bölgeye ait donatı analizi görselleri (Orijinal, 2022)

3. Alt bölgeye ait donatılarının çeşitlerini ve konumlarını ortaya koyan yerleşke donatı analizi Şekil 65’te aktarılmıştır.

Şekil 65. 3. Alt bölgeye ait donatı analizi (Orijinal, 2022)

Bu analiz kapsamında, giriş kapısı, oturma alanları, duraklar, yerleşke objeleri, ATM, yönlendirme levhaları ve yoğun atık noktaları irdelenmektedir. Alan incelemeleri sonucunda bu bölgede durakların yeterli sayı ve sıklıkta fakat kullanıcıların ihtiyaçlarını karşılayamayan formda olduğu, sıkça oturma birimlerine yer verildiği ve barınma alanlarında bulunan ATM'nin yetersiz kaldığı tespit edilmektedir. Mevcut oturma birimleri dinlenme ihtiyaçlarını karşılasa da estetik görüntü oluşturmamaktadır. Ergonomik olmayan ama işlevselliğini koruyan bu birimlerin onarılmaması yerleşke genelinde kötü görüntüye sebebiyet vermektedir. Ayrıca üç bölgede de oturma birimleri ve çöp kutuları birbirinden bağımsız, süreklilikten uzak ve tahribata uğramış şekilde bulunmaktadır. Aynı şekilde yönlendirici levhalar da kente hâkim rüzgâra dayanıksız ve estetikten uzak bir şekilde konumlandırılmıştır. Mevcut eğimden dolayı yerleşke içi bisiklet kullanımını destekleyen aksların bulunmadığı ve barınma alanlarında bulunan atık toplama noktalarının yetersiz kaldığı, özellikle bu alanlarda kötü koku ve görüntüye sebebiyet verdiği yapılan incelemeler sonucunda tespit edilmiştir.

İncelemeler kapsamında, yerleşke tasarım rehberi önerisi için alan analizleri aktarılmıştır. Tasarım rehberi hedeflerini belirleyebilmek adına analizlerle beraber mevcut durum değerlendirilmesi yapılmıştır. Araştırmanın bu bölümünde, “Kentsel tasarım rehberleri yerleşke ölçeğinde uygulanabilir mi?” temel sorusu ışığında alanın olumlu ve olumsuz yönlerinin değerlendirilmesiyle beraber “Sürdürülebilir ÇOMÜ Terzioğlu Yerleşkesi Tasarım Rehberi Önerisi” hazırlanabilmesi için yeterli veriye ulaşılmıştır. Elde edilen veriler ışığında çalışma devamında, alana özgü tasarım rehberi hedefleri ve tasarım önerileri geliştirilerek sonuca bağlanmıştır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Kentlerin hızlı ve düzensiz büyümesi sonucunda ortaya çıkan kentsel tasarım ve kentsel tasarım rehberi kavramının detaylı incelenmesi sonucunda tez çalışması kapsamında, farklı ölçeklerdeki tasarım rehberi örnekleri çalışma çerçevesinde değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda, ÇOMÜ Terzioğlu Yerleşkesi için tasarım rehberi önerisi yapılmıştır.

ÇOMÜ Terzioğlu Yerleşkesi Tasarım Rehberi Önerisi için geliştirilen tasarım hedefleri;

- Terzioğlu Yerleşkesi için vizyon oluşturmak,
- Yerleşke için yapılan yeni tasarımların gelişiminde bir model oluşturmak,
- Kent dokusuna ve tarihine uygun yerleşke imajı geliştirmek,
- Yerleşkeye özgü karakteristik kimlik kazandırmak,
- Yerleşke tasarımlarına kılavuzluk etmek,
- Yerleşkede materyal, renk ve donatılarda ortak tasarım dili oluşturmak,
- Yerleşke kullanıcı sayısındaki artışa bağlı olarak planlı büyümeyi sağlamak,
- Yerleşkede kullanıcı memnuniyetini sağlamak,
- Zemin kaplamalarında kullanıcı konforu için estetiği ve bütünselliği yakalamak,
- Yerleşke içi hareket ağını ve yoğun kullanım alanlarını zenginleştirmek ve verimliliğini arttırmak olarak belirlenmiştir.

Belirtilen tasarım hedefleri doğrultusunda ÇOMÜ Terzioğlu Yerleşkesi tasarım rehberi önerisi beş başlık altında toplanmıştır;

- Yerleşke girişleri
- Sirkülasyon ağı ve otopark
- Yerleşke kullanımları ve açık alanlar
- Yerleşke donatıları
- Kimlik ve karakter

Yerleşke girişleri;

- Girişler tek tip olmak dışında bulunduğu yerleşke alt bölgesine özel renkte ve kimlikte olmalıdır.
- Yerleşke konumunu belli edecek her alt bölgeye özgü kimliği yansıtan öğelerle girişler vurgulanmalıdır.

Sirkülasyon ağı ve otopark;

- Otobüs hattında oluşan zemin farklılığı giderilerek yerleşke genelinde asfalt zemin kaplaması kullanılmalıdır.
- Manzaraya karşı konumlandırılan otopark alanları yeniden düzenlenmelidir.
- Yaya temelli ulaşım ağı taşıt yolundan ayrıştırılacak şekilde farklı renk, materyal, doku ve yükseklikle güçlendirilmelidir.
- Eğime konumlandırılan yerleşke kullanımları arasındaki bağlantıyı sağlayan merdivenlerde işlevsellik artırılarak her merdivene özgü karakter kazandırılmalıdır.
- Ana yol ve tali yolu ayırt etmek ve kullanımda algıyı sağlayabilmek amacıyla zemin farklılıklarının yaratılması sağlanmalıdır.
- 3. Alt bölgedeki Teknik ve Sosyal Bilimler MYO Cevat Paşa Kapısı'nın yanında bulunan Meslek Yüksekokulu'ndan yerleşke içi diğer bölgelere ulaşım yeni hatlarla daha sağlıklı sağlanmalıdır.
- Sirkülasyon ağı yeni tasarımlara göre geliştirilmelidir.
- Güneş, bitki ve rüzgar gibi faktörlerin esas olduğu ekolojik tasarımlarla yaya ulaşımı teşvik edilmelidir.

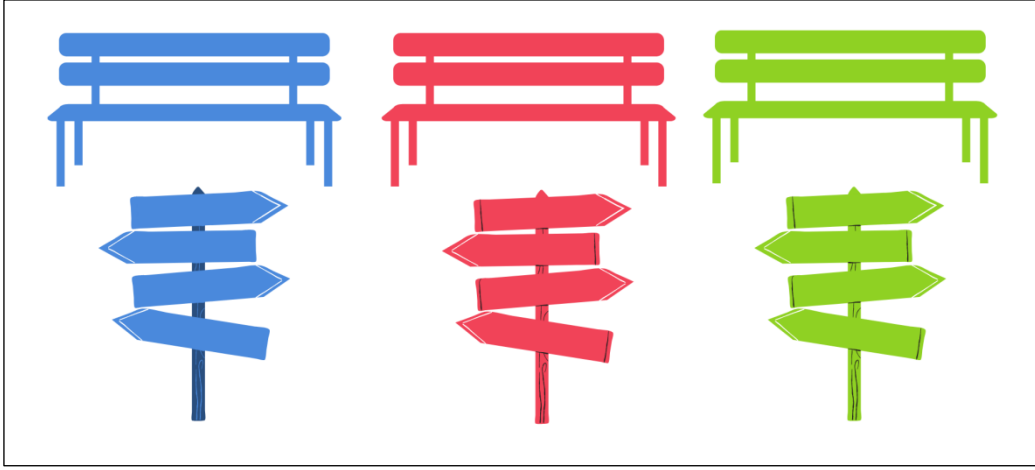
- Yoğun taşıt kullanımının olduğu alanlarda doğal peyzaj korunmalı ve bitkisel doku arttırılmalıdır.

Yerleşke kullanımları ve açık alanlar;

- Yerleşke içi işlevsiz kullanımlarda hareketlilik, çekicilik ve estetik arttırılarak kullanıma teşvik sağlanmalıdır.
- Yerleşke genelinde eksik kalan yoğun kullanım alanları ilgili birim tarafından geliştirilmeli ve sayıca arttırılmalıdır.
- Üç alt bölgede de kullanımların tercih edilmesini sağlamak amacıyla özgün, ilgi çekici ve yenilikçi düzenlemeler yapılmalıdır.
- Manzaraya hâkim alanlarda aktif oturma alanları tasarlanmalıdır.
- Açık alanlarda işlevsellik arttırılarak öğrenci kullanımları öne çıkarılmalıdır.
- Yaya temelli oluşturulacak yeni kullanımlar manzarayı kapatmamalıdır.

Yerleşke donatıları;

- Yerleşkedeki güneşten maximum fayda sağlayan alanlarda ve mevcut duraklarda güneş enerjisini destekleyen paneller tercih edilmelidir.
- Yenilenebilir enerji kaynağı olan güneş enerjisi temelli yerleşke tasarımı desteklenmeli ve aydınlatma elemanlarında bu enerji tercih edilmelidir.
- Yerleşke oturma birimleri, aydınlatma elemanları, çöp kutuları ve işaret levhaları kente hâkim rüzgâra dayanıklı olacak şekilde, tek tip ve her alt bölgeye özel renklerde yenilenmelidir (Şekil 66).

Şekil 66. Alt bölgelere özgü bank ve işaret levhaları (Orijinal, 2022)

- Yerleşke objeleri kullanımlara özgü kimlikle tasarlanarak algılanabilirlikleri artırılmalıdır.
- Yoğun atık noktalarına kötü kokuyu önleyebilecek ve kapasitesi daha büyük olan yer altı atık toplama alanları yapılmalıdır.
- Yerleşke içi mevcut trafik ışıklarının kullanım dışı olması sebebiyle alandan uzaklaştırılması sağlanmalıdır.
- Eğitim alanlarında yetersiz kalan ATM sayısı artırılmalıdır.
- Çöp kutularında geri dönüşümü destekleyen, yere monteli yeni tasarımlar alana yerleştirilmelidir (Şekil 67).

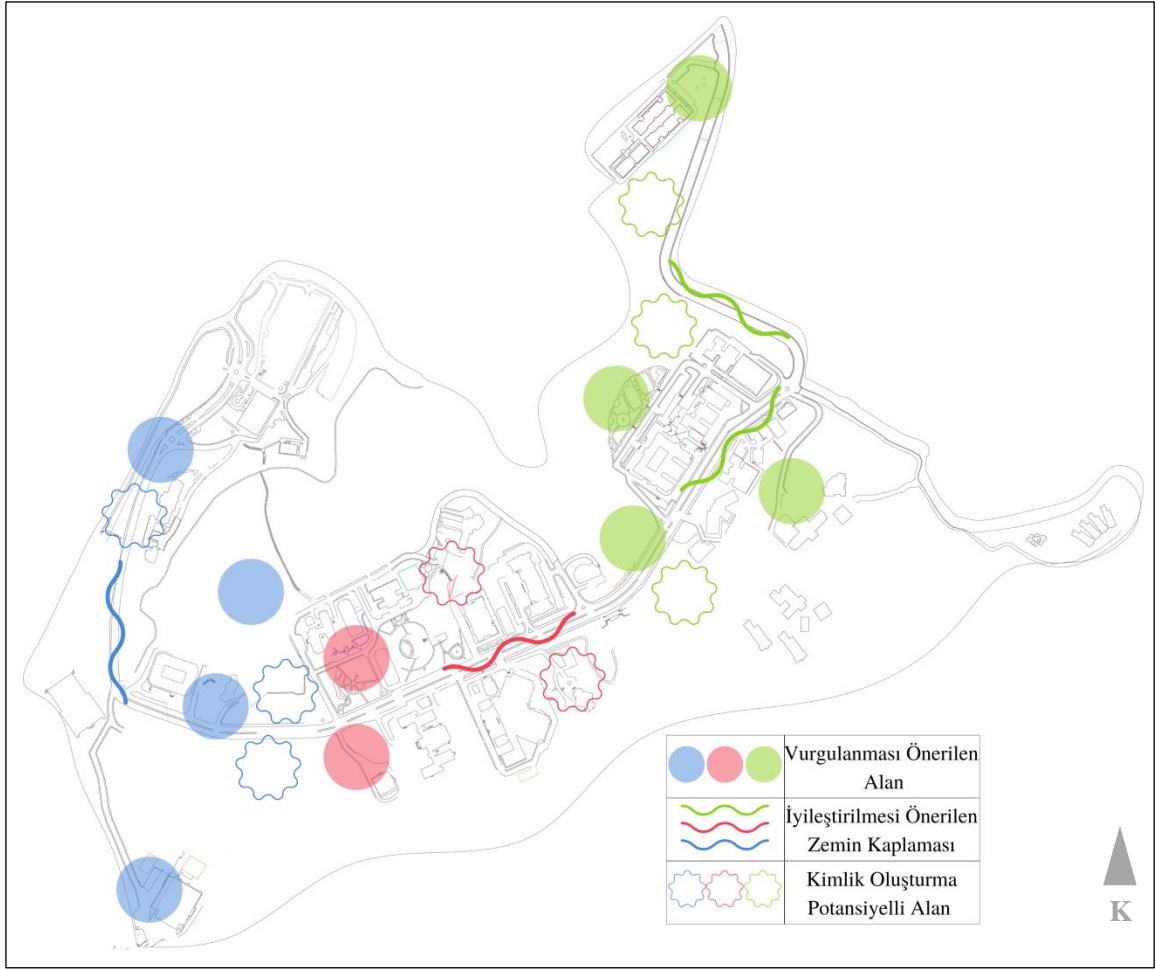
Şekil 67. Alt bölgelere özgü çöp kutuları (Orijinal, 2022)

- Yeni donatı tasarımlarında yerleşke kimliği oluşturulmalıdır.
- Donatıların form ve renklerine önem verilerek öne çıkarılması sağlanmalıdır.
- Mevcut yoğun atık alanlarında bulunan donatıların ıslahı, onarımı ve ekolojik açıdan tasarımı yenilikçi yaklaşımlarla gerçekleştirilmelidir.
- Barınma bölgesinde bulunan kötü görüntüye ve kokuya sebep olan atıkların, sürdürülebilirlik amacıyla ayrıştırılmasıyla geri dönüşümünün desteklenmesi ve yerleşkede yoğun atık kaynaklı ortaya çıkan sorunların en aza indirgenmesi sağlanmalıdır.

Kimlik ve karakter;

- Donatılarda yerleşkeye karakter kazandırabilmek için her alt bölgeye özgü renkte, işlevsel ve estetik yapılar tercih edilmelidir.
- Yerleşke silüetini yansıtacak şekilde alt bölgelerde kimlikli odak noktalar yaratılmalıdır.
- Kentin tarihi ve kültürü yerleşke karakterine yansıtılmalıdır.
- Yerleşke içi önemli noktalara özgün kimlik ve karakter kazandırılmalıdır.
- Yerleşkede sürdürülebilirliği desteklemek amacıyla katı atık depo alanları görsel kalite ve kimlik esas alınarak geliştirilmelidir.

ÇOMÜ Terzioğlu Yerleşkesi Tasarım Rehberi için önerilen yaklaşımlar Şekil 68'de verilmiştir. Öneri analizinde belirli bir kimliğe sahip fakat yerleşke içinde vurgulanmaya ihtiyaç duyulan alanlar, ana hat ve otobüs hattında bulunan konforsuz zemin kaplamalarında iyileştirilmesi önerilen ağlar, atıl kalmış fakat yerleşkenin kimliğini oluşturabilecek potansiyeldeki alanlar belirtilmiştir.

Şekil 68. ÇOMÜ Terzioğlu Yerleşkesi Tasarım Rehberi öneri analizi (Orijinal, 2022)

1992 yılından beri gelişim ve değişim içinde olan ÇOMÜ Terzioğlu Yerleşkesi çalışma kapsamında üç alt bölgeye ayrılarak incelenmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda; geçiş alanı niteliğinde olan 1. alt bölgede dinlenme ve aktif/pasif rekreasyon alanlarının yetersiz olduğu, 2. Alt bölgenin yerleşkenin kalbini oluşturduğu ve yoğun kullanım alanlarını kapsaması ve en çok tercih edilen bölge olduğu, 3. Alt bölgenin ise barınma alanlarını kapsayıp gelişime açık bölge olduğu tespit edilmiştir. Bu sebeple belirtilen üç alt bölge özelinde bir tasarım rehberi önerisi hazırlanmıştır.

Çalışma kapsamında ÇOMÜ Terzioğlu Yerleşkesinin ele alınmasında, kent silüetinde önemli bir yere sahip olması, kentin büyüme yönünde konumlanması ve gelişime açık yapısı etkili olmuştur. Yapılan alan analizlerinde, yerleşke içinde uygulanacak yeni tasarımların belirtilen rehber ışığında ilerlemesi, kullanıcı ihtiyaçlarının

en doğru ve hızlı şekilde karşılanması, yeni tasarımların kent dokusuna uyumlu ve konforlu olması, karakteristik kimliğe sahip alanların oluşturulması vurgulanmıştır.

Araç ve yaya yollarında konforlu zemin malzemelerinin seçilmesi, yaya temelli ulaşımın desteklenmesi, güvenli sirkülasyon ağlarının sağlanması, bitkisel dokunun doğala yakın şekilde planlanıp sürdürülebilirliğinin sağlanması ve otopark alanlarının bir sistem dahilinde düzenlenmesi hedeflenen yaklaşımların başında gelmiştir. Açık alanların kullanım çeşitliliğini, kimlik ve karakterini arttırmak, donatılarda tek tip ve bölgelere özel renklerde konforlu materyallerin tercih edilmesi üniversite yerleşkesinin yaşanabilirliğini arttırmadaki önemli faktörlerdendir.

Bu bilgiler ışığında tez kapsamında, kentsel tasarım ve kentsel tasarım rehberinin önemi ve gerekliliği üniversite yerleşkelerinin geleceği için vurgulanmıştır. Hazırlanan yerleşke tasarım rehberi önerisinin ileride yapılacak projelere ışık tutabilmesi için çalışmada; mevcut durum analizi, yapılan bilimsel çalışmaların analizi ve dünyadan örneklere yer verilmiştir. Rehber, ÇOMÜ Terzioğlu Yerleşkesine yönelik bir pilot çalışma olarak kabul edilip; alana karakter, kimlik, kalite kazandırmayı ve korumayı amaçlamıştır. Belirtilen tasarım önerileri ışığında üniversite yerleşke alanına kimlik ve karakter kazandırılmasında başarı sağlanırsa ve yerleşke rehberi uygulanabilirse bu rehber kılavuzluğunda Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi bünyesinde bulunan diğer yerleşkelere de rehber hazırlama potansiyeli ön görülmektedir.

KAYNAKÇA

- Adams, D. ve Tiesdell, S. (2013). *Shaping Places: Urban Planning, Design and Development*. Routledge: London.
- Akay, Z., Karatekin, N.B., Nalcı, E.E., Eren, İ., Uzuner, Ö.G. (2016). Kavramsal Çerçeve ve Temel İlkeler, Sürdürülebilir İstanbul Kentsel Tasarım Rehberi, İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi.
- Akça, M. (2008). Tarihi Yarımada İçerisinde Bulunan Hanlar Bölgesi'nin Kentsel Tasarım İlkeleri Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Akkaya, M. (2019). Kentsel Tasarım Kapsamında Zamanın Mekân Algısı Üzerine Etkileri. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara.
- Arısu, S. (2018). "Kentsel Tasarım Kavramında Kentsel Tasarım Rehberlerinin Yeri ve Önemi". *Kent Akademisi*. 11(2), 243-255.
- Aydın Türk, Y. (2006). Bütünleşik Kent Planlama ve Tasarımına Yönelik Bir Yöntem. Doktora Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Aydoğan, M. (2001). Kent Kimliğinin Ortaya Çıkartılması Amacıyla Kentsel Tasarım Rehberlerinin Kullanımı Kemeraltı Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı, İzmir.
- Aylanç, E. (2018). Beyoğlu Kumbaracı Yokuşu Sokağı'nın Korunması için Öneri Kentsel Tasarım Rehberi. Yüksek Lisans Tezi. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, İstanbul.
- Bajraktari, H. (2012). Tarihi Kentlerin Korunmasında Kentsel Tasarım Rehberlerinin Rolü: Prizren Kenti Tarihi Merkezi Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Bal, U. (2007). Utilization of Urban Design Principles In Designing the Urban Space – Case Studes On the Netherlands and Turkey. Yüksek Lisans Tezi. İzmir Yüksek Teknolojisi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Butina, G. (1991). “Kentsel Tasarımda Araştırma Eğitimi ve Araştırma Konuları”, *1. Kentsel Tasarım ve Uygulamalar Sempozyumu*, Mimar Sinan Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü.
- Carmona, M. (1996). “Controlling Urban Design Part 1: Possible Renaissance”. *Journal of Urban Design*, 1(1), 47-73.
- City, C.N. (2009). Nottingham City Centre, Urban Design Guide.
- Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi (ÇOMÜ) (2022). Misyon ve Vizyon. Erişim: 02 Nisan 2022, <https://www.comu.edu.tr/tarihce>.
- Çanakkale Belediyesi (2022). Coğrafi Yapı. Erişim: 02 Nisan 2022, <https://www.canakkale.bel.tr/tr/sayfa/1125-cograf-yapi>.
- Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı. (2016). Kentsel Tasarım Rehberleri (Cilt I): Araştırma ve Tanımlama.
- Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ve Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi (2016). Kentsel Tasarım Rehberlerinin Hazırlanması Projesi, Arama Konferansı İstanbul.
- Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı (2017). Yerel Yönetimler İçin Kentsel Tasarım Rehberi Hazırlama El Kitabı.
- Çubuk, M. (1999). “Tematik Açıklama, Atölye 1: Kentsel Tasarımın Kavramsal Gelişmesi ve Değişimi”, *1. Ulusal Kentsel Tasarım Kongresi Bildiriler Kitabı*, 79.
- Çubuk, M. (2017). Kentsel Tasarım Deneyimi Dünyadaki Gelişimin İzinde Kentsel Tasarımın, Türkiye’ye Yansıması ve Gelişmesine Bakış. MSGSÜ.
- Deno, W.D. ve Thweatt, S.C. (2007). CU-Boulder Main Campus, Design Guidelines.
- DETR (2000). Urban Design in the Planning System: Towards Better Practise. Commission for Architecture and the Built Environment, London.

- Edinburgh Design Guidance (2020). Erişim: 29 Ocak 2022, <https://www.edinburgh.gov.uk/downloads/file/27602/edinburgh-design-guidancejanuary-2020>.
- Eminağaoğlu, Z. ve Çevik, S. (2007). “Kırsal Yerleşmelere İlişkin Tasarım Politikaları ve Araçlar”. *Gazi Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 22(1).
- Eren, İ. (2019). Kentsel Tasarım Rehberlerinin Görsel Algı Bağlamında Araştırılması. Yüksek Lisans Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı.
- Ertürk, F. (2021). Kentsel Tasarım Rehberleri ve Balıkesir’de Yeni Bir Gelişme Alanı Olan Paşaalanı Mahallesi için Bir Kentsel Tasarım Rehberi Önerisi. Yüksek Lisans Tezi. İzmir Demokrasi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, İzmir.
- Gencer, A. (2002). Kentsel Tasarım ve Peyzaj Mimarlığı: Hacı Bayram Camii Çevresi Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara.
- Gibberd, F. (1980). *The Design of Harlow*.
- Greene, S. (1992). “Cityshape, Communicating and Evaluating Community Design”. *Journal of the American Planning Assoc.*, (58)2.
- Gunder, M. (2011). “Commentary: Is Urban Design Still Urban Planning An Exploration and response”. *Journal of Planning Education and Research*, 31(2), 184-95.
- Güder, S.E. (2019). Kıyı Alanlarında Kentsel Mekân Kalitesinin İyileştirilmesine Yönelik Bir Araç Olarak Kentsel Tasarım Rehberleri: Silifke - Taşucu Örneği. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Kültür Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı.
- Haggo, A. (2017). *The Relationship Between Urban Design and Planning Systems in Practice: A Comparative Study of England and Germany*. University of Liverpool.
- Harlow Design Guide Supplementary Planning Document (2011). Erişim: 09 Mart 2022, <https://www.harlow.gov.uk/sites/default/files/documents/HEB3%20%20Harlow%20Design%20Guide%20Supplementary%20Planning%20Document.pdf>.

- Karaarslan, E. (2019). Yeşilyurt (Malatya) Kentsel Sit Alanı ve Yakın Çevresinin Kentsel Tasarım İlkeleri Açısından İrdelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Bartın Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı.
- Karaman, A. (1992). “Kentsel Tasarımda Çevresel Bütünlük ve Süreklilik”, *1. Kentsel Tasarım ve Uygulamalar Sempozyumu*, Mimar Sinan Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, İstanbul.
- Karaman, A. (2008). “Kentsel Tasarım: Kuramlar, İlkeler, Roller”. *Mimarist Dergisi*, Sayı: 29.
- Kemeraltı Koruma Amaçlı İmar Planı Revizyonu (2002). Erişim: 09 Mart 2022, <https://melesyarisma.izmir.bel.tr/CKYuklenen/2-10.pdf>.
- Kılıçreis Özaydın, G. (1993). Kentsel Tasarım Kapsamında Tarihi Kentsel Mekânlarda Arayüzlerin Düzenlenmesine Sistemli Bir Yaklaşım. Doktora Tezi. Mimar Sinan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Koç, H. (1999). “Kentsel Tasarım Rehberleri: Olanaklar/Sınırlamalar”, *1. Ulusal Kentsel Tasarım Kongresi Bildiriler Kitabı*.
- Koç T. (2004). Çanakkale Yerleşiminin Durum Raporu 2003. Çanakkale Belediyesi Yerel Gündem 21, Çanakkale.
- Konuk, G. (1992). “Kentsel Tasarım Süreci, Sürece İlişkin Yaklaşımlar ve Tasarım Kontrolleri”, *1. Ulusal Kentsel Tasarım Kongresi*.
- Lang, J. (1994). *Urban Design: The American Experience*, Van Nostrand Reinhold: New York.
- Lang, J. (1996), “Implementing Urban Design in America: Project Types and Methodological Implications”. *Journal of Urban Design*, vol. 1.
- Lang, J. (2005). *Urban Design a Typology of Procedures and Products*. Architectural Press.
- Lynch, K. ve Hack, G. (1984) Site Planning. Cambridge, Massachusetts, and London. The MIT Press: England.

- Macy, W. ve Hacker, T. (2007). University of California Riverside, Campus Design Guidelines.
- Madanipour, A. (1996). Design of Urban Space: An Inquiry Into A Socio- Spatial Process. John Wiley and Sons.
- Marshall, S. (2016). "The Kind of Art Urban Design Is". *Journal of Urban Design*, 21 (4), 399-423.
- Orhan, M. (2015). Kentsel Kalitenin Geliştirilmesi Bağlamında Stratejik Bir Yaklaşım; Kentsel Tasarım Rehberi Kavramsal Model Önerisi. Doktora Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, İstanbul.
- Punter, J. and Carmona, M. (1997). *The Design Dimension of Planning: Theory, Content, and Best Practice for Design Policies*. E&FN Spon: London.
- Samur, İ.Z. (2007). Örnek Alan Eminönü-Sirkeci'de Kentsel Tasarım Rehberi Hazırlanması. Yüksek Lisans Tezi. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı, İstanbul.
- Schurch, W.T. (1999). "Reconsidering Urban Design: Thoughts About Its Definition and Status As a Field or Profession". *Journal of Urban Design*, 4(1), 5-28.
- Sevgin, M.T. (2017). Kentsel Mekânda Kalite ve Yerel Kimlik Bağlamında Kentsel Tasarım Rehberleri Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, İstanbul.
- Sinan, P.E. (1996). *Kentsel Tasarımın Yasal Düzenlemelerdeki Konumu ve Karşılaştırmalı Sorgulamalar*. Karadeniz Teknik Üniversitesi Yayınları: Trabzon.
- Şala, D. (2013). Kentsel Kimlik Bağlamında Kentsel Tasarım Rehberlerinin İrdelenmesi (İzmir-Kemeraltı Tarihi Kent Merkezi Örneği). Yüksek Lisans Tezi. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Şanlı, H.İ. (2000). Notes on The Language of Urban Design, Basılmamış Ders Notları, Beykent Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, İstanbul.
- Townhouse and Low-Rise Apartment Guidelines (2018). Erişim: 09 Mart 2022, <https://www.toronto.ca/wp-content/uploads/2018/05/7f47-city-planning-townhouse-low-rise-apartment-guidelines-2018.pdf>.

- University of Houston (2022). University Of Houston Campus Design Guidelines and Standards. Erişim: 15 Mart 2022, <https://www.uh.edu/facilities-planning-construction/vendor-resources/owners-design-criteria/design-guidelines/>.
- Üstündağ, K., Erturan, A., Sivaslıoğlu Özaltn, G. ve Özer, E. (2020). “Toplum Temelli Tasarım Yaklaşımı Kapsamında Kentsel Tasarım Rehberi için Tasarımı ve Yönetimi Önerisi; Ordu Örneği”. *Megaron*, 15(4).
- Wolfe, M. ve Shin, R. (1970). *Urban Design Within the Comprehensive Planning Process Seattle*: University of Washington.
- Yıldız, D. (1996). Peyzaj ile Mimarlık-Kentsel Tasarım İlişkileri ve Mimari Tasarıma Etkileri. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Yücel, A.G. (2018). Ayaş Karakaya Geleneksel Mimarisinin Korunması Bağlamında Kentsel Tasarım Rehberi Önerisi. Yüksek Lisans Tezi. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı.
- Zeka, E. (2012). A Methodology For Analyzing Urban Form Case Of Korça. M.Sc. Thesis. Istanbul Technical University Graduate School Of Science Engineering and Technology.

ÖZGEÇMİŞ

